

สายธารพระกรุณา

พรธียาสัย

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๙ เดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ๑๙

ลายถารพระกรุณา

ลายถารแห่ง พระกรุณา ยิ่งใหญ่ล้น
ไม่ล้นสิ้น ขึ้นน้ำเย็น เช่นสายฝน
พื้นแผ่นดิน ขอบฟ้า ทั่วทุก
เปลื้องทุกข์ทรมาน หม่นไหม้ ให้หายไป

ลายถารแห่ง พระเมตตา ยิ่งปรากฏ
ในพระทศ- พิศราชธรรม นำสมัย
นับตั้งแต่ ทรงราชย์ ครองชาติไทย
ชาวประชา หน้าใส ใจเบิกบาน

ใต้ร่มพระ บารมี สุขจริงหนอ
พระคุณพ่อ ยิ่งใหญ่แท้ แฝ่ไพศาล
ทั่วทุกทิศ ใต้ถึงเหนือ เหลือประมาณ
ดีถมสมาน ล้ำค้ำจุน ด้วยพลีกรรม

ลายถารแห่ง พระกรุณา ไม่สิ้นสาย
เลี้ยวใจกาย ไทยล้ำราญ นานจน
ลายถารนี้ ย่อมอยู่คง ในทรงจำ
ให้ถารธรรม พ่อสืบสาน นานนิรันดร์

ภูมิใจที่เกิดใต้ร่มพระบารมี แห่งองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงไว้ซึ่งทศพิศราชธรรม
พระองค์สถิตอยู่ในดวงใจของอาณาประชาราษฎร์ตราប់ทั่วทุกปาด้าน
น้อมระลึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอันหาที่สุดมิได้ ปวงข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารโพธิyalัย

ฉบับที่ ๑๙ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

วารสารโพธิyalยฉบับนี้ ประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นเดือนธันวาคมที่เศร้าที่สุดในชีวิตของพสกนิกรไทยในรัชกาลที่ ๙ เพราะปีนี้ ไม่มีวันเฉลิมพระชนมพรรษาอีกแล้ว ทางราชการระบุให้เรียกวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนถูปดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของเราทรงเป็นที่รักดังดวงใจของประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ทุกคนพร้อมใจกันขนานพระนามพระองค์ว่า ‘พ่อ’ ซึ่งมีความหมายลึกซึ้งเหนือคำบรรยายใดๆ คนที่ไม่เกิดในประเทศไทย ไม่ได้มาอยู่ได้รับพระบรมโพธิสมภาร คงไม่อาจเข้าใจได้ เพราะไม่ได้สัมผัสความรักความเมตตาที่ ‘พ่อ’ มีต่อลูกอย่างไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต ไม่มีวันหมดสิ้น

สายธารพระกรุณาของพ่อ ได้รินไหลแผ่ซ่านไปทั่วราชอาณาจักร ที่แห้งแล้ง ก็กลายเป็นชุ่มชื้น ที่ใดทุรกันดาร ก็เกิดการพัฒนาทำให้มีความเจริญ สะดวกแก่ความเป็นอยู่ของชุมชน ที่อึดอัดคับข้อง เช่น รถติดในกรุงเทพฯ ก็ทรงคิดวิธีการแก้ไข ให้ตัดถนน ขยายสะพาน สร้างสะพาน ฯลฯ เพื่อให้การจราจรคล่องตัวขึ้น ดูเหมือนว่า ในพระราชหฤทัยของ ‘พ่อ’ มีแต่ความเมตตากรุณาต่อลูกอยู่เต็ม ไม่มีที่ว่างสำหรับอย่างอื่น ทรงเป็น ‘ผู้ให้’ ที่ไม่มีเงื่อนไข ให้ และให้ ตลอดพระชนมชีพ

ด้วยพระมหากรุณาเช่นนี้ ลูกไทยทุกคนจึงรักพ่อหลวงอย่างไม่มีเงื่อนไขดุจเดียวกัน รักจากกันบึ้งของหัวใจ ไม่ได้ฉาบฉวย หรือรักอย่างผิวเผินตามๆ กันไป หากแต่รักเพราะถูกรักจาก ‘พ่อ’ ก่อน นั่นเอง

วารสารโพธิyalย ได้จัดทำชุดพ่อหลวง ๓ ฉบับติดต่อกัน คือ ฉบับแรก ประจำเดือนตุลาคม ‘แผ่นดินรำไพ อาลัยพ่อหลวง’ ซึ่งเป็นเดือนที่พ่อเสด็จสวรรคต ฉบับที่สอง ‘จักสืบสานพระราชปณิธาน’ ประจำเดือนพฤศจิกายน และฉบับที่สามกำลังอ่านอยู่นี้ เป็นฉบับสุดท้ายของชุด ฉบับ ‘สายธารพระกรุณา’ ประจำเดือนธันวาคม

สำหรับฉบับ สายธารพระกรุณา เป็นอีกฉบับหนึ่งที่คณะผู้จัดทำภูมิใจนำเสนอ เพราะเราได้คัดเลือกเรื่องที่น่าประทับใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เช่น เรื่อง

ศาสตร์พระราชา เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ และการใช้เคล็ดลับครบวงจร ทั้งหมดคือผลงานของ ผศ.บุญมา ปานประดิษฐ์ แห่งศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผู้ได้รับรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๒ ผศ.บุญมา ได้เปิดเผยความสำเร็จจากการทำงานสนองพระราชดำริ เนื้อหาทั้งหมด ผศ.บุญมา กรุณาเขียนให้กับโพธิyalยโดยเฉพาะ ด้วยความจงรักภักดี ด้วยความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมสืบสานพระราชปณิธานในโครงการพระราชดำริของพ่อหลวง

เรื่องที่สองที่อยากชวนให้อ่าน คือ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ ‘ครูตู้’ โครงการนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า พ่อหลวงห่วงใยเรื่องการศึกษาของลูกทุกคนทั่วประเทศ เพราะโรงเรียนวังไกลกังวล ที่เป็นต้นแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ เรียกได้ว่าโรงเรียนของพ่อ ทรงทุ่มเทเอาพระทัยใส่โรงเรียนวังไกลกังวลอย่างมาก บางครั้งทรงสอนเด็กๆ ด้วยพระองค์เอง ทรงให้ความใกล้ชิดและความเป็นกันเองกับนักเรียน ทรงพาไปทัศนศึกษา โครงการในพระราชดำริ ทรงอรรถาธิบายแก่นักเรียนอย่างละเอียด บางทีใช้เวลาบรรยายกว่าสามชั่วโมง และทรงใช้ดาวเทียมถ่ายทอดการเรียนการสอนของโรงเรียนนี้ ไปยังโรงเรียนต่างๆ ในต่างจังหวัดกว่าสี่หมื่นโรงเรียน ทำให้คนไทยได้มีการศึกษาอย่างทั่วถึง เด็กเขาและเด็กด้อยโอกาสหลายคน เมื่อจบหลักสูตรแล้ว ขวนขวายไปเรียนเพิ่มเติม จนเกิดคุณวุฒิบัณฑิตเขา เขา หมอเขา เขา หนายเขา เขา ฯลฯ ปฏิเสธไม่ได้ว่า สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะสายธารพระกรุณาของพ่ออย่างแท้จริง

อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อยกว่ากันคือ เรื่อง ข้าวของพ่อ ในเรื่องนี้เราจะได้ว่า ‘พ่อ’ ให้ความสำคัญกับข้าวแค่ไหน ทรงทุ่มเทศึกษาค้นคว้าเรื่องข้าวมาตลอดพระชนมชีพกว่าได้ ด้วยทรงตระหนักว่า เมืองไทย เป็นดินแดนที่เหมาะสมที่จะปลูกข้าวและเป็นดินแดนที่ข้าวมีคุณภาพดีที่สุดในโลก แต่บางครั้งด้วยปัญหาต่างๆ ทำให้คุณภาพต่ำลง สูญเสียตำแหน่งความเป็นหนึ่ง ‘พ่อ’ ก็ไม่ได้สูญเสียกำลังพระทัย ทรงมีพระราชดำริให้ดูแลข้าวให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพไปพร้อมๆ กัน มีพระราชดำรัส

ว่า “คนไทยต้องมีข้าวกิน ไม่
ว่าประชากรจะเพิ่มขึ้นเท่าใด
เราต้องมีข้าวพอเลี้ยงคนไทย”
‘พ่อ’ ทรงทดลองทำนาเองใน
วังสวนจิตรลดา ทรงหว่านข้าว
ทรงเกี่ยวข้าว ด้วยพระองค์เอง
นอกจากนี้ เรายังมีเรื่อง
ดีๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ‘พ่อ’ แม้ไม่ใช่
ทางตรง แต่ก็สิ่งดีงามในรัช-
สมัยของพ่อ ได้แก่ เรื่อง เส้นทาง
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
ของเจ้าประคุณ สมเด็จพระ
พุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุต
โต) พร้อมด้วยสัมโมทนิยภดา
ในวันรับพระราชทานสมณศักดิ์
๕ ธันวาคม ที่สมเด็จฯ เมตตา
แสดงไว้ ณ วัดญาณเวศกวัน
นครปฐม

เรื่องของ ‘พ่อ’ เล่าขาน
เท่าใด ไม่มีหมดสิ้น ยิ่งเรียนรู้
ยิ่งรัก ‘พ่อ’ รักจนไม่มีคำใดจะ
เปรียบความรักนี้ รู้แต่ว่า เมื่อ
‘พ่อ’ เสด็จสู่สวรรคาลัย ลูก
รู้สึกสะเทือนใจ เสียใจ เศร้าใจ
มากที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิต แม้จะ
ตระหนักว่าเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็น
ธรรมชาติ แต่ความดีของ ‘พ่อ’
ผูกพันหัวใจให้รู้สึกคิดถึง คิดถึง
เหลือเกิน ถวิลหาความรัก ความ
อบอุ่นที่พ่อให้อยู่ตลอดเวลา

ในฐานะของพสกนิกรไทย
ผู้ทำงานด้านสื่อสิ่งพิมพ์เล็กๆ
จากวัดจากแดง เราขอแสดง
ความจงรักภักดีต่อ ‘พ่อ’ ในวิถี
ทางที่เราทำได้ เพื่อเป็นอนุสรณ์
แห่งความรักที่ลูกมีต่อ ‘พ่อ’
แม้พ่อจะไม่มีอยู่ในโลก แต่ ‘พ่อ’
จักประทับอยู่ในใจของลูกเสมอ
ตลอดไป

คณะผู้จัดทำ

ประธานที่ปรึกษา
พระครูธรรมธรสมนัต นนทิโก
อัครมหาบัณฑิต
บรรณาธิการอำนวยการ
พระมหาประนอม ฐมมาลังกาโร
บรรณาธิการบริหาร
พินิตา อังจันทร์เพ็ญ
panitaang@gmail.com
รองบรรณาธิการ
ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
Acharak7153@gmail.com
ประสานงาน

พระครูประคุณสรกิจ
(พระมหาการุณย์ กุศลนันท)

กองบรรณาธิการ
คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์
ช.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม ๒๕๖๐
จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

ภาพปก

กัล ปาวสาน

ภาพ

ธ สถิตในดวงใจตราบนิจนิรันดร์

วาดภาพประกอบ

น้องขวัญ

เครดิตภาพ

Cagino bhikkhu, มหาบ้านนอก,
Dhammaruci, ครูอ้อย

ศิลปกรรม

สหมิตรกรูปรูพิมพ์

อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

โดยคุณพัชรพิมล ยังประภากร
ประธานกรรมการสินค้าแบรนด์

‘สุวิมล’

จัดพิมพ์โดย

สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง

โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

สารบัญ

- * เราจะเป็นชาวพุทธอย่างแท้จริงได้อย่างไร.....๓
- * กุศุภณัท : สัญลักษณ์ของพระราชา.....๑๑
- * เส้นทางสายสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา.....๑๙
- * สัมโมทนิยภดา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์.....๒๔
- * ขุดทองจากกองขยะ.....๓๐
- * วิเคราะห์ “ปียาจา - เปยวักชะ”๓๔
- * ผศ.บุญมา กับศาสตร์ของพระราชา.....๔๕
- * น้ำหนึ่งหยดฯ ถวายพ่อหลวง ร. ๙.....๔๘
- * “ครูตุ๋” แห่งวังไกลกังวล “โรงเรียนของพ่อ”...๕๗
- * ข้าวของพ่อ.....๖๔

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะติดต่อ
กองบรรณาธิการวารสารโพธิยาลัย หรือ
ต้องการแสดงความเห็น ดิชม หรือ
คำแนะนำใดๆ กรุณาติดต่อได้ที่อีเมลล์
pk.krun21@gmail.com (พระครู
ประคุณสรกิจ หรือพระมหาการุณย์ กุศล
นันท) หรือติดต่ออีเมลล์ **acharak7153**
@gmail.com หรือเบอร์โทร **082-891-**
4464 (คุณอัจฉรา)

วารสารโพธิยาลัยจัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาค
ของท่านผู้มีจิตศรัทธา โดยเลือกใช้กระดาษถนอม
สายตาเพื่อรักษาสุขภาพของผู้อ่าน เปี่ยมด้วย
คุณค่าทางธรรมที่คัดสรร เพื่อแจกเป็นธรรมทาน
และบริจาคไปตามห้องสมุด หากท่านอ่านจบแล้ว
ต้องการแบ่งปันธรรมทาน โปรดส่งต่อให้ท่านอื่น
ที่ท่านเห็นคุณค่า หรือมอบให้สถาบัน ห้องสมุด วัด
หรือสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิด
ประโยชน์กว้างขวางสืบเนื่องต่อไป

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิยาลัย
ทุกฉบับย้อนหลังได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง
www.watchakdaeng.com และเว็บไซต์ชมรม
กัลยาณธรรม **www.kanlayanatam.com**

วิไลชนารรม

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงกาโร

เราจะเป็นอย่างพวก อย่างแท้จริง กันได้อย่างไร

ขอกราบนมัสการพระเถรานุเถระ และ
ขอเจริญพร ท่านประธาน ญาติโยม สาธุชน
ผู้มาร่วมรับฟังการเสวนาทุกท่าน ในช่วงบ่ายนี้
“แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง” ในช่วงที่จะ
วิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่อง “การที่เราจะเป็นชาว
พุทธอย่างแท้จริง เราจะเป็นกันได้อย่างไร”
โดยจะให้มีการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลัก
คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
โดยเฉพาะสิ่งแรกเลย คำว่า พุทธะ แปลว่า
อะไร พุทธะคำนี้ เราใช้กันจนชิน แต่ไม่เคยถาม
ความหมาย

พุทธะแปลว่า ผู้รู้ รู้ะไรจึงเป็นชาวพุทธได้
แล้วเป็นชาวพุทธประเภทไหน ระดับไหน พุทธะ
แปลว่าผู้รู้ ถ้ายังไม่รู้ ก็ยังไม่ได้เป็นชาวพุทธ
รู้ะไรบ้าง รู้จัก รู้จริง รู้แจ้ง ทางตลอดอริยสัจ
ทั้ง ๔ ก็คือเป็น “สัมมาทิฏฐิ” นั่นเอง เพราะ
ฉะนั้นการรู้จัก รู้จริง รู้แจ้ง อริยสัจทั้ง ๔ จึงเป็น
ชาวพุทธที่แท้จริง แล้วชาวพุทธมีกี่ระดับ มี ๕
ระดับ สูงสุดคือสัมมาสัมพุทธะ คือองค์พระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า รู้จัก รู้จริง รู้แจ้ง อริยสัจทั้ง
๔ ได้โดยพระองค์เอง แล้วก็สามารถสอนผู้อื่น
ให้รู้แจ้งทางตลอดตามได้ด้วย เป็นพุทธะเกรด

ที่ ๑ สัมมาสัมพุทธะ พุทธะเกรดที่ ๒ ปัจเจก
พุทธะ รู้จัก รู้จริง รู้แจ้ง สัจธรรมของชีวิตได้
โดยพระองค์เองแต่ไม่สามารถสอนให้ผู้อื่นให้รู้
ตามได้ พุทธะเกรดที่ ๓ ก็คือ อนุปุทธะ รู้แจ้ง
แทงตลอดสัจธรรมของชีวิต ตามองค์พระสัมมา
สัมพุทธเจ้าแล้ว ตัวเองก็ได้บรรลุถึงขั้นเป็นพระ
อรหันต์ และยังสอนให้ผู้อื่นให้รู้จัก รู้จริง รู้แจ้ง
สัจธรรมของชีวิตได้ พุทธะเกรดที่ ๔ เรียกว่า
สาวกพุทธะ รู้จัก รู้จริง รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ
ทั้ง ๔ ระดับโสดาปัตติมรรคเป็นต้นไป จนถึง
อรหัตตมรรค เป็นเกรดที่ ๔

พุทธะเกรดที่ ๕ ก็คือ สุตพุทธะ พวกเรา
ท่านทั้งหลาย รู้จักไหมอริยสัจทั้ง ๔ ก็รู้ บรรลุ
หรือยัง ยัง รู้ในฐานะได้สดับตรับฟังศึกษาเล่า
เรียน รู้จัก รู้จริงแต่ยังไม่รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ
ทั้ง ๔ เป็นสุตพุทธะ สุตะ แปลว่า ฟัง อ่าน
ศึกษา เรียกว่า ปรัตโธสะ ฟังแล้วก็เอามาคิด
ได้ ฟังเข้าใจด้วยคิดเป็นด้วย เรียกว่าสุตพุทธะ
แต่ตอนนี้สุตพุทธะก็น้อยลง แล้วเป็นพุทธะอะไร
หรือ? เป็นพุทธตามสามะโนครวั พ่อพุทธ แม่

พุทธ ลูกก็พุทธ แต่สุตพุทธะยังไปไม่ถึง แต่
พุทธะมีอยู่ ๕ ระดับ สูงสุดคือสัมมาสัมพุทธะ
รองมาปัจเจกพุทธะ รองลงมาอนุพุทธะ รอง
ลงมาสาวกพุทธะ รองลงมาสุตพุทธะ บางที
เราก็มองว่าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า สุปฏิปันโน
ภะกะวะโต สาวะกะสังโฆ นับตั้งแต่โสดาปัตติ
มรรคเป็นต้นไป แต่ถ้าอยากเป็นสาวกพุทธะ
จริงๆ ต้องบรรลุขั้นนี้ จึงจะเป็นสาวกของ
พระพุทธเจ้าได้ ตอนนี้เราเป็นได้แค่สาวกแมนยู
สาวกแมนยูพอเข้าใจนะ สาวกของทีมฟุตบอล
นี้ได้อยู่ แต่สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้อง
ระดับโสดาปัตติมรรคเป็นต้นไป แล้วเราอยู่ใน
ขั้นพุทธะไหน ตอนนี้เป็นพุทธตามสามะโนครวั
เพื่อจะพัฒนาไปเป็นสุตพุทธะ แล้วก็พัฒนา
ไปสู่สาวกพุทธะ แล้วก็พัฒนาไปสู่อนุพุทธะ

พุทธตามสามะโนครวันี้ ไทย พม่า ลาว
เขมร มีเหมือนกันหมด คือ พ่อพุทธ แม่พุทธ
ลูกก็พุทธ แต่พระพุทธเจ้าสอนอะไรยังไม่รู้ ภาษา
พม่าเรียกว่า **มิโยพะลา พุทธะปาตา** มิโยพะลา
ก็คือพุทธตามสามะโนครวั พุทธะปาตา ก็คือ
ชาวพุทธ ตอนนี้ก็มีชาวพม่าฟังเทศน์อยู่ริม
แม่น้ำเจ้าพระยาหลังวัดของเรา ตอนนี้จัด
๒ เวที บนศาลานี้เวทีไทย ที่ริมแม่น้ำเวทีชาว
พม่า ๕ ธันวาคม ก็จะมีเวทีไทยกับเวทีชาวพม่า
ทางวัดจัดถวายพระองค์ท่านมานานแล้ว

ฉะนั้น วันนี้จะพัฒนาจากพุทธะใน
สามะโนครวัให้เป็น**พุทธะพันธุ์แท้** พุทธะพันธุ์
แท้คืออะไร ก็คือต้องรู้จักคำสั่งสอน ต้องเป็น
สุตพุทธะ ตอนนี้เรายังไม่เป็นสุตพุทธะ คือยังไม่
รู้ว่าพระพุทธเจ้าจริงๆ สอนอะไร แล้วเรา
จะได้ประโยชน์อะไรจากพระพุทธศาสนา เรา
นับถือพุทธมานานปีแล้ว เราได้อะไรบ้างจาก
พระพุทธศาสนา

ช่วงนี้มีญาติโยมแถวถนนทบุรีเป็นหัวหน้าปฏิบัติธรรม แล้วก็พากันที่รู้จักไปปฏิบัติธรรมทำมานานถึง ๑๒ ปี มีอยู่วันหนึ่งหัวหน้าปฏิบัติธรรม แล้วก็พากันเข้าวัดปฏิบัติธรรม คนนี้ กลายเป็นคริสต์เมื่อต้นปีนี้ สาเหตุเพราะอะไร ประเทศไทยจะเปิดเออีซี พวกเราอายุมากก็จริง มาเรียนภาษาอังกฤษกันเถอะ ก็ไปเรียนที่โบสถ์คริสต์ เรียนฟรี พอเรียนภาษาอังกฤษแล้ว เกิดความรู้สึกว่า เรานับถือพุทธกันมานานแล้ว ไม่เห็นได้อะไรเลย พอมาเข้าโบสถ์คริสต์มาเรียนภาษาอังกฤษหน่อยเดียว ได้ภาษาอังกฤษได้เพื่อน ก็ทั้งจากชาวพุทธ ตอนนี้ไม่ได้ทั้งอย่างเดียวละ ดึงคนที่ปฏิบัติธรรมด้วยกันไปเป็นคริสต์เกือบครึ่งหมู่บ้าน ที่ถนนทบุรี

เกิดอะไรขึ้น คือสุดพุทธะยังไม่เกิด แล้วการปฏิบัติธรรมขั้น ๑ ไตรสรณคัมม์ ขั้น ๒ ศีล ขั้น ๓ คือ กุศลกรรมบถ ๑๐ รุดงค์ ๑๓ ขั้น ๔ คือ สมถกัมมัฏฐาน ขั้น ๕ คือ วิปัสสนา ในปัจจุบันรูปแบบของการปฏิบัติขั้น ๑ - ๒ - ๓ - ๔ - ๕ นี้ บอกตรงๆ ว่าปฏิบัติไปอย่างนั้นแหละ (แบบไม่รู้จริง) ขาดปัญญา พอขาดปัญญา คุณของพระพุทธก็ไม่มี คุณของพระธรรมก็ไม่มี คุณของพระสงฆ์ก็ไม่มี เมื่อไม่เห็นคุณค่าของพระพุทธ ไม่เห็นคุณค่าของพระธรรม ไม่เห็นคุณค่าของพระสงฆ์ ก็อาจทิ้งพระพุทธเจ้าได้

ในสมัยพุทธกาลเป็นแบบนี้ก็มี มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า สุนัขขัตตะ องค์นี้บวชมาต้องการอะไร ต้องการเห็นพระพุทธเจ้าแสดงปาฏิหาริย์ บวชมาแล้วก็ตั้งใจอุปัฏฐากอุปัฏฐากพระพุทธเจ้า เดินติดตามพระพุทธเจ้าคอยถือบาตรถวาย คอยดูแลอุปัฏฐากอย่างดี แล้วก็ทูลพระองค์ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้าก็บวชตามพระองค์มานานแล้ว เมื่อ

ไหว้พระองค์จะแสดงฤทธิ์ให้ดูซักที ข้าพเจ้าอยากเห็นฤทธิ์ของพระองค์ว่าเป็นอย่างไรบ้าง พระองค์ก็ตรัสว่า อิทธิปาฏิหาริย์ไม่มีประโยชน์สำหรับเธอ ประโยชน์สำหรับเธอคืออนุสาสนี-ปาฏิหาริย์ คือคำสั่งสอน แต่พระสุนักขัตตะไม่ฟัง พระพุทธเจ้าก็ตรัสอย่างนี้อยู่ตลอด สุดท้ายพระสุนักขัตตะก็กราบทูลพระพุทธองค์ว่าถ้าพระองค์ไม่ทรงแสดงฤทธิ์ให้ข้าพระองค์ดู ข้าพระองค์จะไม่นับถือศาสนาพุทธ จะไปนับถือศาสนาเดิมแล้ว พระพุทธเจ้าก็ตรัสถามว่า “สุนัขขัตตะ เธอมาที่เราขอร้องให้มาหรือ แล้วเธอจะไปละ เราตวาดขอร้องให้ไปหรือ ก็ไม่ได้ขอร้อง เพราะฉะนั้นเธอมา เธอก็มาด้วยศรัทธา เธอหมดศรัทธา เธอไปก็เป็นเรื่องของเธอ” เพราะขาดปัญญานั้นเอง มีแต่ศรัทธาแต่ปัญญาไม่เกิด จึงไม่เห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย

เพราะฉะนั้น หากเราไม่เห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย เราจะทิ้งพระพุทธศาสนาไปได้อย่างง่ายดาย เพียงเขาเอาเงินมาล่อ บอกมานับถือศาสนาฉันสิ กู้เงินจากธนาคารฉันสิ แล้วก็ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย กู้ได้ฟรีเลย แต่มานับถือศาสนาฉันนะ ก็อยากได้เงินก็ไปกู้หรือ

อะไรต่างๆ แคเรียนภาษาอังกฤษเพื่อเข้าเออีซี ก็หายไปครึ่งหมู่บ้านแล้ว เกิดอะไรขึ้น ขาดปัญญา รู้คุณพระพุทธ รู้คุณพระธรรม รู้คุณพระสงฆ์ รู้จักอริยสัจทั้ง ๔ รู้จักสังขารชีวิต อันนี้คือไม่รู้ แล้วถามว่า ฟังพระพุทธได้อะไรบ้าง ฟังพระพุทธได้แค่กราบแค่ไหว้แค่นั้นหรือ ฟังพระธรรมได้แค่ซื้อหนังสือพระไตรปิฎกถวายวัดแค่นั้นหรือ ฟังพระสงฆ์ได้แค่ใส่บาตรแค่นั้นหรือ เปล่าเลย **ฟังองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ถ้าเรา รู้คุณของท่านแล้ว ฟังอย่างถูกต้อง องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะดึงเราออกจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ให้เราประกอบกับสิ่งที่ เป็นประโยชน์ อันนี้คือฟังพระพุทธ ประโยชน์ชาติ นี้ก็ได้นะ ประโยชน์ชาติหน้าก็ได้นะ ประโยชน์สูงสุดคือปรมาตมประโยชน์ก็ได้นะ อะไรที่ไม่เป็นประโยชน์ พระองค์ดึงออกมา อย่าไปอยู่ตรงนั้นนะ สิ่งนั้นที่ไม่เป็นประโยชน์ ดึงมาอยู่กับสิ่งที่ เป็นประโยชน์ อันนี้คือฟังพระพุทธได้อย่างนี้

ฟังพระธรรมละ ทำให้โปร่งใจ โล่งใจ เบาใจ สบายใจ ฟังธรรมะแล้วค่อยยังชั่ว หายหนักอกหนักใจหน่อย ฟังธรรมะแล้วโล่งดี สบายใจหน่อย สุดท้ายโปร่งโล่งจนกระทั่งกิเลส ออกจากใจไปทั้งหมด นั่นคือพระธรรมเป็นที่ฟัง ทำให้เราโปร่งใจโล่งใจ สบายใจ

ฟังพระสงฆ์ละ พระสงฆ์เป็นเนื่อนาบุญ ทำบุญ แม้แค่เพียงเอาเศษอาหารเหลือติดจาน ไปให้หมด ก็ยังได้บุญ

ดังจะขอยกตัวอย่าง มีพระภิกษุรูปหนึ่งฉันในบาตร ฉันเสร็จแล้วจะไปล้างบาตร เห็นฝูงมดอยู่ อาหารอยู่ในบาตรจะล้างทิ้งก็ไม่มีประโยชน์ เอาเศษอาหารไปให้มด แคเศษอาหารเหลือติดขอบบาตร ท่านเอาไปให้ฝูงมด นั้นแหละ ท่านไปแห่งหนตำบลใดก็ตามก็ไม่อด ไม่อยาก นับภพชาติไม่ถ้วน อันนี้แค่เศษอาหาร เหลือติดขอบบาตรนะ ถ้าให้อาหารกับคนเลวๆ คนหนึ่งละ ได้บุญมากกว่านั้นอีก ถ้าให้กับคนดี มีศีล ๕ ละได้บุญมากกว่านั้นอีก ถ้าให้กับพ่อ กับแม่ละ ได้บุญมากกว่านั้นอีก ถ้าให้กับผู้มีศีล ๘ ละได้บุญมากกว่านั้นอีก ถ้าให้กับผู้มีศีล ๑๐ ละได้บุญมากกว่านั้นอีก ถ้าให้กับผู้มีศีล ๒๒๗ ละได้บุญมากกว่านั้นอีก ถ้าให้กับผู้มีศีล ๒๒๗ เป็นพระอริยบุคคลละ ได้บุญมากกว่านั้นอีก เพราะฉะนั้น พระสงฆ์จึงเป็นเนื่อนาบุญ ฟังพระสงฆ์แล้ว ได้เนื่อนาบุญที่ดีที่สุด

ฟังพระพุทธ พระพุทธเจ้าจะดึงเราจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ให้เรามาอยู่ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ฟังพระธรรมทำให้เราเบาใจ โปร่งใจ โล่งใจ สบายใจ ฟังพระสงฆ์ได้เนื่อนาบุญที่ดีที่สุด สิ่งนี้เราต้องรู้ แต่เราจะรู้อย่างนี้ได้ต้องทำ ยังไง ต้องมี **ปรโตโมสะ** คือเราต้องฟัง วันนี้ทุกท่านมานั่งฟังเรียกว่าปรโตโมสะ ปรโตโมสะ ก็คือในสมัยก่อน คำสอนไม่มีหนังสือ มีแต่ฟังเอา ฟังให้เข้าใจ เข้าใจแล้วคิดตาม โยนิโสมนสิการตามได้ จินตามยปัญญาเกิด ฟังจนกระทั่งได้บรรลु ภาวนามยปัญญาเกิด สมัยก่อนก็คือการฟัง การฟังนี่คือจุดเริ่มต้นของการสร้างความคิดเห็นถูก วันนี้ทุกท่านก็สร้างแล้วด้วยการสดับรับฟัง

ถ้าไม่ได้ฟังละ ก็อ่าน ศึกษาพระบาลี ศึกษาพระอภิธรรม ศึกษาพระไตรปิฎก ให้ อ่านมากๆ ฟังมากๆ ศึกษาหลายๆ ศึกษาเสร็จ อ่านเสร็จแล้วจึง โยนิโสมนสิการ คำว่าโยนิโสมนสิการคืออะไร พิจารณาถึงเหตุถึงผล เสียที่ได้ยินเป็นเหตุ ผู้ได้ยินคือจิตที่เกิดทางหูเป็นผล การเห็นสิ่งที่อยู่ข้างหน้าเป็นผล สิ่งที่ถูกเห็นเป็นเหตุ ผู้เห็นคือจิตที่เกิดทางตาเป็นผล มีแค่เหตุ แค่ผล มีแค่รูปแค่นาม

ถ้าพิจารณาได้อย่างนี้ ความชัดเจนต่างๆ ก็จะเกิดขึ้น อันนี้ก็คือสิ่งที่ชาวพุทธจะรู้ และ สัมมาทิฐิถ้าเกิดขึ้นจริงๆ พอฟังเทศน์ฟังธรรม ไป เกิดอะไรขึ้น อ้อ ทุกคนมีกรรมเป็นของๆ ตน พอฟังเทศน์ฟังธรรมแล้วนี้ ความคิดเห็นอย่างนี้จะเกิดขึ้น เรียกว่า **กัมมัสสกตาสัทธา** เกิด สัมมาทิฐิ ถ้ายังไม่ได้ฟังเทศน์ฟังธรรม เขา รวยมา เขาโชคดี เขาจน เขาก็โชคไม่ดี โยน ให้โชคชะตา แต่ที่ไหนได้ มาจากเหตุ **รวยคือ ทำทานกุศลไว้ดี ฉลาดคือศีลกุศล** โดยเฉพาะ ศีลข้อที่ ๕ อันนี้ก็จะเห็นเหตุเห็นผล ถ้าฟังเทศน์ ฟังธรรม อ้อ เกิดมายากดีมีเงิน เกิดมาสวยมาหล่อเพราะอะไร อ้อ ศีลข้อที่ ๔ ควบคุมโทสะได้ เกิดมาในตระกูลสูงส่ง ชาติที่แล้วมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เกิดมาแล้วมีแต่คนยกย่องนับถือละ ชาติที่แล้วไม่โอ้อวดไม่ริษยาคน เกิดมาแล้วมีปัญหาดีละ เพราะหนึ่ง รักษาศีลข้อที่ ๕ สอง ชอบสอบถาม อะไรไม่เข้าใจถาม คน รักษาศีลข้อที่ ๕ ไว้ก็ดี คนชอบสอบถามก็ดี คนปฏิบัติวิปัสสนาก็ดี เกิดมามีปัญญาเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณตั้งแต่เกิด เพราะฉะนั้นทุกอย่างมาจากเหตุทั้งหมด

พอฟังเทศน์ฟังธรรม เราจะทราบเหตุ ทราบผล พอทราบเหตุทราบผลเรียกว่า **กัมมัส-**

สกตาสัมมาทิฐิ ปัญญาที่รู้ว่า ทุกคนมีกรรม เป็นของๆ ตน นั้นแหละ สัมมาทิฐิตรงนี้เกิด ความเป็นชาวพุทธไม่ไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ไปหลงสิ่งมงายแล้ว โดยเฉพาะหลายท่าน เห็นพระประธาน พระประธานสวยมากเลย ทองคำใหญ่โตอลังการ แต่เราก็นึกถึงไหว้พระทอง ดือกดีใจ ที่ไหนได้โบราณ เอาทองคำ มาแปะพระประธานสวยงามสุดๆ แล้วก็เขียนไว้หลังพระประธานว่า **“ไหว้พระพุทธรูป อย่าหยุดที่ทองคำ ไหว้พระธรรม ใจอย่าหยุดอยู่ที่ คัมภีร์ไบเบิล ไหว้พระสงฆ์ อย่าจ๋านงหมายว่าเป็นพระลูกพระหลาน”**

ไหว้พระพุทธรูปให้มองผ่านสิ่งมีค่าภายนอก คือทองคำ แก้วมรกต มองทะลุไปถึงพุทธคุณ ทั้ง ๔ นั่นคือการไหว้พระอย่างถูกต้อง ไหว้พระธรรมอย่าไปคิดว่าเราได้คัมภีร์เก่าแก่มาจากนอร์เวย์ นอร์เวย์ได้มาจากอัฟกานิสถาน สองพันกว่าปีแล้ว มาดูหน่อยมาชมหน่อย มาไหว้กันหน่อย ก็ไหว้กันไป แต่โบราณบอกว่า **ไหว้พระธรรม ใจอย่าหยุดอยู่ที่คัมภีร์ไบเบิล** มองผ่านสิ่งมีค่าภายนอก มองทะลุไปถึงสิ่งมีค่าภายในคือ **ธรรมคุณทั้ง ๖** แล้วไหว้พระสงฆ์ละ องค์นี้ขลัง องค์นี้ศักดิ์สิทธิ์ องค์นี้เป็นเกจิ

ไม่ต้องคิดอย่างนี้ ให้มองผ่านพระศักดิ์สิทธิ์ มองไปถึง **สังฆคุณทั้ง ๙** เราไม่ได้กราบพระดัง เราไม่ได้กราบพระศักดิ์สิทธิ์ แต่เรากราบสังฆคุณ คุณคือศีลเป็นต้นที่ท่านปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ถ้าอย่างนี้ เรียกว่า กราบไหว้พระอย่างถูกต้องชัดเจน

ความถูกต้องชัดเจนก็คือ เกิดจากการ สดับรับฟัง รู้คุณพระพุทธ รู้คุณพระธรรม รู้คุณพระสงฆ์ ก็มีสสกตาสัมมาทิฐิเริ่มพัฒนาแล้ว พอเริ่มพัฒนามากกว่านี้ละ เห็นว่าการให้ทานก็มีผลนะ การบูชาบวงสรวงก็มีผลนะ การทำดีทำชอบในบิดามารดาก็มีผลนะ ชาตินี้ก็มีจริง ชาตินี้ก็มีจริง สัตว์ที่เป็นโอปปาติกะคือพอตายแล้วก็เกิดผุดขึ้นโตทันที มีจริงนะ เห็นว่าสมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้วก็สอนให้ผู้อื่นประพฤติดีปฏิบัติชอบ จนกระทั่งหลุดพ้นได้ก็มีจริงนะ

ความเห็นถูกก็พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ สุดท้าย เห็นถูกสุดๆ คือเห็นถูกยิ่งๆ เห็นตัวเรา เห็นยิ่งๆ ละ เมื่อก่อนนี้นั่งอยู่กับลูก เราเป็นพ่อเป็นแม่ นั่งอยู่กับสามี เราเป็นภรรยา นั่งอยู่กับภรรยา เป็นสามี นั่งอยู่กับพระ เราก็คือเป็นโยม นั่งอยู่กับหมอ เราก็คือเป็นคนป่วย นั่งอยู่บนรถ เราก็คือเป็นผู้โดยสาร เราจะเห็นเป็นจริงตามสมมติ พอดูไปดูมา เราเป็นอะไรกันแน่ ร่างกายเราเป็นแค่รูป จิตใจเราเป็นแค่นาม เห็นว่าตัวเราร่างกายของเราเป็นรูป ทำไมร่างกายของเราเป็นรูป เพราะมันเปลี่ยนแปลง ผันแปร แตกสลายได้ แล้วทำไมจึงเห็นจิตใจของเราเป็นนามล่ะ เพราะน้อมตัวเองเข้าไปหาอารมณ์ได้ น้อมอารมณ์เข้าไปใส่ตนเองได้ จิตใจของเราเรียกว่านาม ที่จริงเราเป็นได้แค่นี้แหละ นอกนั้นเป็นจริงสมมติหมด

นั่งอยู่กับพระก็เป็นโยม นั่งอยู่กับหมอ ก็เป็นคนป่วย นั่งอยู่บนรถก็เป็นผู้โดยสาร อันนั้นคือเป็นจริงตามสมมติ คือเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา แต่จริงๆ เราเป็นอะไร พอฟังเทศน์ฟังธรรมไปแล้ว เราเป็นอะไรกันแน่ เราเป็นได้แค่รูปแค่นาม ร่างกายเป็นรูปเพราะเปลี่ยนแปลง ผันแปร แตกสลาย จิตใจเป็นนามเพราะน้อมจิตใจเข้าไปรับรู้อารมณ์ น้อมอารมณ์เข้ามาใส่ตนเอง นี่แหละเราเป็นได้แค่นี้

แล้วรูปกับนามเป็นอะไรต่อล่ะ ลองไปถามมัคนายกดู มัคนายกจะบอกยิ่งๆ ถือผ้าไว้เนะครับ ว่าตาม **นามะรูปัง อะนิจจัง นามะรูปัง ทุกขัง นามะรูปัง อะนัตตา ๑ - ๒ - ๓** วางผ้าครับ มัคนายกว่ายิ่งๆ ก็ว่านอนสอนง่าย แต่ไม่เคยถามมัคนายก **นามะรูปัง อะนิจจัง** คืออะไร ไม่มีใครถามเลยนะ ก็เอาผ้าไปวางแล้วก็เดินออกมา พระก็ **อะนิจจา วะตะ สังขารา** แต่จริงๆ มัคนายกบอกว่า **นามะรูปัง** ทั้งนามและรูปของคุณก็เช่นเดียวกันนะ **อะนิจจัง** มันไม่เที่ยง เพราะมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป **นามะรูปัง ทุกขัง** ของคุณและก็คนที่นอนอยู่ในโรงศพ มันทุกขัง เป็นกองแห่งทุกข์เหมือนกัน **นามะรูปัง อะนัตตา** นามรูปของคุณ และนามรูปของคนที่อยู่ในศพนั้น **อะนัตตา** ไม่อยู่ในบังคับบัญชาที่จะสั่งการได้ อย่าแค้นะ มันก็แก่อย่าเจ็บนะ มันก็เจ็บ อย่าตายนะ มันก็ตาย นั่นแหละ เป็น**อะนัตตา** สุดท้าย เราเป็นจริงได้แค่นี้

คือฟังเทศน์ฟังธรรมแล้ว พัฒนา **กัมมัสสกตาปัญญา** เห็นว่าทุกคนมาจากเหตุ มีเหตุแล้วก็มีผล ทุกคนมีกรรมเป็นของๆ ตน แล้วก็พัฒนาว่า การให้ทานมีผล การบูชาบวงสรวงมีผล จนกระทั่งสัมมาทิฐิมันสูงขึ้นๆ สูงขึ้นสุดๆ เห็นว่าตัวเราเป็นแค่รูปนามชั้น ๕ เห็นว่า

ขั้น ๕ เป็นกองแห่งทุกข์ เห็นว่าทุกข์นี้มาจาก ตัณหาคือความอยาก และเห็นว่าจะดับความอยากได้ต้องไปนิพพาน เห็นว่าจะไปนิพพานได้ ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา ความเห็นถูกขั้นสูงสุด ต้องเห็นอย่างนี้จึงเรียกว่า **จตุสัจจสัมมาทิฐิ** เป็นชาวพุทธพันธุ์แท้ คือรู้จักอริยสัจทั้ง ๔ คือ เห็นแจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ อย่างชัดเจน

ถ้าไม่อย่างนั้นแล้ว เราก็จะเป็นพุทธ ตามสำมะโนครัว ไม่รู้จักตัวเอง รู้จักคนอื่นได้ ประโยชน์ทางการทำ มาค้าขาย แต่รู้จักตัวเราเอง จะได้ประโยชน์สูงสุด คือ ประมัตตประโยชน์ รู้จักเพื่อน หลายนๆ คนที่ทำมาค้าขายได้ คล่องขึ้น แต่รู้จักตัวเองละ ได้ประมัตตประโยชน์ เราจะ เอาประโยชน์อะไรบ้าง อยาก เอาประโยชน์จากผู้อื่น ก็ รู้จักผู้อื่นให้มาก อยากจะเอา ประโยชน์จากตัวเราเอง ต้อง รู้จักตัวเราเองให้มาก เพราะ ฉะนั้น พระพุทธเจ้าสอนให้ รู้จักตัวเราเองสำคัญที่สุดเลย

ก่อนจะรู้จักตัวเราเอง รู้จักว่าเราเป็นพ่อ ทำหน้าที่พ่อ ๕ อย่างให้ครบ รู้ว่าเราเป็นลูก ทำหน้าที่ลูก ๕ อย่างให้ครบนะ รู้ว่าเราเป็นครู ทำหน้าที่ครู ๕ อย่างให้ครบ รู้ว่าเราเป็นพระ ทำหน้าที่ ๖ อย่างต่อโยมให้ครบ รู้ว่าเราเป็นโยม ก็ทำหน้าที่ ๕ อย่างต่อพระให้ครบ อันนี้รู้ตาม สมมติ แต่รู้จริงๆ ก็คือตัวเราเป็นแค่รูปเป็น แคนามนี่เป็นการรู้จริงๆ เราต้องพัฒนาความรู้ขั้นนี้เรียกว่าจตุสัจจสัมมาทิฐิ ถ้าเราเกิดถึง ขั้นนี้ได้ ทุกคนมีปัญญา เป็นชาวพุทธต้องไม่

ต้องฉลาด พอสัมมาทิฐิคิดถูกแล้ว ต่อไป ก็ได้พัฒนา สัมมาทิฐิ แปลว่า ความเห็นถูก พอความเห็นถูกแล้ว ต้องคิดถูก คิดถูกคืออะไร คิดไม่โลภอยากได้ของคนอื่นโดยทางไม่ชอบ ธรรม เราจะทำมาค้าขายกับเขา นี่จะทำยังไง มิฉฉายพอย่าทำนะ อย่าโกงนะ อย่าไปโกหก อย่าหลอกลวงเขานะ ตามธรรมดาแล้วแหละ เราก็ทำมาค้าขายปกติ เขาก็ทำมาค้าขายปกติ เราก็มีกำไร เขาก็มีกำไร เราก็อยู่ได้เขาก็อยู่ได้

อันนี้คือคิดถูก ไม่โลภอยากได้ของคนอื่นโดย ทางไม่ชอบธรรม นี่คือการเห็นถูก แล้วก็มาที่ คิดถูก คิดไม่โลภแล้ว เมื่อคิดไม่โลภจะแก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่นกันไหม ไม่เลย ที่ปัจจุบันแย่งที่กัน อยู่ แย่งคู่กันพิศวาส แย่งอากาศกันหายใจ แย่ง ความเป็นใหญ่กันครอบครอง ก็เพราะความคิด ที่โลภ เพราะความเห็นถูกไม่มี ความคิดถูกก็ เลยไม่มี อันนี้ก็คือสิ่งที่เกิดขึ้น

พอเห็นถูกคิดถูกแล้ว คิดถูกมากกว่านี้ละ ไม่คิดพยายาบทปองร้ายใคร ไม่ต้องฝากไว้ก่อน

แล้วก็ไม่ต้องบอกว่าวันพระไม่ได้มีหนเดียว เดือนหนึ่งวันพระมี ๔ วัน จำไว้ด้วย บางที่เรา จองอาฆาตพยาบาท ฝากไว้ก่อน วันพระไม่ได้มีหนเดียว วันพระเดือนหนึ่งมี ๔ วัน อย่าไป จองเวรพยาบาท พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้น หนักกว่านั้นก็คือ เราต้องให้อภัย **ขันติ อดทน ให้อภัย อดทนได้ ให้อภัยได้** นั่นคือ ความเป็นชาวพุทธที่คิดถูกแล้ว คิดไม่โลกอยากได้ของคนอื่นโดยทางที่ไม่ชอบธรรม คิดไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น แล้วก็ไม่ได้คิดเอาคืน ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น ถ้าเห็นถูกคิดถูกอย่างนี้จะเกิดอะไรขึ้น สังคมก็สงบสุข เราก็สงบสุข ทุกคนเกิดความสงบสุข

เพราะฉะนั้น พ่อหลวง พระองค์ท่านมี แนวความคิดที่จะทำอะไรให้ทุกคนได้เกิด แผ่นดินธรรม เริ่มมาจากได้เกิดความเห็นถูก จากการฟัง จากนั้นก็คิดถูก คิดในสิ่งที่ดี หลังจากนั้นก็มีมือปฏิบัติถูก ลงมือปฏิบัติถูกเริ่มจากอะไร ก็เริ่มจากศีลนี้แหละ ดังที่ญาติโยมได้ฟัง เพราะฉะนั้นเห็นถูก คิดถูกแล้วก็มีมือกระทำถูก ถ้าถูก ๓ อย่างนี้ อะไรเกิดขึ้น สัมมาทิฐิเกิดขึ้นแล้ว แผ่นดินธรรมเกิดขึ้นแล้ว ถ้าเห็นไม่ถูก คิดไม่ถูก ปฏิบัติไม่ถูก แผ่นดินธรรมยังไม่เกิดขึ้น ความเป็นธรรมบนแผ่นดินยังไม่เกิดขึ้น ทุกคนจะเชื่อกรรมและผลของกรรมยังไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากในชีวิตของเราท่านทั้งหลาย

ก็ขอฝากว่า การที่ท่านทั้งหลายจะเป็น ชาวพุทธพันธุ์แท้ พุทธะแปลว่าผู้รู้ รู้อะไร สูงสุด ก็คือรู้แจ้งแทงตลอดสังขารชีวิต คืออริยสัจทั้ง ๔ รู้ได้ด้วยตนเองและสอนผู้อื่นตามได้ด้วย เป็นสัมมาสัมพุทธะ เป็นเกรด ๑ เลย เกรดที่ ๒ ปัจเจกพุทธะ เราก็ไม่ใช่ เกรดที่ ๓ อนุพุทธะ

เรายังไม่ถึง เกรดที่ ๔ สาวกพุทธ ตั้งแต่โสดาปัตติมรรคจนถึงอรหัตตมรรค เราต้องพัฒนาไป ตอนนี้เรากำลังอยู่ในขั้นที่เรียกว่า เกรดที่ ๕ คือ สุตพุทธะ สุตะแปลว่า สดับรับฟัง เข้าอกเข้าใจ อ้อ พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ ชีททางบรรเทาทุกข์ และชี้สุขเกษมสันต์ ชีททางพระนฤพาน อันพันโศกวิโยคภัย องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ชี้ททางอย่างนี้เอาไว้ เพื่อให้เราเป็นชาวพุทธพันธุ์แท้ เป็นชาวพุทธขั้นหนึ่ง เป็นชาวพุทธเกรดเอ อย่าเป็นชาวพุทธเกรดบี เกรดซี ถ้าเป็นเกรดบี เกรดซี ก็จะถูกหลอก เพราะมีแต่ศรัทธาแต่ขาดปัญญา ถ้าชาวพุทธเกรดเอคือมีปัญญาด้วย

ช่วงนี้ก็ขอใช้เวลาแต่เพียงเท่านี้ ให้ญาติโยมไปย่อยข้อมูล แล้วก็พัฒนาความเป็นชาวพุทธของเรา จากพุทธตามล้ามะโนครว เป็นพุทธพันธุ์แท้ คือสุตพุทธะ แล้วก็พัฒนาจากสุตพุทธะให้เป็นสาวกพุทธะ แล้วสุดท้ายพัฒนาให้เป็นอนุพุทธะเพื่อการรู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ก็พ้นจากความทุกข์ทั้งปวง โดยทั่วกัน ขอเจริญพร

ที่มา : ตัดตอนจาก การเสวนาธรรมในรายการ “แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” ณ สุธรรมศาลา วัดจากแดง เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๙

สาระน่ารู้

พระมหาพุทิจ ชุตินฺธโร

เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
รัชกาลที่ ๙ ประทับภายใต้พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร

กกุธภัณฑ์ : สัญลักษณ์ ของ พระราชา

เครื่องสิริเบญจราชกกุธภัณฑ์ หรือเครื่องประกอบบรมราชอิสริยยศ ใช้ประกอบ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเพื่อแสดงถึงการเสวยราชสมบัติของพระราชมหากษัตริย์

คำว่า กกุธ อ่านว่า กะ-กู-ทะ แปลว่า
เครื่องหมายความเป็นพระราชา สามารถ
วิเคราะห์ว่า กํ จ กุ ธาเรติ อิมะหิติ กุธานิ มา
จาก ธ ย่อมทรงไว้ กํ ซึ่งน้ำ กุ และแผ่นดิน
ด้วยสิ่งเหล่านี้ จึงมีชื่อว่า กกุธ ความเป็น

พระราชนั้นคือการปกครองดูแลประเทศชาติ
บ้านเมืองตั้งแต่พื้นดินและผืนน้ำ

คำว่า กกุธภณฺฑ มิวินฺนํหว่า ธรณโณ
คมนาเล สทา อาทาทพฺพโต กุธานิ จ ตานิ
ราชธนฺตตา ภณฺฑาทานิ เจติ กกุธภณฺฑาทานิ

ชื่อว่า กุกระ เพราะควรน้อมเกล้าถวายในเวลาขึ้นครองราชสมบัติ และชื่อว่า ภัณฑะ เพราะเป็นทรัพย์สินของพระราชา เครื่องราชกุกระภัณฑ์ จึงแปลว่า สิ่งของอันเป็นทรัพย์สินของพระราชาโดยเฉพาะและจะต้องถวายในเวลาขึ้นครองราชย์ ราชประเพณีนี้มีมาตั้งแต่สมัยก่อนยุคพุทธกาล ปรากฏในชาดก อรรถกถาว่าครั้งหนึ่งพระเจ้ารวิภูทนต์ได้สละเครื่องราชกุกระภัณฑ์ให้แก่พระเจ้ากาสิ คัมภีร์อภิธานได้รวบรวมไว้ อยู่ในคาถาที่ ๓๕๘ ว่า

ขคโค จ ฉตตมณฺเฬสิ ปาทุกา วาลวิชนี

อิเม กกุกระณฺทานิ ภาวนติ ปญจ ราชนํ

เครื่องราชกุกระภัณฑ์เหล่านี้ คือ พระขรรค์ (ขคค), เสดตฉัตร (ฉตต), มงกุฎ (อุณฺหสิ), ฉลองพระบาท (ปาทุกา) และ พัดหางจามรี (วาลวิชนี) ๕ สิ่งนี้ ย่อมมีแก่พระราชาทรงหลาย

บรรพบุรุษของเราเชื่อว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นเทวราชาที่เสด็จจากสวรรค์ลงมายังโลกเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่มวลมนุษย์ทั้งหลาย คติความเชื่อนี้ประเทศไทยเราได้รับจากอาณาจักรขอม ซึ่งรับมาอินเดียโบราณอีกต่อหนึ่ง ช่วงต้นยุครัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เครื่องเบญจราชกุกระภัณฑ์ มีดังต่อไปนี้

๑. พระมหาพิชัยมงกุฎ

๒. พระแสงขรรค์ชัยศรี

๓. พัดวาลวิชนีพระแสงจามรี

๔. ฉลองพระบาทเชิงงอน

๕. ธารพระกรชัยพฤกษ์

สังเกตว่า ธารพระกรหรือไม้เท้ามีเพิ่มขึ้นมาแทนพระเศวตฉัตร สันนิษฐานว่าในพิธีฉลองพระเศวตฉัตรซึ่งตรงกับวันบรมราชา-

ภิเษก ฉัตรได้ถูกนำไปใช้ในการกางกั้นเหนือแท่นพระราชอาสน์ โดยเครื่องเบญจราชกุกระภัณฑ์ที่ควรอัญเชิญถวายควรมี ๕ ชิ้นเช่นนั้น จึงจัดให้มีธารพระกรหรือไม้เท้าเพิ่มเติมเข้ามาในภายหลัง

แม้ว่าเครื่องราชกุกระภัณฑ์เหล่านี้จะถือเป็นสิ่งมงคลประจำองค์พระมหากษัตริย์ อันมีมาตามหลักความเชื่อของพราหมณ์ก็จริง หากแต่มองในมุมของหลักพุทธศาสนา เครื่องราชฯ ทั้ง ๕ ชิ้น มีข้อธรรมที่ลึกซึ้งแฝงอยู่ นับว่าเป็นหลักคิดหลักชัยเพื่อการบริหารบ้านเมืองถูกส่งผ่านจากรัชกาลสุริยวงศ์มาสู่ราชวงศ์จักรี วิเคราะห์ไว้ดังนี้

● พระเศวตฉัตร

เสดตฉัตร แปลว่า ร่มสีขาว โบราณไทยเราได้อธิบายว่าฉัตรเป็นสิ่งสำคัญเหนือกว่าสิ่งใด ฉัตรเสมือนเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะ หากฉัตรถูกทำลายหรือแย่งชิง ก็เท่ากับความพ่ายแพ้ หรือสูญเสียเอกราช เดิมทีพระเศวตฉัตรของไทยเรามี ๖ ชั้น หมายถึงสวรรค์กามาวจร ๖ ชั้น ภายหลังได้เพิ่มจำนวนชั้นเป็น ๙ เพื่อให้มีความหมายว่าทรงแผ่ความร่มเย็นไปทั่ว ๙ ทิศ ทิศน้อยใหญ่ทั่วภาคพื้นและแผ่ไปเบื้องบนด้วย

คำว่า ฉัตร มีวิเคราะห์ว่า อาตป ฉาเทตีติ ฉตติ ชื่อว่าฉัตรย่อมปิดกั้นซึ่งความร้อน มาจากฉท ฉาตุ ในอรรถ สวรรณ ในการสำรวม, ปกปิด ผู้คนสมัยก่อนยังไม่มีมีการประดิษฐ์ร่ม เมื่อมีฝนตกหรือแดดออก จะใช้ใบบัวใหญ่ๆ มาบังกันในทางธรรม ความร้อนคือกิเลส หยอดน้ำก็คือความสุข สอดคล้องกับพุทธพจน์ที่ว่า

“น ภิกขเว ชีณาสวา กามสุขํ สาทิยนฺติ น กามํ เสวนฺติ, ยถา หิ ปทุมปตฺเต ปตฺติ อุกทพินฺทุ

น ลิปฺปติ น สณฺหาติ, วินิฏฺเฐตฺวา ปตฺเตว.”

“ภิกษุทั้งหลาย พระชีนาสพทั้งหลาย ย่อมไม่ยินดีในกามสุข ไม่เสพกาม เหมือนเช่น หยาดน้ำที่ตกลงบนใบบัว ย่อมไม่ติด ไม่ค้างอยู่ ย่อมตกลงไปนั้นเทียว”

ฉัตรจึงเป็นเครื่องเตือนใจให้พระราชอาษา ได้หลงมัวเมาอยู่ในกามสุข พยายามสำรวม ระวังไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำ ฉัตรยังสื่อ ถึง ความเป็นยอด สูงเด่น ความหมายสูงสุด คือ สภาวะวิมุตติหลุดพ้น อันเปรียบได้กับ พระมหาเศวตฉัตรขององค์สมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้า

● พระมหาพิชัยมงกุฏ

พระมหามงกุฏ มีความเชื่อว่าเป็นยอด วิมานของพระอินทร์ ผู้เป็นจอมแห่งเทพใน สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ คำว่า มงกุฏ ในภาษาบาลี มีวิเคราะหว่า มกฺติ มณฺเฑติ อเนนาติ มงฺกฏํ แปลว่า สิ่งที่ใช้ประดับ มาจาก มกฺ ิธาตุ มณฺเฑน ในการประดับ หรือ มกฺติ โสภเตติ มงฺกฏํ เครื่อง ตกแต่ง มาจาก มกฺ ิธาตุ โสภเณ ในการทำให้งาม มงฺกฏํจึงเครื่องประดับของผู้มีเกียรติ ตกแต่ง เสริมบารมีให้โดดเด่นกว่าผู้อื่น

อีกนัยยะหนึ่งคำว่า อุณฺหิส ที่แปลว่ามงกุฏ เช่นกันนั้นมิใช่วิเคราะหว่า อุณฺหติ อเนนาติ อุณฺหิสํ ย่อมเร้าร้อนด้วยสิ่งนี้ แสดงว่าผู้สวม มงฺกฏย่อมเร้าร้อน นอกจากร้อนศีรษะแล้ว ก็ยัง ร้อนใจด้วย มีแต่ความกังวล กลัวว่าตำแหน่ง ที่ได้รับอาจจะมีใครมาแย่งชิง ถูกเพ่งเล็ง จับผิดอยู่ตลอดเวลา ความรู้สึกนี้คนธรรมดา สามัญไม่มีทางเข้าใจ แต่ถ้าได้ศึกษาพุทธ ศาสนา โดยเฉพาะในสมัยพุทธกาลจะพบ ในประวัติศาสตร์พระราชชาติทรงสละราช-

พระมหาพิชัยมงกุฏ

บัลลังก์ เพื่อชีวิตที่สันโดษ เป็นอิสระ เช่น พระกัปปินะ ปุกกุสะติ เป็นต้น

อีกวิเคราะหหนึ่งคือ อุปคฺคฺตฺวา นหฺติ พนฺธติติ อุณฺหิสํ ย่อมสวมแล้วผูกติดเอาไว้ มาจาก อุ+นหฺ พนฺธเน ในการผูก ทันทที่พื้มหา- กษัตริย์สวมใส่มงฺกฏนั้นก็หมายถึงพระองค์ ทรงยอมรับความทุกข์โศกของประชาชน ทั้งประเทศ เสียสละความสุขส่วนพระองค์ นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณยากจะหาใคร เทียบเท่าได้

● พระแสงขรรค์ชัยศรี

พระแสงขรรค์ เป็นศาสตราวุธประจำองค์ มหากษัตริย์ มีคติที่มาจากอาวุธประจำกายของ เทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่บนสวรรค์ พระขรรค์หมายถึง พระสติปัญญาในการตัดมลทินสิ่งชั่วร้าย

พระแสงขรรค์ชัยศรี

เขียนเป็นบาลีว่า ขคโค สามารถวิเคราะห์ว่า ขสส อคโค ขคโค แปลว่าผู้เป็นเลิศกว่าท้องฟ้า มาจาก ข ท้องฟ้า + อคค ความเป็นเลิศ ผู้ใดครอบครองพระขรรค์ก็มีอำนาจยิ่งประดุจ ท้องฟ้าที่อยู่เหนือแผ่นดินทั้งหมด

โคลงโลกนิติกล่าวว่ สกั วทนติ ราชาโน, เอส ธมโม สนนตโน “พระราชาย่อมตรัสเพียง ครั้งเดียว ธรรมข้อนี้เป็นธรรมอันยั่งยืนมา” เรา คงคุ้นเคยกับคำว่า “กษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ” ก่อนที่พระมหากษัตริย์จะตรัสอะไร พระองค์ ทรงพิจารณาใคร่ครวญเป็นอย่างดี เปรียบประดุจ พระขรรค์ที่เป็นตัวแทนแห่งพระราชอำนาจ พระอาญาสิทธิ์

ในทางปฏิบัติพระขรรค์ไม่ได้ถูกใช้จริงในการทำศึก ความหมายของพระขรรค์มาจาก ความคมทั้งสองด้าน สมมติว่ากฎหมายมีบท ลงโทษให้พ้นคอผู้กระทำความผิด คนทั่วไปกระทำความผิดใช้ดาบตัดคอก็คงไม่ลำบากพระทัย แต่ถ้า หากพบว่าพระญาติหรือข้าราชการบริวารคนโปรด เป็นผู้ทำผิดเสียเอง พระองค์ก็อาจจะทรงสั่งให้ ลงดาบ โดยเลือกฟันด้านหลัง เพื่อให้เจ็บและ หลาบจำ นั่นก็ไม่ทำให้ถึงตาย แต่ถ้าเป็นพระ ขรรค์ ไม่ว่าจะพลิกด้านใดแล้วแต่มีคมทั้ง สัน โทษพ้นคอจึงหมายถึงความตายสถานเดียว

พระขรรค์จึงเป็นตัวแทนของความยุติธรรม ไม่ เลือกที่รักมักที่ชัง

เชื่อว่าพระขรรค์ยอมตัด เป็นไปตามบท วิเคราะห์ว่า ขคคตติ ขคโค มาจาก ขคค ธาตุ ขณฺทภเฑ ในการทำให้เป็นส่วน ทุกวันนี้ ภัณฑารักษ์ผู้ดูแลทำความสะอาดพระขรรค์ จะ เลือกทำเฉพาะในวันอังคาร และก่อนเก็บลงฝัก ทุกครั้งต้องบดนิ้วเสียก่อน เพราะมีความเชื่อ ว่าเมื่อใดที่พระขรรค์ถูกใช้งานต้องได้ดื่มเลือด จึงจะรักษาความศักดิ์สิทธิ์ไว้ได้

ชัดเจนว่าความเชื่อเหล่านี้ ถูกถือเอาตาม อรรถของธาตุ ขคค คือ ทำให้เป็นส่วน หรือ การตัด ตรงกับคำว่า อังคาร ที่สามารถแปล ได้ว่า การทำให้เป็นส่วน องค์ ส่วน + อร การถึง เมื่อคำพูดและการกระทำตรงกันไม่ว่าคนหรือ สิ่งของก็จะศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น ความขลังของสิ่ง ต่างๆ เกิดขึ้นเมื่อได้ทำตามชื่อของมัน หรือ ปฏิบัติตามความเป็นจริง รักษาสิ่งจะเอาไว้

● พัดวาลวิชนี และพระแสงหาวจาบรี

เดิมทีเดียวเครื่องราชฯ ทั้งสองนี้เป็น ขึ้นเดียวกัน มีวิเคราะห์ว่า วาเลน กตา วิชนี วาลวิชนี พัดอันถูกสร้างด้วยขนจามรี ต่อมา ภายหลังถูกทำให้แยกกัน ขึ้นหนึ่งเป็นพัด ใบตาลปิดทองคำลงยาทั้งสองด้าน อีกขึ้นหนึ่ง เป็นแส้ที่ทำจากขนหางตัวจามรี เครื่องราช กกุฎภัณฑ์นี้มีคติความเชื่อว่าเป็นตัวแทน ของเมตตาบารมีของพระมหากษัตริย์ที่คอย ปัดเป่าให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข

คำว่า วิชนี สามารถเขียนเป็น พิชนี ได้ วิเคราะห์ว่า วิชยติ เอตยาติ พิชนี แปลว่า สิ่งที่ใช้พัดโบก เราจะคุ้นเคยกับคำว่า พัดวี ซึ่งมา จาก วิช ธาตุ พิชน ในการพัด, การโบก และ

คำว่า วาล นี้มาจาก วล ธาตุในอรรถ ภาเร ในการเลี้ยงดู, การนำพา วาลิ แปลว่าทาง มีวิเคราะห์ว่า วาโล ธิยเต อสมินติ วาลิ แปลว่า ปลายทางที่มีขนติดอยู่

ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงบำเพ็ญบารมีเป็นโพธิสัตว์อยู่นั้นได้กล่าวสอนตนเองว่า หากเธอปรารถนาจะบรรลุพระโพธิญาณ ก็จงบำเพ็ญศีลบารมีเถิด จามรีพยายามรักษาขนหาง แม้ติดอยู่ในที่ใด จะไม่ยอมเสียขนหางไปแม้แต่น้อย ยอมตายในที่นั้น เธอจึงบำเพ็ญศีลคือรักษาศีลให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ทุกเมื่อ จุจจามรีรักษาขนหางของตนในที่นี้แล้วหางจามรีจึงส่อให้พระราชารู้ว่ามีอำนาจสูงสุดก็จำเป็นต้องรักษาศีลให้หมดจดเช่นกัน

พัดวาลวิชนี

พระแสงจามรี

● ฉลองพระบาทชัฏวอน

รองเท้าทำด้วยทองคำชาวตีฝั่มเพชร ใช้สำหรับสวมใส่เฉพาะงานราชพิธี โดยมีความเชื่อว่าฉลองพระบาทเป็นจุดแผ่นดินที่รองรับเขาพระสุเมรุ เนื่องด้วยพระมหากษัตริย์ที่กำลังบำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์อยู่จำเป็นต้องมีฉลองพระบาทคอยรองรับ เมื่อใดที่บารมีเต็มเปี่ยมพระโพธิสัตว์จะเหยียบข้ามเขาพระสุเมรุพ้นจากความเป็นโพธิสัตว์เข้าถึงอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ กลายเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ในที่สุด

คนโบราณเชื่อว่า เมื่อใดที่เท้าของเทพสัมผัสพื้นดินโดยตรง เมื่อนั้นไฟบรรลัยกัลป์ก็จะเผาไหม้โลก ตามคติของไทย พระราชาเป็นดุจสมมติเทพ หากฝ่าพระบาทถูกต้องสัมผัสดินแห่งใดด้วยพระบาทเปล่า ที่แห่งนั้นจะเกิดทุกข์ภัยแล้ง อดอยาก เช่นเดียวกัน เราคงเคยได้ยินคำว่า พระองค์จะเสด็จไปที่ใดต้องมีผู้สนองงานเบื้องพระยุคลบาทติดตามเพื่อไปถวายการรับใช้ หรือประชาชนทั่วไปจะใช้คำแทนตัวว่า ไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาท

คำว่าปาตุกามีวิเคราะห์ว่าปชฺชเต เอเตยยติ ปาตุกา ย่อมไปถึงด้วยสิ่งนี้ ตามอรรถของ ปท ธาตุ อรรถว่า ไป ยังมีอรรถตามปริภาสาอีกว่า เย คตฺยตฺถา เต พุทฺธยตฺถา ปวตฺตติปาปฺณตฺถกา ธาตุใดมีอรรถว่าไป ธาตุนั้นมีอรรถว่า รู้, ถึง, บรรลุ

ฉลองพระบาทมีนัยยะว่าองค์พระมหากษัตริย์ต้องเสด็จดำเนินด้วยพระบาทเข้าถึงพื้นที่ รับรู้ความเดือดร้อนของประชาชนโดยตรง มิเพียงปกครองอยู่แต่ในพระราชวังหรือห้องทรงงานเท่านั้น ฉะนั้นแล้วฉลองพระบาทก็เปรียบได้กับเครื่องนำพาพระมหา

ฉลองพระบาทเชิงงอน

กษัตริย์เสด็จไปโปรดราษฎร สอดส่องดูแลขอบ
เขตอาณา ยังความสุขความเจริญให้เกิดขึ้น

● สารพระกรไม้ชัยพฤกษ์

ไม้ชัยพฤกษ์ปิดทอง สร้างขึ้นในสมัยรัชกาล
ที่ ๑ จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้สร้างใหม่มียอดเป็น
เทวตา ปลายไม้มีลักษณะคล้ายข้อม เช่นเดียวกับ
ไม้เท้าของพระภิกษุใช้ชักผ้าบังสุกุล
กฐณภัณฑ์ ขึ้นนี้เป็นสัญลักษณ์แห่งการ
ปกครองแผ่นดิน กล่าวคือ พระปรีชาญาณ
หยั่งรู้ต้นลึกหนาบางสถานการณ์ต่างๆ เฉกเช่น
ธารพระกร ค้ำยันนำทางช่วยประคองให้
พระองค์เสด็จดำเนินไปอย่างสะดวก

คำนี้วิเคราะห์ได้ว่า ธารเรตติ ธาร ย่อมทรง
ไว้ ย่อมตั้งอยู่ จึงชื่อว่า ธาร มาจาก ธร ธาตุใน
อรรถ ฐิตยวธัสเน ในการตั้งอยู่, ดำรงอยู่ เป็น
ธาตุตัวเดียว ธมโม ธรรมะ หรือตัว ธ อักษรใน
ประโยคว่า ธ เป็นพลังแผ่นดิน ก็มีความหมาย
ว่าทรงไว้เช่นกัน

ธารพระกรประจำพระองค์จึงมีความ
หมายว่าองค์พระมหากษัตริย์ต้องตั้งมั่นใน

ธารพระกรไม้ชัยพฤกษ์

ธรรม ถ้าไม่ทำเป็นหลักในการเดิน บ้าน
เมืองเดินหน้าไปได้ก็ต้องอาศัยธรรมะเป็น
สิ่งค้ำจุน พระราชดำรัสที่เราได้ยินอยู่เป็น
ประจำก็คือ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ที่
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
เดชได้ตรัสเป็นประโยคแรกในวันขึ้นครองราชย์

หากพิจารณาเครื่องราชกกุธภัณฑ์ทั้ง
๕ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับหลักอินทรี ๕
พละ ๕ ดังนี้

พัฒนาวิชนี เป็นตัวแทนของความศรัทธา
เพราะพัดและแส้คอยโบกขับไล่สิ่งรบกวน
เปรียบได้กับศรัทธาที่มีกำลัง มีผลทำให้จิตใจ
ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว สามารถยังสัมปยุตตธรรมให้
เกิดขึ้น เกิดความเชื่อมั่น พร้อมทำในสิ่งดีงาม

ฉลองพระบาท เป็นตัวแทนของวิริยะ
ทุกๆ ความสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยความเพียร
ไม่ว่าการเดินหรือการทำงานใดๆ ล้วนแต่จะ
ต้องอาศัยความอดุสาหะ ขยัน ไม่เกียจคร้าน
ไม่ทอดทิ้ง ลงมือทำงานอย่างต่อเนื่อง

พระฉัตร เป็นตัวแทนของสติ ตรงกับคำว่า
สตาธิปเตยยา มีสติเป็นใหญ่ สตินั้นประกอบ
ร่วมกับกุศลธรรมทั้งปวง คือเป็นผู้ไม่ประมาท
มีลักษณะไม่หลงลืมเลื่อนลอย พิจารณาว่า

สิ่งใดเป็นประโยชน์ สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์
และตัวสติจะอารักขา คุ่มครองทั้งกายและใจ
ไม่ให้เดือดร้อน ปลอดภัยทำงานให้ลุล่วงไปได้
ด้วยดี

พระมงกุฎ เป็นตัวแทนของสมาธิ ตรง
กับคำว่า สมาธิปมฺหา สมาธิเป็นประมุข มืองค์
ธรรมคือความตั้งมั่นไม่ฟุ้งซ่าน ควรแก่การงาน
สะอาดบริสุทธิ์ ลงมือประกอบกิจการงานใดก็มี
แต่ความสุข โดยที่สุดแล้วยังเป็นเหตุก่อให้เกิด
ปัญญาอีกด้วย

พระขรรค์ เป็นตัวแทนของปัญญา หมายถึง
ถึงการรู้ทั่วถึง รู้แจ้งแทงตลอดซึ่งสภาวะธรรม
ตัดขาดจากความไม่รู้ สามารถแก้ไขปัญหา
ต่างๆ ได้เหมือนกับแสงสว่างขับไล่ความมืด

เมื่อใดที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงเครื่อง
ราชกกุธภัณฑ์ทั้ง ๕ นี้ประจำพระวรกาย ก็
เสมือนว่าพระองค์ทรงกำลังบำเพ็ญอินทริย์
๕ ธรรมะที่เป็นใหญ่ สะสมพละ ๕ ธรรมะอัน
เป็นกำลัง ส่งผลให้การปฏิบัติทางจิตใจบริสุทธิ์
บริบูรณ์สามารถเอาชนะกิเลสได้อย่างสิ้นเชิง
เมื่อนั้นพระองค์ก็จะสามารถนำพาราษฎรและ
อาณาจักรพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้

**“การทำดีนั้นทำยากและเห็นผลช้า
แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพราะหาไม่
ความชั่วซึ่งทำได้ง่ายจะเข้ามาแทนที่
และจะพอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันรู้สึกตัว
แต่ละคนจึงต้องตั้งใจและเพียรพยายามให้สุดกำลัง
ในการสร้างเสริมและสะสมความดี”**

(พระบรมราชาบาทพระราชนาน แก่ผู้สำเร็จการศึกษา
ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สวนอัมพร ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๕)

“ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดี และคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคน
เป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย
จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี
ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ
ไม่ให้อำนาจความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

(พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒)

ทัศนะ

พุทธสาวิกา

เส้นทางสายสมเด็จฯ ที่แปลกและแตกต่าง... ของ

สมเด็จพระพุทธรโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

สำหรับปวงชนชาวไทยแล้ว คงไม่มีปีไหนที่จะทำให้เศร้านักเสียใจได้เท่าปีนี้อีกแล้ว เพราะเราได้สูญเสียพ่อหลวงผู้เป็นดวงใจไปอย่างสุดอาลัย ความเศร้าสลดหดหู่แผ่ซ่านกว้างไกลไปทั่วทั้งแผ่นดิน

ตามปกติทุกวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ของทุกปี จะมีการเลื่อนสมณศักดิ์พระสงฆ์ทั่วประเทศ รวมไปถึงพระราชาคณะระดับสูงสุด คือ สมเด็จพระราชาคณะ ซึ่งมีเพียง ๘ รูปเท่านั้น โดยจะเป็นของธรรมยุติกนิกาย ๔ รูป และเป็นของมหานิกาย ๔ รูป และมีพระสังฆราช ซึ่งเป็นประมุขสงฆ์ ๑ รูป

เท่าที่ผ่านมา หรือ เรียกอีกอย่างว่า ตามปกติ เส้นทางที่พระสังฆราชจะเดินไปสู่ตำแหน่งสมเด็จฯ นั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย พระคุณเจ้าต้องผ่านการศึกษาของคณะสงฆ์มาตามสมควร ไม่จำเป็นต้องถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งเป็นการศึกษาสูงสุดทางด้านบาลีของคณะสงฆ์ไทย เคยมีพระสังฆราชหลายพระองค์ ที่ไม่ได้มีเปรียญธรรมขั้นสูง แต่ก็ได้เป็นพระสังฆราช นอกจากนั้น พระคุณเจ้าที่จะมีโอกาสได้เป็นพระสังฆราช หรือเป็นสมเด็จพระราชาคณะ มักจะสังกัดพระอารามหลวง มีตำแหน่ง

ปกครองสงฆ์ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าคณะปกครองภาคต่างๆ เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ ก็จะเป็นผู้ปกครองสงฆ์ในเขตภาคเหนือ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง ก็เป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ในภาคกลาง เป็นต้น ซึ่งกว่าจะได้ตำแหน่ง ก็ต้องมีผลงานเป็นที่ยอมรับในวงการสงฆ์ตามสมควร เช่น ปกครองวัดของท่านได้ดี มีความเจริญรุ่งเรือง มีผลงานทางด้านการศึกษา มีผลงานจากการสร้างเสนาสนะ เช่น อุโบสถ ศาลา โรงฉันหรือหอฉัน แล้วแต่จะเรียก กุฏิสงฆ์ เจดีย์ เมรุเผาศพ โรงเรียนพระปริยัติธรรม ฯลฯ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ว่าวัดมีการพัฒนาก้าวหน้ากว่าเดิมในช่วงที่ท่านปกครองวัด

นอกจากนี้ เมื่อท่านมีตำแหน่งสูงขึ้นๆ จนถึงระดับรองสมเด็จฯ ซึ่งชื่อนำหน้ามักจะ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)
เข้ารับพระราชทานสมณศักดิ์จาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

เป็น พระพรหมฯ (แต่ก็มีที่เป็นรองสมเด็จพระ
ที่ไม่มีชื่อหน้าว่า พระพรหมฯ) ท่านมักจะได้
รับคัดเลือกให้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม
มีกิจต้องเข้าประชุมเพื่อหารือเรื่องการคณะ
สงฆ์ไทย

คราวนี้มาดู **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(ป.อ.ปยุตฺโต)** บ้าง ท่านมิได้อยู่ในข่ายที่กล่าว
มาข้างต้นสักประการเลย

จริงอยู่ ท่านมีผลการเรียนดีเด่นมาตั้งแต่
เป็นสามเณร ทั้งๆ ที่สุขภาพไม่ดี สาเหตุที่ต้อง
มาบวชเณรก็เพราะสุขภาพอ่อนแออย่างมาก
เรียนในระบบไม่ได้ แนนอนท่านได้ทุนเรียนดี
มาตลอดนับแต่เริ่มเรียนหนังสือ พอเข้ามาเรียน
ที่กรุงเทพฯ ที่โรงเรียนวัดพุทธมณฑล ท่านป่วย
ท้องเสียอย่างแรง ต้องหยุดเรียนเป็นเวลานาน
ทำให้โยมบิดาตัดสินใจให้ท่านบวชเณร เพราะ
โยมบิดาก็เป็นมหาเปรียญเก่า มีความคุ้นเคย
เรื่องการบวชเรียนดีอยู่แล้ว

หลังจากบวชเณรแล้ว ท่านก็เรียนทาง
ธรรม ทั้งธรรมศึกษา และภาษาบาลี เรียนไป
ป่วยไปตลอด ระยะที่ผ่านการเรียนบาลีใน
ระดับท้ายๆ ท่านป่วยเป็นวัณโรค โรคปอด

ไอเป็นเลือด ไม่สามารถไปเรียนในโรงเรียน
ได้ตามปกติ ต้องเรียนด้วยตัวเอง และให้
เพื่อนสามเณรด้วยกันอ่านให้ฟัง ท่านเรียน
บาลีไปพร้อมๆ กับภาษาอังกฤษ โยมพี่ชาย
ไปหาหนังสือตำราเรียนภาษาอังกฤษมาให้
ท่านศึกษาด้วยตนเอง ท่านอ่านแล้วทำแบบ
ฝึกหัด แล้วดูคำเฉลยท้ายเล่ม หากทำแบบ
ฝึกหัดถูก แสดงว่าเข้าใจแล้ว ถ้ายังไม่ถูก
ก็ต้องศึกษาหาความรู้ว่าทำไมจึงผิด เรื่องการ
ออกเสียงนั้น ท่านฟังวิทยุคลื่นสั้น ข่าวจาก
Voice of America (VOA) และ BBC ดังนั้น
ท่านจึงมีความแตกฉานทั้งภาษาบาลีและภาษา
อังกฤษ ส่วนภาษาไทย ท่านสอบเทียบจน
สามารถจบชั้นมัธยมศึกษาได้ด้วย นอกจากนั้น
พี่ชายท่านยังหาหนังสือนิยายธรรมะที่เขียน
โดยนักเขียนดีๆ อย่างเช่น สุชีพร ปุณฺณานุภาพ
เรื่อง กองทัพธรรม เป็นต้น เรียกว่า ท่านมีการ
ศึกษาที่รอบด้านและครอบคลุมการศึกษาทาง
โลกด้วย

ประวัติของท่านทางด้านสุขภาพน่าเป็น
ห่วงมาก ท่านมีรูปร่างที่ผอมเล็ก ไม่มีเนื้อหนัง
แต่ท่านก็เรียนหนังสือเก่งอย่างน่าประหลาดใจ
ท่านสอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ตั้งแต่เป็น
สามเณร เป็นรูปที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
ได้อุปสมบทเป็นนาคหลวงในวัดพระศรีรัตน-
ศาสดาราม ในพระบรมราชานุเคราะห์ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ และ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
นำความชื่นชมโสมนัสมาสู่ครอบครัวของท่าน
และประชาชนชาวสุพรรณบุรี บ้านเกิดของท่าน
เมื่อครั้งท่านกลับไปบ้านเกิดที่ตลาดศรีประจันต์
ชาวบ้านแห่ท่านไปรอบๆ ตลาด เด็กชายคนหนึ่ง
ในอำเภอดียวกัน ได้มาดูขบวนแห่นั้นกับ

คุณพ่อ คุณแม่ของเด็กชายคนนั้นได้กล่าวแก่เด็กชายว่าโตขึ้นให้เก่งเหมือนพระมหาประยุทธิ์นะ ต่อมาเด็กชายคนนั้นได้เจริญรอยตามพระมหาประยุทธิ์จริงๆ เพราะท่านได้กลายมาเป็น **พระพรหมบัณฑิต** (ประยูร ธรรมจิตโต) อธิการบดี มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปัจจุบัน

ท่านมหาประยุทธิ์ ได้เรียนที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้วยอีกทางหนึ่ง และจบการศึกษาพุทธศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ ๑ จบแล้ว ก็ทำงานเป็นรองเลขาธิการของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขาธิการคือ **พระมหาเมธีสุทธิพงศ์ (เกี่ยว อุปเสโณ)** ซึ่งภายหลังคือ **สมเด็จพระพุทธาจารย์ วัดสระเกศ**

ช่วงที่ทำงานที่มหาจุฬาฯ นี้ ท่านทำงานหนักมาก เขียนหลักสูตรภาษาอังกฤษ ไว้สำหรับพระเณร และโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งสอนหนังสือพระเณร ทั้งๆ ที่สุขภาพอ่อนแอขนาดนั้น ท่านยังคงทำงานหนัก บางทีก็จำวัดที่มหาจุฬาฯ ไม่ได้กลับกุฏิที่วัดพระพิเรนทร์

ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์พระราชทานชั้นสามัญที่ **พระศรีวิสุทธิโมลี** ความโดดเด่นของท่านเริ่มปรากฏชัด เมื่อท่านได้รับอาราธนาให้เขียนบทความ เพื่อตีพิมพ์ในหนังสือฉลองพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษาของพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณเกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านตั้งชื่อบทความนั้นว่า **พุทธธรรม**

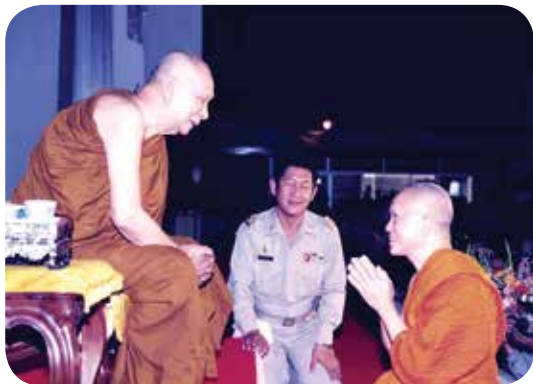
เมื่อหนังสือเสร็จ จึงปรากฏเป็นความตื่นเต้นในวงการนักวิชาการ เพราะเป็นครั้งแรกที่พระพุทธธรรมเขียนอย่างเป็นระบบแบบวิชาการ ที่มีอ้างอิงจากพระไตรปิฎกแทบจะ

ทุกหน้า ต่อมาท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น **พระราชวรมนิ** ช่วงฉลองกรุงเทพฯ ๒๐๐ ปี ท่านได้ปรับขยายหนังสือพุทธธรรมเพิ่มเติมอีก กลายเป็นหนังสือหนาพันกว่าหน้า พร้อมดัชนีที่ละเอียดและสะดวกในการค้นอย่างยิ่ง หนังสือพุทธธรรม จัดเป็นงานชิ้นโบว์แดงของท่านเจ้าคุณประยุทธิ์ในขณะนั้น

การพักอาศัยที่วัดพระพิเรนทร์ทำให้สุขภาพของท่านแยลงทุกที เพราะอากาศเสียจากฝุ่นละอองและกลิ่นน้ำประสาบองจากด้านหลังกุฏิ ญาติโยมจึงนิมนต์ท่านออกมาจากวัด เพื่อไปหาที่อยู่ที่เหมาะสมกับปอดและสุขภาพของท่านมากกว่า หากินอยู่หลายปี จนในที่สุดมาได้ที่ดินผืนงามที่บริเวณหลังพุทธมณฑล ซึ่งได้กลายเป็นวัดญาณเวศกวันจวบจนทุกวันนี้ ท่านเจ้าคุณฯ รับตำแหน่งเจ้าอาวาส

ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ท่านมีงานหนังสือติดพันที่ต้องทำตลอด ไม่เคยได้พักนานๆ เลย ทุกครั้งที่พระศาสนาเผชิญกับการบ่อนทำลาย ด้วยการทำพระธรรมวินัยให้วิปริต หรือเกิดปรปวาทหรือวาทะที่บ่อนทำลายพระธรรมวินัย ท่านจะ

ต้องทำหน้าที่แห่งพระพุทธสาวก ด้วยการแก้ปริวาสเหล่านั้นได้จนหมดสิ้น ด้วยความรู้ความสามารถที่มี ด้วยความกล้าหาญ ไม่เคยหวั่นเกรงภัยอันตรายใดๆ

ท่านมีผลงานหนังสือมากกว่าห้าร้อยรายการ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทุกเล่มล้วนจัดทำอย่างประณีต พิถีพิถัน โดยมีศิษย์ผู้มีจิตศรัทธา และมีความรู้ ช่วยตรวจตราดูความเรียบร้อยด้วย เพราะถ้าหากปล่อยให้ท่านตรวจเองแต่ผู้เดียว ก็จะเป็นการเร่งให้สุขภาพของท่านเสื่อมลงอย่างรวดเร็วแน่นอน และท่านก็อาจจะอยู่กับเราไม่นานเท่าที่ควร

ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ได้รับพระราชทานตำแหน่งรองสมเด็จพระเจ้า ที่ พระพรหมคุณาภรณ์ เมื่อ ๑๒ ปีก่อน (พ.ศ. ๒๕๔๓) มีผู้กราบเรียนท่านว่า คราวหน้าถ้าเลื่อนอีก ท่านก็จะได้เป็นสมเด็จพระเจ้า แล้ว ท่านบอกว่าอย่าไปคิดไกลถึงเรื่องนี้เลย ท่านไม่มีคุณสมบัติใดๆ เลยที่จะเป็นสมเด็จพระเจ้า ได้

และแล้ว ท่านก็ได้เป็นสมเด็จพระเจ้า จริงๆ เมื่อพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสุทัศน์เทพวราราม ถึงแก่มรณภาพลง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(อยู่ ญาณไทย)

เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๙ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็น ปัญญาชนสยาม ได้เขียนฎีกาถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ว่าท่านที่เหมาะสมจะเป็นพระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งเป็นตำแหน่งของสายมหานิกาย สายเดียวกับท่านเจ้าคุณประยุทธ์ควรจะเป็นพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เท่านั้น เพราะท่านมีคุณสมบัติสมบูรณ์พร้อมแห่งความเป็นพระพุทธโฆษาจารย์ทุกประการ

คำว่า พระพุทธโฆษาจารย์ นี้ คนไทยส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนา อาจไม่รู้จักรวามิความเป็นมาอย่างไร พระพุทธโฆษาจารย์เป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท กำเนิดในอินเดียตอนใต้ แตกฉานคัมภีร์พระไตรปิฎกและภาษาบาลี ต่อมาได้เดินทางไปศรีลังกา และได้เขียนพระคัมภีร์วิสุทธิมรรค ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนา ที่ยังคงมีการศึกษาเล่าเรียนสืบต่อมาจนปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ คำว่า พระพุทธโฆษาจารย์ จึงแฝงนัยว่า ผู้ที่ดำรงชื่อนี้ ย่อมแตกฉานในพระไตรปิฎกและภาษาบาลีด้วย ตำแหน่งนี้ในประเทศไทยมีมานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งอยุธยา สืบเนื่อง

มาถึงยุครัตนโกสินทร์ พระพุทธโฆษาจารย์ในยุครัตนโกสินทร์ที่มีชื่อเสียงมาก ได้แก่ พระพุทธโฆษาจารย์ (อยู่ ญาณไทย) ปธ. ๙ วัดสระเกศ ภายหลังได้เป็นสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช ลำดับที่ ๑๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกของพระพุทธศาสนา ทรงสนพระทัยกิจการพระศาสนา เสมอมา ทรงศึกษาธรรม ทรงปฏิบัติธรรม อย่างเคร่งครัด มีหรือที่เรื่องราวของท่านเจ้าคุณประยุทธิ์จะไม่มาถึงพระเนตรพระกรรณ ท่านเจ้าคุณประยุทธิ์มิได้มีชื่อเสียงแต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ท่านมีชื่อเสียงกว้างไกลในระดับโลก เคยได้รับรางวัล **การศึกษาเพื่อสันติภาพ** จาก UNESCO เคยเดินทางไปสอนพระพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย โดยได้รับคัดเลือกจากพระสงฆ์ไทยทั้งหมดในยุคของท่าน ผู้ที่คัดเลือก เป็นศาสตราจารย์ **ดร.โดนัลด์ สแวนเนอร์**

จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเอง มีการพบปะพูดคุยสนทนาด้วยตัวของเขาเอง ทุกวันนี้ ท่านเจ้าคุณยังคงเป็น Harvard Officer กิตติมศักดิ์ สามารถกลับไปสอนได้ทุกเมื่อหากท่านต้องการ แต่ท่านก็ไม่ได้กลับไปสอนที่นั่นอีก แม้ว่าจะเคยมีการติดต่อขอให้ท่านไปสอนอีกหลายครั้ง

เบื้องหลังสมณศักดิ์ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์สมเด็จพระสังฆราช องค์สุดท้ายในรัชกาลที่ ๙ คงไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือแปลกประหลาดจนไม่อาจเข้าใจได้ หากทุกท่านได้รู้ว่า ท่านเจ้าคุณประยุทธิ์ มีความเป็นมาอย่างไร มีความเหมาะสมแก่ตำแหน่งนี้อย่างไร

พระราชปุจฉา - วิสัชนาธรรม

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙” กับ “สมเด็จพระญาณสังวรฯ”

ในหลวง : การปฏิบัติตนให้เหมาะสมเป็นการยาก ต้องทำสองอย่างพร้อมๆ กัน อย่างหนึ่งต้องให้มีภาคภูมิ อีกอย่างต้องให้สุภาพ มิให้เป็นหยิ่งหรือที่เรียกกันว่า “เบ่ง” และในสมัยประชาธิปไตยก็ต้องให้เหมาะสม...เข้ากันได้กับประชาชน

สมเด็จพระญาณฯ : ตามที่ได้ฟัง...ได้ยินแต่เสียงชื่นชมในพระบารมี

ในหลวง : ต้องคอยสังเกตเป็นบทเรียน และแก้ไขเรื่อยมา เมื่อคราวเสด็จจากอีสานวันหนึ่งเหนื่อยมาก...หน้าบึ้ง กลับที่พักแล้วก็นึกขึ้นได้ว่า ราษฎรได้มีโอกาสเห็นเราเพียงครั้งเดียว ให้เขาเห็นหน้าบึ้งไม่ดี ต่อจากนั้น ถึงจะเหนื่อยมากก็ต้องพยายามไม่ทำหน้าบึ้ง ต้องทำชื่นบาน

ที่มา : บันทึกส่วนพระองค์ ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (สวฺทตฺตมมหาเถระ) บันทึกเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕, หนังสือ “ธรรมหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”, บรรณาธิการโดย รศ.สุเชาว์ พลอยชุมกรรณการมูลนิธิ ๑๐๐ พระชันษา สมเด็จพระญาณสังวรานุสรณ์ ในพระสังฆราชูปถัมภ์

บันทึกธรรม

สัมโมทนิยกถา ของ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

ประทานไว้ ณ วันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๙
ณ อุโบสถ วัดญาณเวศกวัน

หน้าอกระบม ข้าช้างใน
มาจากโรงพยาบาล ว่าจะพูด
กับโยม ก็เลยพูดยาก แต่จะลอง
พยายามดูซักนิดหนึ่ง ท่านบอก
ว่าให้กล่าวสัมโมทนิยกถา ก็คือ
ถ้อยคำที่จะให้ชื่นจิตบันเทิงใจ
ก็สมกับใบบอกว่าวันนี้ก็เป็น “พิธี
มุทิตาสักการะ”

“มุทิตาสักการะ” นี่เป็นชื่อเรื่องขอฟุดก่อน
มุทิตาสักการะ..ก็ขออนุโมทนา ขอบพระคุณ..
ท่านพระมหาเถระ พระเถรานุเถระ...ทุกท่าน
และมีญาติโยมมากมาย ที่ได้มีน้ำใจมาแล้วก็
ถือว่าเสียสละเยอะ ในส่วนที่ต้องมารอนาน
อาตมากลายเป็นว่าต้องขอร้อง ก็เป็นอันว่า
ทั้งขออนุโมทนา แล้วก็ขอร้องด้วย เรื่องที่
อาตมาจะเกี่ยวข้องก็คือ โยมมากันมาก แล้ว

จะถวายเป็นอะไรๆ ก็จะต้องทักทาย การจะ
ทักทาย ก็ต้องจำกันได้ ตอนนี่ต้องขอร้อง
๒ ประการ หนึ่ง สายตาบางทีจำไม่ได้ มอง
ไม่ชัดแล้ว เพราะฉะนั้นจึงอาจผิดพลาด สอง
ก็คือ เสียงไม่มี ทักไม่ไหว ทักไม่ทัน อะไร
อย่างนั้น ก็ให้ทราบไว้ก่อนว่าอนุโมทนาโยม
ทุกท่าน ถ้าหากว่าจะทักทายไม่ไหว ไม่ทัน
ก็ขอร้อง ให้เข้าใจอันนี้ด้วย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรราชมุนี จักรีนฤพดินทร
สยามินทรราชธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙

เมื่อเข้าใจอันนี้กันแล้วขอพูดต่อไปว่า ที่จริงวันนี้ เรื่องมูทิตาสักการะ เรื่องที่ได้รับ สมณศักดิ์ ยังสำคัญเป็นเรื่องรองสืบเนื่อง **ความสำคัญที่แท้จริง** ญาติโยมควรจะนึกว่า วันนี้ “เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของ ในหลวงรัชกาลที่ ๙” อันนี้สิ เป็นความ สำคัญที่แท้จริง แม้แต่พิธีที่พระราชทานเลื่อน สมณศักดิ์อะไรนี้ ก็สืบเนื่องมาจากนั้น เป็น ส่วนของการที่ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ พุดง่ายๆ ก็คือ “**พระคุณของในหลวงรัชกาล ที่ ๙**” ก็หมายความว่า อันนี้เป็นพระราช กรณียกิจในส่วน “**การทำนุบำรุงพระพุทธ ศาสนา**” ซึ่งพระองค์ได้ทรงปฏิบัติอย่างจริงจัง ตลอดมา แล้วเราก็จะมองเห็นว่า ทรงเอาใจใส่ จริงๆ ห่วงใย หรืออาตมากล่าวได้ว่า พุดกัน แบบเดาก็ได้ เดา...โดยสืบเนื่องจากข้อเท็จจริง อาตมาไม่ได้เข้าวัง ไม่เข้าร่วมพิธีหลวง ไม่ได้

เข้าพิธีทางราชการมาประมาณ ๒๕ ปีหรือ กว่านั้น ไม่ได้เข้าสักครั้ง เว้นครั้งเดียว คือครั้งที่ มีฎีกาให้ไปรับสมณศักดิ์เป็น “**พระพรหมคุณา- ภรณ์**” ครั้งเดียว นอกนั้นเอาเป็นว่า เวลา ๒๕ ปี ไม่เคยเข้าวัง ไม่เคยเข้าพิธีทางการใดๆ ทั้งสิ้น

อาตมาหนีมาจากกรุงเทพฯ เพราะเรื่อง โรคปอด จึงได้มาอยู่ที่วัดญาณเวศกวัน มาอยู่ ที่วัดญาณเวศกวันแทบไม่มีบทบาทอะไร คือ มาที่อาหาร โยมช่วยหาที่เพียงว่าได้พักอาศัย แล้วก็ทำหนังสือที่ค้างอยู่มาทำต่อไป ทำมาเรื่อยๆ มาอยู่ที่นี่ เริ่ม (ตั้ง) วัดอยู่พรรษาเดียว ก็ไปพักที่ฉะเชิงเทรา ที่สายใจธรรม ๕ พรรษา ไม่ได้อยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่จนออกพรรษา แล้วก็มาๆ ไปๆ นี่ก็ ๕ ปีผ่านไปแล้ว ต่อมาจึงมาจำพรรษา ที่นี้ ปี ๓๘ พอปี ๔๐ ก็ผ่าตัดเส้นเลือดสมอง ตั้งแต่นั้นมาก็อยู่กันวัด ...ขออภัยใช้คำนี้ ไม่ได้ออกมาหน้าวัดเลย ตั้งแต่ปี ๔๐ นะ ไปๆ มาๆ อาตมากับวัดนี้ มีบทบาทน้อยที่สุด ปี ๔๐ อยู่กันวัด อยู่ที่ถูกใจ ไม่ได้ออกมาหน้าวัดเลย ๑๐ ปี

แล้วต่อจากนั้นแม้แต่วัดญาณเวศกวัน ก็อยู่ไม่ไหว อากาศสู้ไม่ไหว ต้องจราจรเร่ร่อนไปมา จนบัดนี้อีกประมาณ ๑๐ ปี หมายความว่า ๒๐ ปีนี้ แทบจะไม่ได้ออกมาเกี่ยวข้องเลย

“พระ จะตั้งสมณศักดิ์ให้เป็นอะไร ก็เป็นพระองค์หนึ่งเท่านั้น ฉะนั้น โยมไม่ต้องไปห่วงอะไร จะตั้งเป็น ชั้นไหนๆ ก็เป็นพระองค์หนึ่ง เคย เรียกหลวงอา หลวงลุง หลวงตา หลวงพ่อ หลวงปู่ ก็เรียกไปตาม นั้นแหละ เขาจะเรียกเจ้าประคุณ อะไร ก็ไม่ต้องไปยุ่งกับเขา ให้เป็น เรื่องของทางการเขา ส่วนเราก็อยู่ กันแบบสบายๆ สิ่งที่เราควรจะให้ ความใส่ใจ คือในหลวง ส่วนพระ ก็เป็นพระไปตามเดิม”

โยมจะเห็นว่า มาวัดนี้ไม่เจอเจ้าอาวาส แต่ ก่อนยังออกพิธีบ้าง วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา ตอนหลังนี้ไม่ได้มาเลย นี่หมายความว่า แม้ แต่ที่วัดนี้เอง อาตมาก็มีบทบาทน้อย วัดนี้ โยมสร้างกันมาตั้งนั้นนะ วันนี้ได้ยินว่าโยม คุณหญิงกระจำศรี จะฝากพวงมาลัยมา ท่านเป็นประธานสร้างวัดนี้ ท่านอายุ ๑๐๒ ปี มาไม่ไหวแล้ว ท่านก็คิดถึงมาก อุตส่าห์ให้ ลูกหลานนำเอาพวงมาลัยมา ก็แปลว่า วัดนี้ โยมสร้างกันมา อาตมาเคยพูดบอกว่าอาตมา ไม่เคยสร้างอะไรที่วัดนี้แม้แต่เท่าเล้าไก่ ว่างั้น เลย ฝีมือโยมทั้งนั้นเลย

เป็นอย่างนี้ พิธีหลวง พิธีอะไร ก็ไม่ ได้ไปเลย เราออกไปอยู่ตามดง ไปตามเรื่อง แต่ว่ามีอันหนึ่งก็คือ เรื่องงานหนังสือ ไม่ได้ทั้ง หนังสือธรรมะ ทำเท่าที่ทำได้ ทำแค่เล่มเดียว “ตามพระใหม่ไปเรียนธรรม” ได้บอกกับพระ วัดนี้ไว้ว่า “ชีวิตนี้อาจจะไม่เสร็จ ก็ไม่แน จะเสร็จหรือเปล่า จะพยายาม อาจจะไม่เสร็จ

ก็ได้” เสร็จไป ๒๑ ตอน เหลือ ๓๙ ตอน และก็ หนังสืออื่นอีกเยอะแยะ เพราะฉะนั้นจึงเล่า ให้ฟัง คือให้เห็นว่า ที่จริงก่อนจะมานี้ อย่าง ที่บอกไว้ ไม่ได้ออกการออกงาน พิธีหลวง อะไรไม่เคยไปเลย ทำให้เราเดาว่า “พระองค์นี้ ไม่ได้ลอสายพระเนตรเลย” อาตมาไปเที่ยว อยู่ที่นี่ที่นี่ ได้ทำอะไรอยู่ ทำอะไรต่ออะไร เรียกเป็นภาษาให้ไพเราะหน่อยก็คือว่า “ทำงาน สร้างเสริม และแผ่ขยายความรู้ ความเข้าใจ ธรรมะ วินัย และก็หาทางให้ประชาชนได้ ประพฤติปฏิบัติกัน” ได้ทำงานแค่นี้ เรื่องก็มา เป็นอย่างนี้เลยบอกให้ญาติโยมรู้

เป็นอันว่า งานนี้ให้โยมไปเอาใจใส่ที่ “พระคุณของในหลวง - สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙” นี้ ส่วนนั้น เป็นเรื่องของพระราชามหากษัตริย์ บ้านเมือง ที่ท่านมีพระคุณ เอาพระทัยใส่ในพระศาสนา ส่งเสริม หาทาง โดยที่ทรงห่วงใย พยายามจะ ให้กิจการของพระศาสนาดำเนินไป

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(ฟั่น พลายภู)

สมเด็จพระพุฒาจารย์
(เสี่ยม จันทสิริ)

พระเทพคุณาธาร (ผล ชินบุตโต)

แต่ที่นี้ในแง่ของการตั้งพระ หันมาดูเรื่องพระบ้าง “พระ..จะตั้งสมณศักดิ์เป็นยังไง ก็เป็นพระนั่นแหละ ก็เป็นพระองค์หนึ่งเท่านั้น” เพราะฉะนั้นโยมไม่ต้องไปห่วง ด้านของพระจะตั้งเป็นชั้นไหนๆ ก็เป็นพระองค์หนึ่ง ฉะนั้นเมื่อเราอยู่กันมา เคยเรียก หลวงอา หลวงลุง หลวงตา หลวงพ่อ หลวงปู่ ก็เรียกไปตามนั้น ดีที่สุด เขาจะเรียก “ท่านเจ้าประคุณ” หรืออะไร ไม่ต้องไปยุ่งกับเขาให้เป็นเรื่องของทางการเขา เราที่อยู่กันแบบสบายๆ

เราทำความเข้าใจกันว่า **เรื่องที่เราคควร** จะเห็นพระคุณคือในด้านของในหลวง ส่วนพระก็เป็นพระไปตามเดิม ที่นี้เรื่องพระ ก็มีอันหนึ่งคือว่า มันมีเรื่อง “เป็น” กับเรื่อง “ทำ” ตอนนี้โยมก็มานึกเรื่องเป็น เป็นนั่น เป็นนี่ ที่จริงเรื่องทางธรรมะนี้ ท่านไม่นิยมถามว่า “จะเป็นอะไร” ท่านนิยมถามว่า “จะทำอะไร” อันนี้แหละสำคัญ ที่นี้เราจะทำอะไร แล้วก็ บางทีจะต้องทำอันนั้น อันนี้ แล้วจะทำให้ได้ผลดี มันเหมือนกับ “จำเป็นจะต้องไปเป็นนั่น เพื่อจะได้ทำอันนี้ได้ เขาก็เลยให้เป็น เพื่อจะให้ไปทำอะไรต่ออะไรบางอย่าง ที่จะทำอะไร

ได้อย่างจริงจัง **เข้มแข็ง”** อันนี้ก็เลยเป็นคติที่เราจะต้องรู้ว่าทางพุทธศาสนาท่านไม่นิยมถามว่า “จะเป็นอะไร” แต่ถามว่า “จะทำอะไร”

แต่ที่นี้ เรื่อง “เป็น” กับ เรื่อง “ทำ” นี้ มันขัดกัน ตอนนี่ก็ต้องเปิดใจ ก็จะพูดกันตรงๆ ละ นี่พูดถึงตัวอาตมาเอง ต้องขออภัยที่พูดถึงโดยส่วนตัว งานที่จะทำนี่ก็คือเรื่องหนังสือธรรมะอะไรต่างๆ ที่บอกพระไว้แล้วว่า ชีวิตนี้ ก็ไม่มีทางสำเร็จ ไม่มีทางจบ ก็ต้องทำกันต่อไป ที่นี้ “การเป็น” มันมาขัดกับ “การทำ” มันก็จะต้องมาตกลงกันล่ะว่า “เป็น” นี้เรามีเรื่องอย่างนั้นๆ ที่เกี่ยวกับการ “เป็น” แล้วเรื่องที่เรจะทำ “ทำ” นี้ บางทีมัน “ทำไม่ได้” มันขัดกัน ก็จะต้องมาตกลงกันว่า แล้วเราจะทำยังไง เราจึงจะทำเรื่องที่เรากำลังจะทำให้มันสำเร็จ

นี่คือจุดสุดท้ายมาอยู่ที่นี้ อยู่ที่ “เรื่องเป็น” กับ “เรื่องทำ” มันขัดกัน แล้วจะหาทางให้ “เรื่องเป็น” มันเปิดทางให้ “เรื่องทำ” ให้ได้ เพราะเรื่องทำนี่ถือว่าสำคัญกว่าที่ต้องทำไปจนตายนั่นแหละ” คือหมายความว่า บอกแล้ว “ชีวิตนี้ไม่พอ” หนังสือธรรมะ อะไรต่ออะไรนี้มากมาย

พระธรรมเจดีย์
(กี มารชิโน)

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช
(ปลด กิตฺติโสภโณ)

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช
(ปุ่น ปุณฺณสิริ)

พูดให้โยมฟังให้เข้าใจ ไหนๆ ก็มีพิธีนี้
ขึ้นแล้ว และโยมก็เสียสละเวลาเป็นต้นมา
เรามาเข้าใจ มาตกลงกันว่าวันนี้ ก็กลายเป็นว่า
มีเสียงพูดขึ้นมา ตอนแรกพูดไม่ออกจริงๆ
มาในรถนี้ พูดไม่ได้เลย แล้วก็เมื่อคืน มาถึง
เมื่อเช้านี้ หมอเขาให้ออกซิเจน ยาขยาย
หลอดลม ๓ พัก เพราะปอดมันระบมหมด
ในนี้ชำระระบบ แล้วมีเจ็บแน่น แล้วก็ไอ ทีนี้
ก็พยายาม...สู... ก็เลยพูดออกมาจนได้เออละ...
ก็พูดกันพอสมควรแล้ว เอาเป็นว่าที่สำคัญ **ไม่**
ต้องมานึกถึงองค์นี้มาก แคเป็นพระองค์หนึ่ง

แต่ว่าต้องขอบคุณพระเดชพระคุณ
หลวงพ่อดอนเจดีย์ แล้วก็วัดดอนเจดีย์
เดิมท่านเป็นเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี
มาตอนนี้ท่านก็อายุ ๘๒ - ๘๓ แล้ว ท่านอยู่เป็น
ที่ปรึกษา ท่านยังเมตตาตามาเลย

ที่จริงอาจมาคิดเอาไว้แล้ว พอเสร็จงานนี้
เราจะต้องไปกราบพระผู้ใหญ่ โดยเฉพาะ
ที่มรณภาพแล้ว อยู่ที่วัดป่าเลไลยก์ด้วยองค์
หนึ่ง หลวงพ่อดอนเจดีย์ (พระ
ธรรมมหาวิธานวัตร - ฉลอง จินดาอินทร์) ก็จะต้องไปหลายวัด เช่น วัดเบญจมบพิตร เป็น

สมเด็จพระสังฆราช อุปัชฌาย์ (สมเด็จพระ
อริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช พระ
องค์ที่ ๑๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ - ปลด กิตฺติโส
ภโณ) ไปกราบ แล้วก็ไปวัดสามพระยา เป็น
พระคู่สวด (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ - ฟั่น
ชุตินฺธโร) ไปกราบหลวงพ่อดอนเจดีย์...
ก็พระคู่สวด (พระธรรมเจดีย์ - กี มารชิโน)
ไปกราบหลวงพ่อดอนเจดีย์ วัดพระพิเรนทร์ (พระเทพ
คุณาธาร - ผล ชื่นปุตุโต) แล้วก็ อาจารย์
พระครูปลัดสมัย กิตติพิตร อดีตเจ้าอาวาส
วัดพระพิเรนทร์ แล้วก็วัดบ้านกร่าง (พระเมธี
ธรรมสาร - ไสว ธมฺมสาโร อดีตเจ้าคณะอำเภอบ
ศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี หรือที่ชาวบ้าน
แถบนั้นรู้จักในนามหลวงพ่อดอนเจดีย์) แล้วก็วัดประสาธทองก็ต้องไปเยี่ยม

แล้วก็วัดสุทัศน์ฯ หลวงพ่อดอนเจดีย์ฯ
ท่านใจดีมาก ท่านเคยเขียนจดหมายไปบอกว่า
ให้ไปอยู่วัดสุทัศน์ฯ นานแล้ว ก็เป็นสมเด็จพระ
พุทธาจารย์ (สมเด็จพระพุทธาจารย์ - เสี่ยง
จันทสิริ) เก่าแล้ว นานเนแล้ว ไม่ใช่ยุคหลังนี้
และอาจมาได้เรียนบาลีที่นั่น เรียนบาลีที่กรุงเทพฯ
เริ่มที่วัดสุทัศน์ฯ วัดสุทัศน์ฯ จึงเป็นสำนักเรียน

ที่ได้เรียนบาลี แล้วก็ยังอะไรอีกละ มีหลายวัด แล้วก็สมเด็จพระญาณสังวรฯ ที่วัดบวรนิเวศ แล้วก็สมเด็จพระสังฆราช ปุณณสิริ สมเด็จพระป่านะ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ ๑๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ - ปุ่น ปุณณสิริ) ก็ต้องไปแล้ว ที่นั่นสำคัญ ท่านมีพระคุณมาก ตอนที่มาจุฬาฯ แะ ได้อาศัยสมเด็จพระสังฆราช ปุณณสิริ วัดโพธิ์ ตอนนั้นอาตมาก็เป็นพระ ทำงานที่มหาจุฬาฯ ไปหาท่าน จนลืมนะไปหาท่าน ก็ครั้ง คือต้องไปเรื่อย ไปธุระไปเรื่องมหาจุฬาฯ ตอนนั้นสถานการณ์คณะสงฆ์ทางมหาจุฬาฯ ง่อนแง่นมาก ก็เลยอาศัยสมเด็จพระสังฆราช วัดโพธิ์นี้แหละ ท่านก็เป็นหลักให้อุปถัมภ์บำรุงอะไรต่ออะไรทุกอย่าง วัดโพธิ์ก็ต้องไป

แล้วก็วัดอะไรอีก... เอ้า...ไว้ไปทำรายการทีหลัง นี่พูดพอให้เห็นตัวอย่าง แต่จะไปไหนหรือเปล่า ในวันสองวันนี้ รู้สึกจะไปไม่ไหว ร่างกายมันไม่อำนวย แต่ก็พูดให้รู้ไว้ เป็นอันว่า มีท่านผู้ที่มีพระคุณที่เราควรระลึกถึง

ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ
ราชบัณฑิต ในวันงานมุทิตาสักการะ
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ณ วัดญาณเวศกวัน

ที่จะต้องไป เอาละ วัดบ้านกร่าง นี่ก็เป็นต้นกำเนิดเลย ที่จะต้องไป เป็นวัดเริ่มต้นที่บวชเณร

ก็เออว่า วันนี้พูดไว้พอสมควร ที่จริงตอนแรกนึกว่าพูดไม่ได้เลย เพราะเสียงมันไม่ยอมออก มันติดคออยู่แค่นี้ ขอขอบพระคุณอีกครั้งหนึ่ง พระมหาเถระ พระเถรานุเถระ ที่ได้สละเวลามาแสดงมุทิตา แล้วก็...ขอนุโมทนาโยมญาติมิตรทุกท่าน

อ้าว...ท่านอาจารย์ยังอยู่นั้น... มองไม่เห็น (ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต) ท่านอาจารย์นี่ก็เป็นผู้ที่นำเข้าไปที่มหาจุฬาฯ ให้เริ่มทำงานเป็นผู้ช่วยเลขาธิการ คือท่านจัดการให้เสร็จหมด แล้วก็ไปเป็นอาจารย์เดิมด้วย แล้วก็ยังมาเป็นผู้บริหาร เป็นผู้ทำหน้าที่เข้าไป ไปทำงานที่มหาจุฬาฯ ตอนนี้อย่าง ๘๘ แล้ว ท่านยังสละเวลา มาต้องเรียกว่าเป็นเมตตาของท่านอาจารย์อย่างสูง ก็ขอนุโมทนา

วันนี้ก็ขอนุโมทนา ถ้าเป็นแบบพระ ก็เรียกว่า ต้องขอนุโมทนาผู้มีพรชายุกาลสูงสุดไว้ก่อน เอาละ วันนี้ก็ขอนุโมทนาเท่านี้ก่อน อายุ วรรณะ สุขะ พละ ทุกท่านทั่วกัน

ขอนอบน้อมกราบมุทิตาสักการะ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ญาณอดุล สุนทรนายก ปาพจนดิลกวรรณศาสน์ อารยางกูรพิลาสนามานุกรม คัมภีรญาณอุดมวิศิษฐ์ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี อรัญวาสี

สมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ สติธ ญ วัดญาณเวศกวัน อ.สามพราน จ.นครปฐม

ชุดทอง จาก กองขยะ

พระเทศบาล

เมื่อเราได้ยินคำว่า “ขยะ” เชื่อว่าเราทุกคนมีภาพในใจว่า มันคือสิ่งที่น่ารังเกียจ ไม่น่าจะเข้าใกล้ ทั้งกลิ่น และลักษณะที่ไม่น่าดูต่างๆ จึงเป็นเหตุให้ทุกคนเมื่อทิ้งขยะแล้วก็พยายามที่จะอยู่ให้ห่างไกล และทำอย่างไรที่จะให้ขยะนั้นพ้นออกไปโดยเร็ว

แต่ความเป็นจริง ขยะไม่ได้เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจอย่างที่คนส่วนใหญ่คิดและเข้าใจกัน แต่ขยะกลับมีประโยชน์อย่างที่เราคาดไม่ถึง เช่น ขยะสามารถนำกลับมาเป็นเชื้อเพลิงที่นำมาผลิตไฟฟ้า ขยะสามารถนำมาแปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวันของเราโดยช่วยลดการนำทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่เหล็ก และน้ำมันปิโตรเลียม ที่นับวันจะเหลือจำนวนน้อยลง มาใช้ผลิตสิ่งของเหล่านั้น แต่ขยะที่สามารถนำมาใช้ทดแทนวัตถุดิบจากธรรมชาติได้นั้น ก็จะต้องเป็นขยะที่มีคุณภาพ แล้วขยะที่มีคุณภาพเกิดขึ้นได้อย่างไร

องค์ประกอบที่ทำให้ขยะมีคุณภาพ เกิดจากการจัดการเรื่องขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน โดยภาครัฐจะเป็นผู้บริหารจัดการด้านข้อมูล และการถ่ายทอดข้อมูลนั้นสู่ภาคประชาชนแสดงถึงประโยชน์ และโทษของการจัดการขยะอย่างถูกต้อง พร้อมทั้งจัดหาเครื่องมือ และงบประมาณในการดำเนินการอย่างจริงจัง ส่วนภาคประชาชน ก็จะมีทั้งส่วนผู้นำชุมชน และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่เห็นประโยชน์ในการจัดการขยะ ขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการออกแบบการจัดการขยะให้เหมาะกับท้องถิ่นนั้นๆ ต่อไป

วัดจากแดง เป็นองค์กรหนึ่ง ที่มองเห็นประโยชน์ของการจัดการขยะมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเริ่มด้วยการจัดการปัญหาขยะภายในวัด ที่เกิดจากน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาได้พัดพาเอาขยะมาติดค้างในบริเวณวัดเป็นจำนวนมาก ปัญหาเศษอาหารที่เน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมานี้ได้ส่งผลให้พระภิกษุ และผู้ที่มาประกอบบุญกุศลที่วัดไม่ได้รับความสะดวก โดยแนวคิดและนำไปสู่การปฏิบัติของ **พระมหาประนอม ธมฺมาลงกาโร** รองเจ้าอาวาสวัดจากแดง ที่ต้องการจะปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัดจากแดง ให้เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ สะอาด ร่มรื่น และสวยงาม ในสายตาของผู้มาประกอบบุญกุศลที่วัด ท่านจึงเริ่มแผนงานการ

ดูแลสภาพแวดล้อมแบบ 7 R ซึ่งเป็นองค์ความรู้แบบสากลมาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย

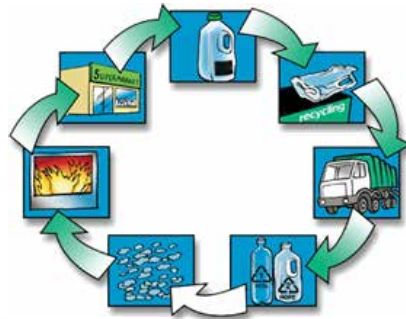
๑. **Reduce** คือการลดการใช้งานวัสดุประเภทที่ทำให้เกิดมลพิษ เช่น การลดใช้งานถุงพลาสติกประเภทต่างๆ และหันมาใช้งานวัสดุอย่างอื่น เช่น ถุงกระดาษ ตะกร้าที่ทำจากวัสดุธรรมชาติในงานบุญโรงทาน เช่น การใช้ใบตองทำกระทงอาหาร ทดแทนวัสดุสังเคราะห์ เป็นต้น

๒. **Reuse** เป็นการใช้งานซ้ำ หมายถึง เลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก วัสดุที่ใช้งานได้แค่เพียงครั้งเดียวทิ้ง จะเป็นภาระของสิ่งแวดล้อม เช่น ภาชนะใส่อาหารในงานบุญต่างๆ (โรงทาน) ส่วนวัดจากแดงใช้ภาชนะ เช่น จาน ชาม ถ้วย แก้วน้ำเมลามีน เป็นต้น สามารถนำกลับมาล้างทำความสะอาดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก

๓. **Recycle** เป็นการนำเอาขยะประเภทต่างๆ มาแปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้ประเภทต่างๆ เช่น นำเอาฝาเครื่องดื่มที่เป็นโลหะ ไปบริจาคสร้างขาเทียม การนำเอาขวดแก้ว ขวดพลาสติก ไปขายให้โรงงานที่รับขยะ

รีไซเคิล การนำเอาขวดน้ำมาทำเป็นงานฝีมือ เศษพลาสติกที่ตลาดไม่รับซื้อ วัดจากแดงได้นำไปแปรรูปเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง และนำน้ำมันนั้นไปใช้ในงานให้ความร้อนกับการหุงต้มอาหาร และในงานเผาศพ เป็นต้น

๔. **Repair** หมายถึงการซ่อมแซม สิ่งของเครื่องใช้บางอย่างนั้น เพียง “นำกลับมา” ซ่อมแซมก็สามารถที่จะใช้งานได้เหมือนเดิมโดยไม่จำเป็นต้องทิ้ง วัดจากแดงก็มีช่างไม้ และช่างเหล็ก เพื่อซ่อมแซม โต๊ะ เก้าอี้ ที่ชำรุดให้นำกลับมาใช้ได้เป็นจำนวนมาก

๕. **Reject** การปฏิเสธ หมายถึงการไม่ใช้งานสินค้า หรือวัสดุที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม หรือกลายเป็นขยะที่ยากต่อการกำจัด เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก หลอด ซึ่งเป็นวัสดุที่ใช้งานได้สะดวก แต่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ ดังนั้น เราจึงควรที่จะปฏิเสธไม่ใช้งานของพวกนี้บ้าง

๖. **Return** หมายถึงการคืนสิ่งแวดล้อมที่ดีสู่โลก เนื่องจากทุกวันนี้สิ่งแวดล้อมได้เสื่อมโทรมลงไปมาก ดังนั้นควรที่จะหันมาฟื้นฟูสุขภาพของสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่ความสวยงาม ไร่ล้มพิษดั้งเดิม เราสามารถเริ่มต้นด้วยการปลูกต้นไม้ และลดการใช้ที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม

7. **Rethink** หมายถึงการคิด มาร่วมกันคิดวางแผนในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในเรื่องการปลูกฝังค่านิยม วิธีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จัดอบรมให้ความรู้ จัดกิจกรรม

สนับสนุนการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง การให้ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม เช่น การแลกเปลี่ยนของที่ได้จากการคัดแยกขยะ กับของใช้ประจำวัน เพื่อช่วยลดค่าครองชีพ จัดตั้งกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อดูแลประสานประโยชน์กับคนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดที่สะอาดเรียบร้อย จัดทำป้ายกำกับภาชนะรับขยะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นต้น

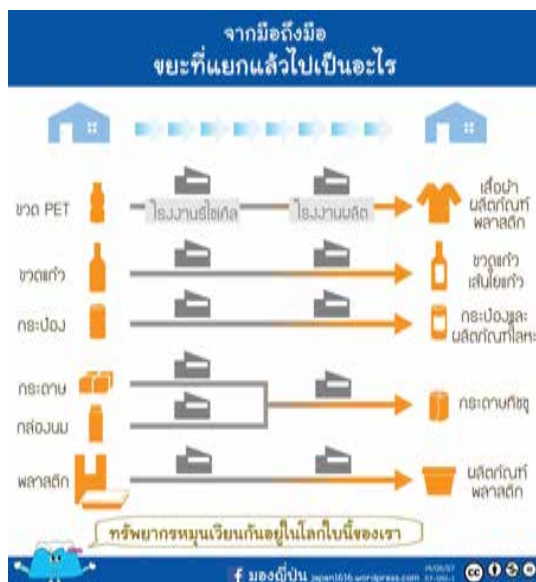

ภาพกองขยะที่แสดงให้เห็นผลของการจัดเก็บขยะแล้วไม่สามารถกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกลายเป็นผลเสียต่อชุมชนนั้นๆ เช่น กลิ่น และควันพิษ จากการเกิดไฟไหม้กองขยะที่ทับถมกันจนเกิดแก๊สมีเทน เมื่ออุณหภูมิภายใต้กองขยะสูงขึ้นถึงจุดติดไฟได้

เมื่อวัดจากแดงได้ดำเนินการเรื่องการปรับปรุง และรักษาสภาพแวดล้อมแบบองค์รวมมาได้ระยะหนึ่งแล้ว มีผลแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม จึงได้รับความร่วมมือจากผู้สนใจ โดยการสนับสนุนเครื่องมือในการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น เครื่องแปรรูปเศษอาหารให้เป็นปุ๋ยชีวภาพ, เครื่องแปรรูปเศษพลาสติกให้เป็นน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

เพราะฉะนั้น การขุดทองจากกองขยะ ก็ไม่เป็นเพียงคำที่เขียนไว้สวยหรู หรือเพื่อสร้างแรงจูงใจเท่านั้น บัดนี้ทองที่เกิดจากกองขยะเกิดขึ้นได้จริงจากการร่วมมือกันของคน วัด และชุมชนโดยรอบ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทำให้การช่วยกันขุดทองครั้งนี้ประสบความสำเร็จ จนปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งเป็นโอกาสที่จะได้สานต่อสิ่งที่พ่อหลวงของปวงชนชาวไทยได้สร้างไว้ คือ การดูแลรักษาพื้นที่ที่กระเพาะหมูนี้ไว้เป็นพื้นที่สีเขียว และเพื่อเป็นปอดของคนกรุงเทพฯ รวมทั้งผู้ที่ได้อยู่อาศัยในพื้นที่นี้สืบต่อไป

วิเคราะห์ธรรม

บุญบารมี

สังคหัตถ์ ๔ คือ ธรรมที่เป็นเครื่องสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผลคือเป็นเครื่องผูกมิตร ช่วยยึดเหนี่ยว ประสานน้ำใจ ให้มีความนิยมชมชอบกัน เป็นเครื่องช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความปกติสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคีสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว องค์กร สังคม และประเทศชาติ

วิเคราะห์ วิจัย วิจารณ

“ปิยวาจา-เปยยวัชชะ”

องค์ประกอบของสังคหัตถ์ ๔

๑. ทาน การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คำพูดน่ารัก หรือควรดื่ม

๓. อุตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น รู้จักเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว มีจิตอาสา จิตสาธารณะ

๔. สมานัตตตา การทำตัวให้สมานเข้ากันได้ ไม่ถือตัว-ถือสา เป็นกันเอง รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ-สถานการณ์ การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย

จะทำได้ดีมีความจริงใจ ก็ต้องมี เมตตา กายกรรม เมตตาวัจกรรม เมตตาเมโนกรรม

มีเรื่องที่ต้องมาวิจัยวิจารณ์กันทางหลักภาษา และความสอดคล้องกันของพุทธพจน์ทั้งหมด ในคำว่า “ปิยวาจา” “เปยยวัชชะ”

ของธรรมะหมวดนี้ โดยเอา**พระไตรปิฎกบาลี** **หลักฐานชั้นปฐมภูมิเป็นใหญ่เป็นตัวเริ่มต้น** เพื่อให้ได้ประโยชน์ความรู้ในรายละเอียดที่ลึกซึ้ง และนัยยะเพิ่มเติมที่ครบถ้วน

เท่าที่ค้นเจอในพระไตรปิฎกบาลีมี ๕ แห่ง ใช้คำว่า “เปยยวชฺช” ๓ แห่ง

(อง. จตุกก. สังคหสูตร ๒๑/๓๒; อภิญาญวรรคที่ ๖ ๒๑/๒๕๖; อง. นวก. พลสูตร ๒๓/๒๐๙)

ใช้คำว่า “เปยยวาจา” ๑ แห่ง

(อง. อฏฐก. หัตถกสูตร ๒๓/๑๑๔)

ใช้คำว่า “ปิยวาจา” ๑ แห่ง

(ชุ.ชา.โสณนันทชาดก ๒๘/๑๖๒)

๑. ตัวอย่างบาลีจาก “**สังคหสูตร**”

[๓๒] จตตาริมาณี ภิกขเว สงคหตถุณี กตมานิ จตตาริ ทานํ เปยยวชฺช อุตถจริยา สมานตตตา อิมานิ โข ภิกขเว จตตาริ สงคหตถุณินิ ๑

[๓๒] ดุริยภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถุ ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นไฉน คือ ทาน การให้ ๑ **เปยยวัชชะ** ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก ๑ อตถจริยา ความประพฤติประโยชน์ ๑ สมานัตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ ๑ ดุริยภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถุ ๔ ประการนี้แล ฯ

(อภ. จตุกก. สังคหสูตร ๒๑/๓๒)

น่าสังเกตว่า “**เปยยวัชชะ**” เป็นคำที่ **พระพุทธองค์** ใช้ตรัสแสดงธรรมหมวดสังคหัตถุ ๔ แก่ภิกษุทั้ง ๓ สูตร และใน **พลสูตร** ตรัสว่า “การแสดงธรรมบ่อยๆ แก่บุคคลผู้ต้องการผู้เจียไสตลงสดับ เลิศกว่าเปยยวัชชะทั้งหลาย” “**เปยยวจา**” เป็นคำที่ **หัตถกอุบาลก** ใช้ตอบ **พระพุทธองค์** เรื่องหมวดธรรมที่เขาใช้ในการสงเคราะห์เพื่อนฝูงบริวาร ส่วน “**ปิยวจา**” เป็นคำที่ **พระโพธิสัตว์** ผู้เป็นบุตรผู้ยิ่งใหญ่ด้วยความเคารพรักตัญญูทุกเวทีใช้สงเคราะห์บำรุงมารดาบิดาใน **โศภนันทชาดก** ซึ่งความแตกต่างของการใช้ ๓ คำนี้ในสังคหัตถุ ๔ ในบริบทต่างกัน ควรมีนัยสำคัญอยู่

* ปิยวจา – เปยยวัชชะ *

ในความเหมือนมีความแตกต่าง

ขออธิบายคำว่าปิยวจาก่อน เพราะเป็นที่รับรู้และยอมรับกันทั่วไป

● **ปิยวจา** คือ คำสุภาพ น่ารัก มีประโยชน์ เป็นจริง คำกล่าวสวัสดิ์ ขอโทษ ขอคุณ ไม่เป็นไร ทักทายปราศรัยก่อน ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยิน ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

การพูดให้เป็นปิยวจา ยึดหลักดังต่อไปนี้

- เว้นจากการพูดเท็จ คือ พูดแต่คำจริง ไม่พูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่น

- เว้นจากการพูดส่อเสียด คือ ไม่พูดจายุยงให้เขาแตกร้าง ใส่ร้าย ใส่ความ

- เว้นจากการพูดหยาบ

- เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ ไม่พูดในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระจนเกินไป รู้กาลเทศะ

ถ้าพูดเท็จหลอกลวงเพื่อประโยชน์ตน แม้จะไพเราะน่าฟังอย่างไร ก็ไม่ถือเป็นปิยวจาในความหมายของพระพุทธองค์ ถ้าพูดส่อเสียดด้วยคำหวานน่าฟังเพียงใด ก็ไม่ถือเป็นปิยวจาในความหมายของพระพุทธองค์ จะพูดปิยวจาได้ ต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมการพูด เมตตาวจีกรรม ถูกกาลเทศะ

● **เปยยวัชชะ** แปลได้หลายนัย ๑.

คำกล่าวอันควรดื่ม ๒. คำชี้โทษหรือความผิดอันควรดื่ม ๓. คำตำหนิอันควรดื่ม

คำแปลนัยแรกไปกันได้ดีกับปิยวจา วาจาน่ารักเป็นวจาที่น่าดื่มอยู่แล้ว มีในพระไตรปิฎก ๑ แห่งใช้คำว่า เปยยวจาตรงๆ สองคำแปลหลัง ผู้เขียนเคยฟังพระรูปหนึ่งอธิบายส่วนใหญ่มักไม่เคยได้ยินกัน จึงต้องค้นหลักฐานเพื่อมารับรองคำอธิบาย เรามาดูรากศัพท์กันก่อน

○ **เปยย** มาจาก ปา ธาตุ + ณฺย ปัจจัย
ปา ธาตุ - ปานรทขณฺณชฺชปฺปฏฺเณ = ดื่ม, รักษา, บริโภค, ให้เต็ม, ถึง

(ชาดวัตถุสังคหปาฐนีสสยะ คาถา ๒๒๘)

{ผู้เขียนยังไม่เจอตำราไวยากรณ์ที่แปลปาธาตุว่า ดื่ม น่ารัก}

มีวิเคราะห์ว่า

วิ.๑ **อปียิตถ ปียติ ปียิสสตีติ** เปยฺย, ปาตพฺพ, ปานีย (ปา - ปาเน ในการดื่ม + ณฺย, ตพฺพ, อนีย) ก็มมสาธนะ ได้ถูกดื่มแล้ว ย่อมถูกดื่ม จักถูกดื่ม เพราะเหตุนั้น ชื่อว่า เปยฺย, ปาตพฺพ, ปานีย (พึงถูกดื่ม)

(ปทฺรปฐิติ สุตฺร ๕๕๖,

รูปฐิติทปนี : พระมหาธิติพงศ์ อุตตมปญโญ)

วิ.๒ ปาตพพิ เปยฺยํ น้ำ อันเขาพึงดื่ม
ชื่อว่า เปยฺย

(สัททนีติสุตตมาลา สุตฺร ๑๑๒๙)

ขขชฺ ทุ โภชชเลยยานิ เปยฺยนติ จตุธาสนํ

อาหารมี ๔ อย่าง คือ ของเคี้ยว
ของกิน ของเลีย และของดื่ม

(อภิธานัปปทีปิกา คาถา ๔๖๖)

{จะเห็นว่าเปยฺย ไม่มีคำแปลว่าน่ารักเลย}

○ ปิย มาจาก ปิ ธาตุ + ฌย ปัจจัย

ปิ ธาตุ-ตปฺเน = พึงพอใจ, อิมใจ /-ปิตี = ยินดี-
รัก /- ปาเน = ดื่ม /- สุขะ = งาม

วิ.๑ ปินาติ ปิยเตติ วา ปิโย

(ชาตวตถสังคหปาฐนิสสยะ คาถา ๒๓๓)

วิ.๒ ปิยายิตพพนติ ปิยํ = สิ่งที่ควรรัก

ชอบ, น่ารัก, น่ายินดี, เป็นที่รัก

(ปิ - ตปฺนกนตีสู กัมมรูป กัมมสาธน)

(งานวิจัยการศึกษาเชิงวิเคราะห์)

พระคาถาธรรมบท พระธรรมโมลี คาถา ๑๕๗.

พจนนา. ศัพท์วิเคราะห์ : พระมหาโพธิวงศาจารย์)

{ไม่พบรูป เปยฺย จากปิธาตุ สรุปลือ เปยฺย แปล
ว่า พึงถูกดื่ม ไม่ใช่และไม่เหมือนปิย ที่แปลว่า
น่ารักน่ายินดี}

วชช มาได้จาก ๒ ธาตุ

○ วชช มาจาก วท ธาตุ + ฌย ปัจจัย

วท ธาตุ - วิยตฺติย วาจาญํ = ในการพูดชัด

วิ.๑ อวชชิตถ วชชติ วชชิสฺสตีติ วา
วชชํ วทนียํ. วชชํ โทโส.

ได้ถูกกล่าวแล้ว ย่อมถูกกล่าว หรือจักถูก
กล่าว เพราะเหตุนั้น ชื่อว่า วชช (กัมมสาธนะ)
(ควรถูกกล่าว, โทษ, ความผิด)

(ปทฺรปฐิติ สุตฺร ๕๕๖,

รูปฐิติทปนี : พระมหาธิติพงศ์ อุตตมปญโญ)

วชชํ กล่าวอรรถโทษที่ควรเตือน

**“วชชสทฺโท โทสฺสโต อปรารตฺโต
การยหปฺริยายตฺตา**

วชชศัพท์ มีอรรถว่าโทษ ความผิด เพราะ
เป็นศัพท์มีอรรถเตือนโดยอ้อมด้วย

(สัททนีติสุตตมาลา สุตฺร ๑๑๒๙)

วิ.๒ วตตพพิ วชชํ ความผิด อันเขาพึง
กล่าว ชื่อว่า วชช

(สัททนีติสุตตมาลา สุตฺร ๑๑๒๙)

○ วชช มาจาก วชชี ธาตุ + อ ปัจจัย

วชชี ธาตุ - จาเค = สละ - แบ่งปัน, ละ

วิ.๓ วชชียเตติ วชชํ, วชชเมว อวชชํ.

นตฺถิ อวชชํ โทโส ยสฺสาติ อนวชชํ, กุสลาทํ
ย่อมถูกละ ชื่อว่า วชช, วชช นั่นเอง คือ อวชช.
โทษของธรรมใดไม่มี ชื่อว่า อนวชช, ได้แก่ กุศล
เป็นต้น

(ชาตวตถสังคหปาฐนิสสยะ คาถา ๓๕๐)

วิ.๔ วชชียเต วชเชตพพนติ วา วชชํ

สิ่งที่ยัณจิตพึงละ หรือต้องละ, โทษ (วชช ธาตุ
-ละ)

(พจนนา. ศัพท์วิเคราะห์ : พระมหาโพธิวงศาจารย์)

แต่ในชาตวตถสังคหปาฐนิสสยะ กล่าวว่า
วชชธาตุ มีอีการันต์เป็นที่สุด = วชชี ธาตุ และ
วจ ธาตุ - กถเน = กล่าว-พูด ไม่มีรูปสำเร็จ
เป็น วชช

วชชํ โทโส จ เภริยํ โทษ, ความผิด/ กลอง

(อภิธานัปปทีปิกา คาถา ๑๑๐๐)

มีที่แปล วชชํ เพิ่มเติมต่างไปบ้างดังนี้ :

- อันเขาพึงกล่าว, ควรพูดดี

(ETipitaka Pali-Thai Dict)

- คำอันพึงกล่าว, คำกล่าว

(พจนนา. บาลี - ไทย : พระมหาไพโรจน์ ปญญาวชิโร)

คำที่คนไทยคุ้นเคย คือ วัชพืช, โลกวัชชะ
และการงานอันไม่มีโทษ (อนวชชานิ กมฺมานิ
มจฺจลสฺสตร ข้อที่ ๑๘)

สรุปรวม :- วชช คือ โทษ, ความผิด, อันพึงถูกกล่าว - ถูกตำหนิ, พึงละ, คำกล่าว ฉะนั้น เปยยวชช ควรแปลว่า

๑. โทษ - ความผิด อันพึงถูกกล่าว - ถูกตำหนิ อันพึงติ้ม

๒. คำกล่าวอันพึงติ้ม

ถ้าแปลอย่างหลัง ก็มีรรถคล้ายปิยวาจา เพราะวาจาที่น่ารัก ก็เป็นวาจาที่น่าติ้มด่าอยู่ แล้ว แต่ถ้าแปลอย่างแรก จะมีรรถต่างไป ก็ทำไมวาจาตำหนิ กล่าวโทษ - ความผิด ถึง ควรติ้ม? ถ้าเราคิดถึงพ่อแม่ หรือครูบาอาจารย์ เรา ที่ท่านกล่าวชี้บาป บุญ คุณ โทษ ถูก ผิด ตำหนิติเตียน หรือสั่งสอนเรา ด้วยความหวัง สงเคราะห์เกื้อกูลเราด้วยเมตตากรุณาเป็นพื้น ฐาน จะเห็นว่าเป็นคำอันเราควรติ้ม แม้บางครั้ง จะเป็นยาขม หรือเจ็บปวด เพราะท่านมีความปรารถนาดีต่อเราโดยแท้ ยิ่งถ้าเป็นบัณฑิต สัตบุรุษ หรือสูงสุดชั้นพระพุทธเจ้า เราควรจะ ต้องติ้มคำกล่าวสอนของท่าน แม้จะโดนชี้โทษ ติเตียนให้ได้ เพราะท่านหวังประโยชน์เกื้อกูล แก่เรา ดังเหตุผลที่จะยกมาสนับสนุนต่อไปนี้

(๑) ผู้ชี้ขุมทรัพย์ (ธ. ข. ๒๕/๑๖)

[๑๖] บุคคลพึงเห็นบุคคลใดผู้มักชี้โทษ เหมือนบุคคลผู้บอกขุมทรัพย์ มักกล่าวข่มชี้ มี ปัญหา พึงคบบุคคลผู้เป็นบัณฑิตเช่นนั้น เพราะว่า เมื่อคบบัณฑิตเช่นนั้น มีแต่คุณที่ประเสริฐ โทษที่ลามกย่อมไม่มี ฯ

(๒) ควรติ้มคำหวังดีของมิตร

(อุปร. ม. มหาสุญญตสูตร ๑๔/๓๕๕-๓๕๖)

[๓๕๕] อานนท์ เพราะเหตุนั้น เธอทั้งหลายจงประพฤติดูเราด้วยวัตรของมิตรเถิด อย่าประพฤติดูเราด้วยวัตรของศัตรูเลย ข้อนั้น จักเป็นไปเพื่อประโยชน์ เกื้อกูลและเพื่อความ สุขแก่เธอทั้งหลายตลอดกาลนาน

สาวกทั้งหลายย่อมประพฤติดูศาสดา ด้วยวัตรของศัตรู ไม่ประพฤติดูวัตรของมิตร เป็นอย่างไร

คือ ศาสดาในธรรมวินัยนี้เป็นผู้อนุเคราะห์ แสวงหาประโยชน์ อาศัยความเอ็นดู จึงแสดง ธรรมสอนสาวกทั้งหลายว่า ‘เรื่องนี้เป็นไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและเพื่อความ สุขแก่เธอทั้งหลาย’ สาวกของศาสดานั้นกลับไม่ตั้งใจ ฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ และยังหลีกเลี่ยงที่จะ ประพฤติตามคำสั่งสอน

สาวกทั้งหลายย่อมประพฤติดูศาสดา ด้วยวัตรของศัตรู ไม่ประพฤติดูวัตรของ มิตร เป็นอย่างไร

[๓๕๖] สาวกทั้งหลายย่อมประพฤติดู ศาสดาด้วยวัตรของมิตร ไม่ประพฤติดูวัตร ของศัตรู เป็นอย่างไร คือ ศาสดาในธรรมวินัย นี้เป็นผู้อนุเคราะห์ แสวงหาประโยชน์ อาศัย ความเอ็นดู จึงแสดงธรรมสอนสาวกว่า ‘เรื่อง นี้เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและเพื่อความ สุขแก่เธอทั้งหลาย’ สาวกของศาสดานั้นก็ ตั้งใจฟัง ตั้งใจเพื่อจะรู้ และไม่หลีกเลี่ยงที่จะ ประพฤติตามคำสั่งสอน

สาวกทั้งหลายย่อมประพฤติดูศาสดา ด้วยวัตรของมิตร ไม่ประพฤติดูวัตรของ ศัตรู เป็นอย่างไร

อานนท์ เพราะเหตุนี้ เธอทั้งหลาย จงเรียกร่องเราเพื่อเป็นมิตรเกิด อย่าเรียกร่องเราเพื่อเป็นศัตรูเลย ข้อนั้นจักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และเพื่อความทุกข์แก่เธอทั้งหลายตลอดกาลนาน

อานนท์ “เราจักไม่ประคับประคองเธอทั้งหลาย เหมือนช้างหม้อประคับประคอง ภาชนะดินดิบที่ยังดิบอยู่ เราจักกล่าวข่มแล้ว ข่มอีก จักกล่าวยกย่องแล้วยกย่องอีก บุคคลใดมีแก่นสาร บุคคลนั้นจักดำรงอยู่”

สรุป:- พระพุทธองค์สอนให้สาวกเปิดใจ ฟังพระองค์ด้วยโยนิโสมนสิการ ควรทำใจดีในคำกล่าวสอนของพระองค์ ไม่ว่าจะคำตำหนิหรือชมเชย เพราะพระองค์มีความจริงใจหวังดีต่อผู้ฟังโดยแท้จริง

(๓) วาจาไม่เป็นที่รัก

(ม. ม. อภัยราชกุมารสูตร ๑๓/๙๑-๙๔)

ครั้งหนึ่งอภัยราชกุมารซึ่งศรัทธาในนิครนถ์ ถูกนิครนถ์ยุให้มาถกวาทีกับพระพุทธเจ้า โดยบอกวิธีพูดเพื่อเอาชนะ จะได้มีชื่อเสียง จึงสอนให้ไปทูลถามอย่างนี้ว่า... ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระตถาคตจะพึงตรัสพระวาจาอันไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่นบ้างหรือหนอ ถ้าพระสมณโคดมถูกพระองค์ทูลถามอย่างนี้แล้ว จะทรงพยากรณ์อย่างนี้ว่า ดูกุรราชกุมาร ตถาคตพึงกล่าววาจาอันไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น

ดังนี้ไซ้ พระองค์พึงทูลพระสมณโคดมอย่างนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อเป็นอย่างนั้น การกระทำของพระองค์ จะต่างอะไรจากปุถุชนเล่า เพราะแม้ปุถุชนก็กล่าววาจาอันไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น แต่ถ้าพระสมณโคดมถูกพระองค์ทูลถามอย่างนี้แล้ว จะทรงพยากรณ์อย่างนี้ว่า ดูกุรราชกุมาร ตถาคต

ไม่พึงกล่าววาจา อันไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ดังนี้ไซ้ พระองค์พึงทูลพระสมณโคดมอย่างนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อเป็นอย่างนั้น อย่างไรพระองค์จึงทรงพยากรณ์เทวทัตต์ว่า เทวทัตต์จักเกิดในอบาย จักเกิดในนรก ตั้งอยู่สิ้นกับหนึ่ง เป็นผู้อันใครๆ เยียวยาไม่ได้ ดังนี้ เพราะพระวาจาของพระองค์นั้น พระเทวทัตต์โกรธ เสียใจ ดูกุรพระราชกุมาร พระสมณโคดมถูกพระองค์ทูลถามปัญหาสองเงื่อนไขแล้ว จะไม่อาจกลืนเข้า ไม่อาจคายออกได้เลย เปรียบเหมือนกะจับเหล็กติดอยู่ในคอของบุรุษ บุรุษนั้นจะไม่อาจกลืนเข้า ไม่อาจคายออกได้ ฉนั้นใด ดูกุรพระราชกุมาร พระสมณโคดมก็ฉนั้น ถูกพระองค์ทูลถามปัญหาสองเงื่อนไขแล้ว ไม่อาจกลืนเข้า จะไม่อาจคายออกได้เลย ฯ

วาจาที่ประกอบด้วยประโยชน์

[๙๔] สมัยนั้นแล เด็กอ่อนเพียงได้แต่นอน นิ่งอยู่บนตักของอภัยราชกุมาร ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะอภัยราชกุมารว่า ดูกุรราชกุมาร ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน ถ้ากุมารนี้อาศัยความเปลวของพระองค์ หรือของหญิงพี่เลี้ยง พึงนำไม้หรือก้อนกรวดมาใส่ในปาก พระองค์จะพึงทำเด็กนั้นอย่างไร?

อภัยราชกุมาร

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันจะพึงนำออกเสีย ถ้าหม่อมฉันไม่อาจจะนำออกได้แต่ทีแรก หม่อมฉันก็จะเอามือซ้ายประคองศีรษะแล้วอนิวัมือขวา ควักไม้หรือก้อนกรวด แม้พร้อมด้วยเลือดออกเสีย ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะหม่อมฉันมีความเอ็นดูในกุมาร

ดูกรราชกุมาร ตถาคตก็ฉันนั้นเหมือนกัน ย่อมรู้ว่าจากที่ไม่จริง ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และวากจันน์ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตถาคตไม่กล่าววากจันน์ อนึ่ง ตถาคตย่อมรู้ว่าจากที่จริง ที่แท้ แต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และวากจันน์ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตถาคตไม่กล่าววากจันน์

อนึ่ง ตถาคตย่อมรู้ว่าจากที่จริง วากจันน์ที่แท้ และประกอบด้วยประโยชน์ แต่วากจันน์ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ในข้อนั้น ตถาคตย่อมรู้กาลที่จะพยากรณ์วากจันน์ (สรวาจา ปเรสํ อปิยา อมนาปา ตตร กาลญฺญ ตถาคโต โหติ ตสฺสา วาจาเย เวยยากรณาย) ตถาคตย่อมรู้ว่าจากที่ไม่จริง ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วากจันน์เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตถาคตไม่กล่าววากจันน์ ตถาคตย่อมรู้ว่าจากที่จริง ที่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วากจันน์เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตถาคตไม่กล่าววากจันน์

อนึ่ง ตถาคตย่อมรู้ว่าจากที่จริง ที่แท้ และประกอบด้วยประโยชน์ และวากจันน์เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ในข้อนั้น ตถาคตย่อมรู้กาลที่จะพยากรณ์วากจันน์ ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะตถาคตมีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งหลาย ฯ

สรุป:- พระพุทธองค์ย่อมตรัสกล่าวเฉพาะวากจันน์จะจริง ไม่เท็จ มีประโยชน์ ส่วนจะเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น หรือไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น นั้นเป็น

เรื่องรอง แต่ก็พิจารณากาลเทศะในการกล่าวตามความเหมาะสม เพราะเล็งประโยชน์ของสัตว์ทั้งหลายด้วยความกรุณา

(๔) ความเจริญ

(วิ. มหา. ทุพพกลีขาบท ๑/๔๒๕)

เพราะว่าบริษัทของพระผู้มีพระภาคเจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือด้วยการว่ากล่าวตักเตือนกันและกัน ด้วยการช่วยเหลือกันและกันให้ออกจากอาบัติ ฯ

(๕) พิจารณาเนื่องๆ

(อง.ทสก. อภินหปัจจเวกขณธรรมสูตร ๒๔/๔๘๘)

บรรพชิตพึงพิจารณาเนื่องๆ ว่า เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ผู้เป็นวิญญูชนพิจารณาแล้ว ตีเตียนเราได้โดยศีลหรือไม่ ฯ

(๖) วันมหาปวารณา

วันสำคัญที่จะดื่มเปยยวัชชะกันเต็มที่ คือวันมหาปวารณา ซึ่งจะมีในช่วงออกพรรษา เป็นพระวินัยบัญญัติ พิธีปวารณา คือ ยอมให้ว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันได้โดยไม่ถือโทษโกรธเคือง พระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ร่วมกันตลอดไตรมาส สามารถว่ากล่าวตักเตือนในสิ่งที่ได้ยิน ได้เห็น ได้ฟัง หรือสงสัย และชี้ข้อบกพร่องด้วยจิตเมตตา ให้กับพระสงฆ์ที่ถูกตักเตือนได้มีโอกาส ได้รับรู้ข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

จุดมุ่งหมายของการปวารณา

๑. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยลดหย่อนความขุ่นข้องหมองใจ ความสงสัยให้หมดไป เพราะการว่ากล่าวตักเตือนหรือสอบถามในสิ่งที่ได้ยิน ได้เห็น ได้สงสัย จะช่วยขจัดความคลางแคลงในหมู่พระสงฆ์ด้วยกัน

๒. ช่วยปรับความเข้าใจในหมู่สงฆ์ เพราะการอยู่จำพรรษาร่วมกันมา อาจมีการกระทบกระทั่ง หรือผิดใจกันบ้าง แต่การปวารณาจะช่วยประสานรอยร้าวนั้นได้

๓. สร้างเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ให้กลมเกลียว อยู่ร่วมกันอย่างสนิทใจ

๔. สร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้น เพราะพิธีปวารณานี้สามารถกล่าวตักเตือนพระสงฆ์ได้ แม้ว่าพระรูปนั้นจะมียศ ชั้น พรรษา หรือวัยสูงกว่า

๕. ก่อให้เกิดภราดรภาพ เกิดความรู้สึกเป็นมิตรชิดเชื้อ ประรณาดิ เอื้อเฟื้ออาทร เป็นพื้นฐานนำไปสู่พฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่พึงตามคล้าย ๆ กัน เรียกว่า สีสสามัญญตา

อานิสงส์ของการปวารณา

๑. ทำให้เกิดความบริสุทธิ์ในเพศ บรรพชิต ทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นการคลายความสงสัย ระแวง ให้หมดไปในที่สุด

๒. พระภิกษุจะรู้ข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

๓. เป็นการฝึกความอดทนต่อการว่ากล่าวตักเตือนได้ ช่วยให้เปิดใจยอมรับฟังผู้อื่น

๔. พระภิกษุทุกรูปจะได้ขอขมากันและกัน เพื่อที่จะไม่ถือโทษโกรธเคืองกันในภายหลัง

เกิดการให้อภัย ความปรารถนาดีที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในหมู่คณะได้อย่างผาสุก

๕. ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี สร้างเสริมความเป็นปึกแผ่น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาเข้ามาทำลาย ฯ

สรุปรวม:- ถ้าใครเขาสามารถชี้โทษตำหนิเราด้วยศิลปะยอดเยี่ยม มีวาทศิลป์ประมาณกาลเทศะดี ใช้ลัทธิปริยัติธรรม ๗ เต็มที่เท่าที่สามารถ และแสดงออกถึงเมตตาทางกายกรรมวจีกรรม อันยังเป็นการปรุงแต่งคำพูดให้น่าดื่มขึ้น (เปยยวัชชะ) โดยที่เรายอมรับยอมจำนน แม้อาจอาย เจ็บปวด โกรธ เมื่อเราผ่านพ้นจุดนั้นไปได้ เราจะสำนึกในความรัก ความกรุณาของท่าน และรักท่านมากขึ้นด้วย

กรณีตัวอย่าง ปิยวาจา เปยยวัชชะ

๑) อักโกสกุสตร พราหมณ์ดำพระพุทเจ้า

(ส. ส. ๑๕/๖๓๑-๖๓๔)

สมัยหนึ่ง อักโกสกุสตรทวาทพราหมณ์ โกรธ ขัดใจพระผู้มีพระภาค เข้าไปเฝ้าถึงที่ประทับ แล้วด่าบริภาษด้วยวาจาอันหยาบคาย เมื่อ [อ.] ด่าจนเหนื่อยแล้ว [พ.] ได้ตรัสถามพราหมณ์นั้นว่า ท่านมีแขกญาติมิตรมาบ้านท่านมั๊ย [อ.] ตอบว่า มีมาบ้าง [พ.] ตรัสถามว่าท่านจัดของเคี้ยวของดื่มต้อนรับแขกญาติมิตรเหล่านั้นบ้างไหม [อ.] ตอบว่า จัดบ้าง [พ.] ตรัสถามว่า ถ้าว่าแขกญาติมิตรเหล่านั้นไม่รับ อาหารนั้นจะเป็นของใคร [อ.] ตอบว่า ก็เป็นของเราอย่างเดิม [พ.] ตรัสว่า ข้อนี้ก็อย่างเดียวกัน ท่านดำเรารู้ไม่ดำอยู่ ท่านโกรธเรารู้ไม่โกรธอยู่ ท่านหมายมั่นเรารู้ไม่หมายมั่นอยู่ เราไม่รับเรื่องมีการด่าเป็นต้นของท่านนั้น เรื่องมีการด่าเป็นต้นนั้นก็เป็นของท่านผู้เดียว

แล้วตรัสต่อไปว่า ดูกรพราหมณ์ ผู้ใดคำตอบบุคคลผู้ถามอยู่ โกรธตอบบุคคลผู้โกรธอยู่ หมายถึงตอบบุคคลผู้ถามนั้นอยู่ ผู้นี้เรากล่าวว่าย่อมบริโภคร่วมกัน ย่อมกระทำตอบกัน เรา นั้นไม่บริโภคร่วม ไม่กระทำตอบด้วยท่านเป็นอันขาด ดูกรพราหมณ์ เรื่องมีการด่าเป็นต้นนั้น เป็นของท่านผู้เดียว

๑. ถ้าม ประชาชนและพระราชาต่างทราบ ว่า พระโคตมผู้เจริญเป็นพระอรหันต์ โฉนท่านจึงยังโกรธอยู่เล่า(๗) ตรัสว่า ผู้ไม่โกรธฝึกฝนตนแล้ว มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หลุดพ้นแล้ว เพราะรู้ชอบ สงบ คงที่อยู่ ความโกรธจักมีมาแต่ที่ไหน ผู้ใดโกรธตอบบุคคลผู้โกรธแล้ว ผู้นั้นเป็นผู้ลามกกว่าบุคคลนั้นแหละ เพราะการโกรธตอบนั้น บุคคลไม่โกรธตอบบุคคลผู้โกรธแล้ว ชื่อว่าย่อมชนะสงครามอันบุคคลชนะได้โดยยาก ผู้ใดรู้ว่าผู้อื่นโกรธแล้ว เป็นผู้ที่มีสติ สงบเสียได้ ผู้นั้นชื่อว่าย่อมประพุดติประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือแก่ตน และแก่บุคคลอื่น เมื่อผู้นั้น

รักษาประโยชน์อยู่ทั้งสองฝ่าย คือของตนและของบุคคลอื่น คนทั้งหลายผู้ไม่ฉลาดในธรรมย่อมสำคัญบุคคลนั้นว่าเป็นคนเขลาดังนี้

๑. กล่าวว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ภาชิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก ทรงประกาศพระธรรมโดยปริยายเป็นอันมาก เปรียบเหมือน

บุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือส่องประทีปในที่มืด ด้วยคิดว่าคนมีจักขุยอมเห็นรูปได้ฉะนั้น ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระโคตมผู้เจริญ พระธรรม และพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นสรณะ๑ ขอขอบแล้วไม่นานแลบำเพ็ญเพียร บรรลุพระอรหันต์ ฯ

เรื่องนี้แสดงให้เห็นการโต้ตอบด้วยเพียรวิริยะ อย่างมีศิลปะของพระพุทธองค์จนพราหมณ์เลื่อมใส ครัทธามาวบช

๒) อักโกธราชธรรม นศ. ออสเตรเลีย โห้ในหลวง

ครั้งหนึ่งขณะที่เสด็จฯ ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ณ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย เมื่อ ๒๕๐๕ ได้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ทุกคนควรรำลึกเป็นตัวอย่างของผู้นำที่มีความเข้มแข็งและทรงเปี่ยมด้วยพระราชธรรม “ความไม่โกรธ” ทรงถูกนักศึกษากลุ่มหนึ่งที่มีความคิดรุนแรง ไม่เข้าใจพระองค์และเมืองไทย บางคนถือป้ายที่มีข้อความกล่าวร้ายต่อพระองค์ท่าน บางกลุ่มส่งเสียงให้ลบหลู่พระเกียรติ และเกียรติภูมิของชาติไทยอย่างรุนแรง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงบรรยายถึงเหตุการณ์ในวันนั้นในพระราชนิพนธ์ ความทรงจำในการตามเสด็จต่างประเทศ ตอนหนึ่งว่า ถึงเวลาที่พระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จไปพระราชทานพระราชดำรัสที่กลางเวที ยังไม่ทันจะอะไร ก็มีเสียงโห่ดังขึ้นมาจากกลุ่มปัญญาชนข้างนอก ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีมือเย็นเฉียบ หัวใจหวิวๆ อย่างไรพิกล รู้สึกสงสารพระเจ้าอยู่หัว จนทำอะไรไม่ถูก ไม่กล้าแม้แต่จะมองขึ้นดูพระพักตร์ท่าน ด้วยความสงสารและเห็นพระทัย ในที่สุดผืนใจมองขึ้นไปเพื่อถวายกำลังใจพระทัย แต่แล้วข้าพเจ้านั่นเองแหละ

ที่เป็นผู้ได้กำลังใจกลับคืนมา เพราะมองดูท่าน ขณะที่ประทับยืนกลางเวที เห็นพระพักตร์ทรงเฉย ทนได้นั่นเอง คนที่อยู่ในหอประชุมทั้งหมดปรบมือเสียงสนั่นหวั่นไหวคล้ายจะถวายเป็นพรชัยท่าน พอเสียงปรบมือเงียบลง คราวนี้ข้าพเจ้ามองขึ้นไปบนเวทีอีก เห็นพระเจ้าอยู่หัวทรงเปิดพระมาลาที่ทรงคู่กับฉลองพระองค์ครุย แล้วหันพระองค์ไปโค้งคำนับกลุ่มที่ส่งเสียงเอะอะอยู่ข้างนอกอย่างงดงาม และนำดูที่สุดพระพักตร์ยิ้มนิดๆ พระเนตรมีแววเยาะหย่อนๆ แต่พระสุรเสียงราบเรียบยิ่งนัก

“ขอขอบใจท่านทั้งหลายเป็นอันมาก ในการต้อนรับอันอบอุ่น และสภาพเรียบร้อยที่ท่านแสดงต่อแขกเมืองของท่าน” รับสั่งเพียงเท่านั้นเอง แล้วหันพระองค์มารับสั่งต่อกับผู้ที่นั่งฟังอยู่ในหอประชุม

“ไทย...เป็นประเทศเล็กๆ เมื่อเทียบกับออสเตรเลีย แต่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ยาวนาน มีอารยธรรมสูงส่งมานาน นานมาก...”. รับสั่งว่า ต้องขอโทษที่จะบอกว่า (ถึงจังหวัดนี้ ทรงหันไปทางผู้ชุมนุม แล้วโน้มพระเศียรลงเล็กน้อย) “นานจนข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่า ขณะนั้น ประเทศออสเตรเลียอยู่ที่ไหน...”

ผลปรากฏว่า นักศึกษาเฝ้าบริบททั้งบริเวณงาน และเปลี่ยนเป็นปรบมือสนั่นหวั่นไหว

แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถมากในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และทรงเปี่ยมด้วยพระราชาธรรม “ความไม่โกรธ” อย่างแท้จริง พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชอัธยาศัยประกอบด้วยพระเมตตา ไม่ปรารถนาก่อเวรภัยให้ผู้ใดผู้หนึ่ง ไม่ทรงพระพิโรธด้วยเหตุที่ไม่ควร แม้มีเหตุให้ทรงพระพิโรธ แต่ทรงข่มได้ สงบระงับโดยการใส่ใจพิจารณาจนพบต้นเหตุ แม้แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไม่เคยทรงเห็นพระเจ้าอยู่หัวแสดงอาการโกรธผู้ใด ๆ

เรื่องนี้แสดงถึงเปยยวัชชะ คนทั่วไปเมื่อถูกดูหมิ่นแสดงกิริยาหยาบคาย มักโกรธ กล่าวคำหยาบตอบ แต่พระองค์ไม่โกรธตอบ มีสติและไหวพริบปฏิภาณ กล่าวคำข่มคำหยาบอย่างสุภาพผู้ดี เป็นเปยยวัชชะ จนคนในห้องประชุมถึงกับปรบมือสนั่นหวั่นไหว ข้อเท็จจริงนั้น ออสเตรเลียเป็นประเทศเพิ่งเกิดประมาณ ๗๐ กว่าปี หลังจากอังกฤษมารุกรานแย่งแผ่นดินชนเผ่าเดิมเจ้าถิ่น แล้วเอาเป็นเกาะซังนักโทซ อังกฤษ เมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีเศษก่อน แล้วก็ตั้งรกรากขยายตัวพัฒนามา ส่วนไทยเรามีวัฒนธรรมต่อเนื่องมานานกว่า ๒ พันปี ตั้งแต่สมัยยังเป็นแดนสุวรรณภูมิ

๓) บัณฑิต ๓๐ บาท

ในขณะที่ในหลวงท่านทรงประจวบเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง มีข้าราชการบริพารเข้าเฝ้าจำนวนมาก และมีนายกรา ในขณะนั้นได้ถวายบัตร ๓๐ บาท ให้พระองค์เพื่อใช้สิทธิ์ ซึ่งพสกนิกรรู้สึกเคืองใจที่นายกรา คนดังกล่าวทำเช่นนั้น แต่ในหลวงตรัสว่า “ไม่เป็นไรหรอก หากข้าพเจ้าไม่สามารถ

จ่ายค่ารักษาได้ แต่คงสามารถใช้บัตรผู้สูงอายุได้ หรือจะใช้สิทธิข้าราชการของบุตร (ฟ้าหญิง) ก็ได้” ท่านพูดเสียงเรียบๆ ไม่ได้รู้สึกว่าคุณหลบหลู่เลย พูดเสร็จก็ยื่นบัตรทองใบนั้นให้นายกฯ คนนั้น ฟังแล้วก็อดยิ้มไม่ได้ว่าท่านตอบได้น่ารักมาก

เรื่องนี้แสดงถึงเปี่ยมวิเศษที่ปฏิเสธเชิงตำหนิที่สุภาพมาก

๔) แข่งคนทุจริต

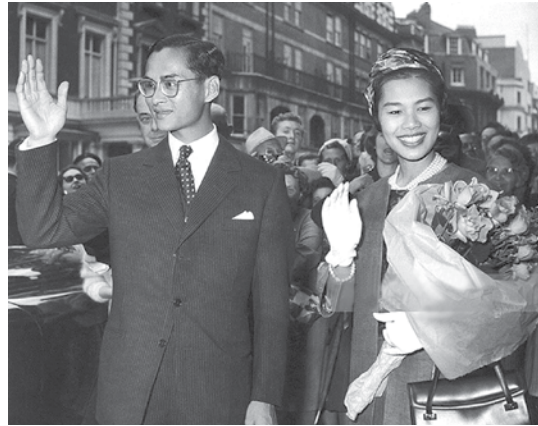
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดซีอีโอ เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๖ ว่า “ถ้าทุจริต แม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป พูดอย่างนี้หายบคาย แต่ว่าต้องให้มีอันเป็นไป แต่ถ้าไม่ทุจริต สุจริต และมีความตั้งใจ มุ่งมั่น สร้างความเจริญ ก็ขอต่ออายุให้ถึง ๑๐๐ ปี ใครมีอายุมากอยู่แล้วก็ขอให้แข็งแรง ความสุจริตจะทำให้ประเทศไทยรอดพ้นอันตรายภายใน ๑๐ ปี เมืองไทยน่าจะเจริญ ข้อสำคัญต้องยึดความสุจริตให้สำเร็จและไม่ทุจริตเสียเอง”

เรื่องนี้แสดงถึงเปี่ยมวิเศษที่เป็นปียวาจาสำหรับคนสุจริต แต่เป็นอปยวาจาสำหรับคนทุจริต

๕) ชื่อเดียวกัน

เรื่องการใช้ราชาศัพท์กับในหลวง ดูจะเป็นเรื่องใหญ่ที่ใครต่อใครเกร็งกันทั้งแผ่นดิน ตื่นเต้นประหม่า ซึ่งเป็นธรรมดาของคนทั่วไป และไม่เว้นแม้กระทั่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ครั้งหนึ่งเมื่อหลายปีก่อน มีข้าราชการระดับสูงผู้หนึ่งกราบบังคมทูลรายงานว่า “ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า พลตรีภูมิพลอดุลยเดช ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต กราบบังคมทูลรายงาน ฯลฯ”

เมื่อกราบบังคมทูลไปเช่นนั้น ในหลวงทรงยิ้มพระสรวลอย่างมีพระอารมณ์ดีและไม่ถือสาว่า “เออ ดี เราชื่อเดียวกัน...” สร้างความเข้าใจกันทั้งศาลาดุสิตาลัย

เรื่องนี้แสดงถึงปียวาจาที่สร้างความเป็นกันเอง สร้างบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นสมานัตตตาดด้วย

๖) คนบอสตัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จประพาสสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ หนังสือพิมพ์สื่อเมืองบอสตันได้สัมภาษณ์ว่า “นี่เป็นการเสด็จฯ เยือนอเมริกาเป็นครั้งแรก ทรงรู้สึกอย่างไรบ้าง?” มีพระราชดำรัสตอบว่า “ก็ตื่นเต้นที่ได้กลับมาเยี่ยมบ้านเกิดเพราะข้าพเจ้าเกิดที่นี่ที่เมืองบอสตัน” ข้อความนี้ช่วยให้ผู้สื่อข่าวรู้สึกเคารพพรีกและมีความใกล้ชิดกับพระองค์ขึ้นมาทันที เพราะพระองค์มิใช่ “คนต่างประเทศ” หากแต่เป็น “คนบอสตัน” คนหนึ่ง

เรื่องนี้แสดงถึงปียวาจาที่สร้างความเป็นกันเอง เป็นสมานัตตตาดด้วย

๗) ยิ้มของฉันทน์

ก่อนที่กลุ่มนักข่าวจะกราบทูลลา มีนักข่าวหนุ่มคนหนึ่งกราบทูลถามเป็นคำถามสุดท้าทายว่า “ทำไมพระองค์จึงทรงเคร่งขรึม

นัก...ไม่ทรงยิ้มเลย?” ทรงหันพระพักตร์ไปทางสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถพลางรับสั่งว่า “นั่นไง...ยิ้มของฉันท” แสดงให้เห็นถึงพระราชปฏิกิริยา และพระราชอารมณ์ขัน

อันล้าลึกของพระองค์ท่าน ทำให้ทรงเป็นที่รักของประชาชนอเมริกันโดยทั่วไป

เรื่องนี้แสดงถึง ปิยวาจา ที่ทำให้เห็นวาจาเป็นรอยยิ้มได้ ไม่ใช่แค่ใบหน้า

ท้ายนี้ขอจบด้วยพุทธดำรัสว่า **นิคคณฺเห นิคคหารํ ปคคณฺเห ปคคหารํ**

ข่มคนที่ควรข่ม ยกคนที่ควรยก ตีคนที่ควรตี ชมคนที่ควรชม

“ลักษณะของพุทธธรรม ๘” ลึกซึ้ง (คมกวีรา) เห็นตามได้ยาก (ทุทฺทสา) รู้ตามได้ยาก (ทุรนุโพธา) สงบ (สนฺตา) ประณีต (ปณฺนิตา) คาคะเนเอาไม่ได้ (อตฺตกาจฺจรา) ละเอียด (นิปฺยุมา) รู้ได้เฉพาะบัณฑิต (ปณฺทิตเวทณฺิยา)

(ที.สี. พรหมชาลสูตร ๙/๒๖)

(หมายเหตุ อ้างอิงพระไตรปิฎกบาลี ฉบับสยามรัฐ, ภาษาไทย ฉบับหลวง และมหาจุฬาฯ เช่น ขุ.ธ. ๒๕/๑๖ หมายถึง ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๖)

พระราชปฎิบัติ - วิสัยธรรม

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.๙” กับ “สมเด็จพระญาณสังวรฯ”

ในหลวง ร.๙ : หนังสือสอนพระพุทธศาสนายากเกินไปแก่สมองเด็กให้เด็กเล็กจำประวัติมากเกินไป
สมเด็จพระญาณฯ : กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดหลักสูตร

ในหลวง ร.๙ : อย่างสอนอริยสัจแก่เด็กเล็กๆ เหมือนจะให้เด็กเป็นพระอรหันต์จะทำให้เด็กเข้าใจได้

อย่างไร...น่าจะสอนบทธรรมง่ายๆ ที่เป็นประโยชน์ในการอบรมเด็กด้วย เช่น ความเพียร และน่าจะจัดเป็นหลักสูตรสูงขึ้นโดยลำดับแทรกพุทธประวัติที่นานชาดก บทสอนศาสนา คฤหัสถ์ได้ มีจัดไว้ทำนองนี้...น่าจะทำแจกหรือมีจำหน่ายถูกๆของกระทรวงก็ปล่อยเป็นส่วนของกระทรวง

สมเด็จพระญาณฯ : จะนำกระแสพระราชดำรินี้ไปจัดทำ แต่การเขียนเรื่องให้เด็กอ่านนั้น...เขียนแล้วคิดว่าง่าย...เด็กเข้าใจ ครั้นไปลองสอนกับเด็ก...คือให้เด็กอ่าน เด็กก็ไม่เข้าใจ

ในหลวง ร.๙ : ถ้าประสงค์จะทดสอบก็ได้...เขียนส่งไปให้ทูตกระหม่อม เจ้าฟ้า

หญิงอุบลรัตนฯ อ่าน ถ้าจะทดสอบอายุต่ำกว่านั้นก็ได

ที่มา : บันทึกส่วนพระองค์ ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (สุวฑฒนมหาเถระ) บันทึกเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕, หนังสือ “ธรรมหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”, บรรณาธิการโดย รศ.สุเขียว พลอยชุม กรรมการมูลนิธิ ๑๐๐ พระชันษา สมเด็จพระญาณสังวรานุสรณ์ ในพระสังฆราชูปถัมภ์

คนต้นแบบ

พนิดา อังจันทร์เพ็ญ

ผศ.บุญมา ป้านประดิษฐ์ กับ ศาสตร์พระราชา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มีโครงการ ในพระราชดำริกว่าสี่พันห้าร้อยโครงการ ล้วนก่อกำเนิดมาจากน้ำพระราชหฤทัยเมตตาและ กรุณาต่อปวงชนชาวไทย เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรของพระองค์

สายธารแห่งพระราชกรุณาได้ก่อกำเนิด นับแต่พระองค์ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ และ ทรงมีปฐมพระบรมราชโองการว่า “เราจักครอง แผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่ง มหาชนชาวสยาม” ทรงดำเนินพระจริยาวัตร ดังที่ทรงประกาศไว้ทุกประการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ ๙ ทรงใส่พระราชหฤทัยในทุกเรื่อง ที่จะ ยังประโยชน์สุขให้แก่ราษฎร ในที่นี้จะขอ กล่าวถึง ศาสตร์พระราชา ที่ว่าด้วยการทำ เกษตรแนวใหม่ ซึ่งจะเกื้อกูลแก่ชีวิต สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจพอเพียง ที่เด่นชัด ที่สุด

ผศ.บุญมา ป้านประดิษฐ์ แห่งสำนักงาน พลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตร ศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นักวิทยาศาสตร์ ดีเด่นแห่งชาติ ด้านพลังงานทางเลือก ด้าน การนำขยะมาแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงพลังงาน (Waste to Energy) จากกระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นอีก

ผู้หนึ่งที่มีโอกาสถวายงานตามแนวพระราชดำริ ซึ่ง ผศ.บุญมา กล่าวว่า “เป็นความภูมิใจที่สุดในชีวิต” ผศ.บุญมา ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังสมอง เริ่มต้นโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ คิดค้นวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะทำให้งานสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมาย คิดค้นอุปกรณ์ เครื่องมือ

เครื่องทุ่นแรงต่างๆ มายมาย จนกระทั่งได้รับคัดเลือกให้เป็นนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นแห่งชาติ ดังกล่าว

ผศ.บุญมา เริ่มจาก **โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่** หรือเรียกให้เข้าใจง่ายได้ว่า **การทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวทฤษฎีใหม่** ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถทำการเกษตรได้ แม้ว่าจะมีที่ดินผืนเล็กๆ ไปจนถึงที่ดินผืนใหญ่ขึ้นมา เป็นการทำการเกษตรแบบพอเพียง ไม่ต้องอาศัยแรงงานมาก ต้องการแรงงานเฉพาะตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การจัดสรรพื้นที่ จัดสรรแหล่งน้ำ จัดสรรอุปกรณ์เพื่อช่วยทุ่นแรง จัดสรรแหล่งเชื้อเพลิง การทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองแบบง่าย ต้นทุนต่ำ การทำสารไล่แมลงที่มาจากธรรมชาติและได้ผลดี ค่าใช้จ่ายน้อย อีกทั้งการทำบัญชีในครัวเรือนว่าฤดูกาลใดควรลงพันธุ์พืชชนิดใด ทำให้ได้ผลผลิตตลอดทั้งปี ไร้รับประทานเอง และออกจำหน่ายเป็นรายได้เลี้ยงชีวิต

ผศ.บุญมา ทำโครงการนี้อย่างมีความสุข เพราะตระหนักว่า ศาสตร์พระราชนานี้ นอกจาก

จะช่วยเหลือประชาชนทางกายภาพ คือประชาชนผู้บริโภคอาหารจากเกษตรอินทรีย์ ย่อมจะมีสุขภาพดีโดยถ้วนหน้า มีรายได้ไว้ใช้จ่ายแบบเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังนำความสุขใจ และบุญกุศลมาสู่ชีวิต เป็นผลพลอยได้อย่างชัดเจน

การมีชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม มีความพอเพียง ไม่ใช่คิดว่าสิ่งที่เกินเลยกว่าความจำเป็น จนเป็นทุกข์จากความทะยานอยากนั้นๆ ช่วงเป็นชีวิตที่งดงาม เรียบง่าย ไม่ร้อนรน ไม่มีความเครียด ร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรค เพราะได้บริโภคอาหารดี ได้ออกกำลังกายจากการทำงาน และได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี สะอาด ปราศจากมลพิษ

ผศ.บุญมา เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี อาจารย์สนใจศึกษาธรรมะ และการปฏิบัติธรรมด้วยการทำจิตตภาวนาอยู่เสมอ อาจารย์จึงทำงานนี้ด้วยความสุข และสุขที่สุดเมื่อมีคนรับแนวนโยบายไปใช้แล้ว ปรากฏผลเห็น

เป็นที่ประจักษ์ มีเกษตรกรจำนวนมากได้มาขอคำปรึกษา จัดเป็นโครงการอบรมมาแล้ว ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา และได้นำไปประยุกต์ใช้กับที่ดินของตน ประสบความสำเร็จมากมาย ทำให้ศาสตร์พระราชานี้แพร่หลายกว้างไกลออกไป สมฤทธิ์ผลตามที่ทรงมุ่งหวัง ดังเราจะได้เห็นสวนเกษตรอินทรีย์ตามแนวพระราชดำรินานท้องที่ต่างๆ มากมายทั่วผืนแผ่นดินไทย ส่วนหนึ่งเรียนรู้มาจากโครงการของ ผศ.บุญมา นี้เอง

เมื่อโครงการเกษตรอินทรีย์ประสบความสำเร็จดีแล้ว โครงการต่อไปที่ ผศ.บุญมา ได้ดำเนินการต่อ คือ **โครงการ recycle ขยะอย่างครบวงจร** ไม่ให้เหลือเศษซากที่ก่อมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อมได้อีกเลย ผศ.บุญมา ได้ทำโครงการนี้ต่อเนื่อง จนกระทั่งประสบความสำเร็จ สามารถนำขยะมาสร้างประโยชน์ได้อย่างอเนกอนันต์ เกินกว่าที่คนทั่วไปส่วนใหญ่จะสามารถจินตนาการไปถึง

รวมถึงการสร้างพลังงานที่นำไปใช้ผลิตไฟฟ้า ขายคืนให้กับการไฟฟ้า สร้างรายได้อีกทางหนึ่ง ใครเลยจะนึกว่าพลังงานดังกล่าวมาจากขยะเน่าเหม็น ไม่พึงประสงค์ของใครๆ

วารสารโพธิyalย์ ฉบับ “**สายธารพระกรุณา**” จึงได้เชิญให้ ผศ.บุญมา เขียนเรื่องราวการวิจัยค้นคว้าของอาจารย์ที่ประสบความสำเร็จแล้วด้วยดี นำเสนอให้กับประชาชนทั่วไปเพื่อไว้ศึกษาเป็นแนวทาง หากท่านผู้อ่านสนใจจะเจริญรอยตามโครงการใดโครงการหนึ่ง และได้อ่านบทความของ ผศ.บุญมาแล้วยังไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง กรุณาติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

ได้ที่ ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม โทร 034-281-101

ผศ.บุญมา ป้านประดิษฐ์ อายุ ๕๔ ปี ชาวจังหวัดเพชรบุรี จบการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาชลประทาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากนั้นรับราชการเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเดียวกัน ผลงานนวัตกรรมต่างๆ มากมาย จนกระทั่งได้รับตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ดีเด่นแห่งชาติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

"...ชีวิตที่ลงทุนด้วยความดี
แม้ไม่ได้กำไร
แต่ก็เชื่อว่าไม่มีวันขาดทุน..."

ผศ. บุญมา ปานประดิษฐ์
หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม
คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หยดน้ำหนึ่งหยดเพื่อแผ่นดิน สร้างความดีบูชาถวายพ่อหลวง ร.๙

๑. ปฐมเหตุ

เมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา กองบรรณาธิการวารสารโพธิyalay มาเยี่ยมชมศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในวันนั้นข้าพเจ้าได้บรรยายถวายองค์ความรู้ที่ได้ประพฤติปฏิบัติ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๒๑ ปีเต็ม ในการวิจัยคิดค้นแนวทางการบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะ ตลอดจนได้นำมาประยุกต์ใช้ของพระองค์ท่านมาประยุกต์ใช้ จนเกิดผลสำเร็จเชิงประจักษ์ เป็นศาสตร์ที่ผสมผสานเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาตนเองและพัฒนาชาติของเราต่อไป ภายใต้ “หยดน้ำหนึ่งหยดเพื่อแผ่นดินสร้างความดีบูชาถวายพ่อหลวง ร.๙”

๒. ระยะเวลา ความเพียร และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

๒.๑ การถวายนายงานโครงการผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซหลุมขยะ อันเป็นที่มาของ “โครงการบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะตามแนวพระราชดำริ ร.๙” วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๘ เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมีข้าพเจ้าร่วมอยู่ด้วย ได้มีโอกาสถวายนายงานต่อพ่อหลวง ร.๙ เรื่อง การผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซหลุมขยะ โดยมีการเก็บรวบรวมก๊าซจากกองขยะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นก๊าซมีเทน ที่สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงใส่เครื่องยนต์ผลิตไฟฟ้าได้

ซึ่งพระองค์ท่านได้ทรงสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง ทรงซักถามที่มาที่ไปเบื้องต้น ต่อจากนั้นพระองค์ท่านได้พระราชทาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
พระราชทานพระราชดำริ
แนวทางการจัดการขยะแบบยั่งยืนครบวงจร

แนวทางการจัดการขยะ ความว่า “...ดูแก๊ส มาทำไฟฟ้า เราเห็นด้วย แต่ว่าขออีกชั้นหนึ่ง มีเวลาอีกประมาณสัก ๕ ปี ที่จะมาทำไฟฟ้า ด้วยขยะที่สลายไปโอแก๊สออกไปแล้ว นี่ก็ ไปโอแก๊ส เอาออกไปแล้วก็เอาออกมาเผา มาเผาโดยใช้เครื่องสำหรับกรองมลพิษ ที่ออกมาจากการเผา ตั้งแต่ต้นก็มาฝัง แล้วเราก็ดูแก๊สออกมาใช้ แล้วชุด หลังจากนั้นนำมาเผา ได้ซีเถ้าแล้วนำไปอัด หมดจากหลุมนี้ก็เอาขยะมากลบ ก็ผลิต ๑๐ ปี ครบวงจรแล้ว...” ซึ่งศูนย์ปฏิบัติการ วิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม ได้น้อมนำ กระแสพระราชดำรัสในวันนั้นมาดำเนินการ ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

๒.๑.๑ นำขยะมาฝังกลบอย่างถูก สุขลักษณะ เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพและการ ปรับปรุงดินด้วยระบบเซลล์พลังงาน ตาม มาตรฐานสากล โดยมีระบบป้องกันผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับกลิ่นแก๊ส น้ำเสีย และ สภาพแวดล้อม

๒.๑.๒ เมื่อฝังกลบเสร็จระยะเวลา ประมาณ ๖ เดือน จะมีก๊าซขยะเกิดขึ้น (Landfill Gas) สามารถเก็บรวบรวมมาผลิต ไฟฟ้าได้ โดยจะต้องปรับปรุงคุณภาพก๊าซให้มี คุณสมบัติตามคุณลักษณะของเครื่องยนต์

๒.๑.๓ เป็นการขุดร่อนขยะเก่าที่ใช้ ก๊าซหมดแล้ว มาแยกร่อนเพื่อเตรียมวัสดุให้ เหมาะสมต่อการแปรรูป เช่น ขยะเชื้อเพลิง (RDF), การแปรรูปพลาสติกเป็นน้ำมัน (Waste to oil), การแปรรูปพลาสติกเป็นวัสดุก่อสร้าง (Waste to wood plastic) และการทำสาร ปรับปรุงดิน (Soil Conditioner) เมื่อพื้นที่ ที่ว่างลงก็ใช้ฝังกลบใหม่เป็นการหมุนเวียนการ ใช้ที่ดินแบบครบวงจรและยั่งยืน

สรุปผลการดำเนินการโครงการบำบัด และใช้ประโยชน์จากขยะตามแนวพระ- ราชดำริ ในรอบ ๒๐ ปี (๒๕๓๘ - ๒๕๕๘)

ตั้งแต่วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๘ ที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน แนวทางการจัดการขยะอย่างครบวงจรและ ยั่งยืน มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การ สนับสนุนและร่วมดำเนินการ ซึ่งสามารถ ตอบคำถามในการดำเนินการบำบัดและใช้ ประโยชน์จากขยะได้ดังนี้

๑. มุ่งองค์ความรู้ในการศึกษาความ เหมาะสม ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้าง และ ให้คำปรึกษาในการเดินระบบฝังกลบอย่างถูก สุขลักษณะตามมาตรฐานสากล

๒. มุ่งองค์ความรู้ในการเจาะสำรวจ การ รวมก๊าซจากขยะให้ได้ปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงคุณภาพก๊าซให้เหมาะสมกับคุณ ลักษณะของเครื่องยนต์ และการผลิตไฟฟ้า ป้อนเข้าสู่ระบบการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

๓. มุ่งองค์ความรู้ในการขุดรื้อส่วนขยะที่ใช้ก๊าซหมดแล้ว และนำมาแปรรูปให้เป็นประโยชน์ ดังนี้

๓.๑ ขยะประเภท ขวดแก้ว โลหะ พลาสติกคุณภาพดี สามารถล้างทำความสะอาดส่งสู่ตลาดเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่

๓.๒ ขยะประเภทสารอินทรีย์ที่ย่อยสลายแล้ว สามารถหมุนเวียนนำมาใช้เป็นวัสดุกลบทับประจำวัน และพัฒนาคุณภาพเป็นสารปรับปรุงดินใช้กับพืชพลังงานได้

๓.๓ ขยะพลาสติกสามารถคัดแยกประเภทและนำไปเป็นเชื้อเพลิงและวัสดุก่อสร้าง คือ

- จัดทำเป็นขยะเชื้อเพลิง ที่มีชิ้นขนาดใหญ่และเผาไหม้ได้ เพื่อส่งเข้าโรงงานผลิตไฟฟ้า

- นำมาแปรรูปเป็นน้ำมัน Light Crude Oil ด้วยกระบวนการทางความร้อนแบบไม่ใช้ออกซิเจน ซึ่งในกระบวนการจะให้ก๊าซสังเคราะห์ (Pyro gas) ที่สามารถนำไปเป็นเชื้อเพลิง และถ่านจากขยะพลาสติก (Pyro Char) สามารถนำไปผลิตแท่งเชื้อเพลิงอัดแน่น (RDF5)

- ขยะพลาสติกบางส่วนสามารถนำมาผสมกับสารไฮโดรคาร์บอน แล้วขึ้นรูปเป็นไม้เทียม เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์เฟอร์นิเจอร์หรือไม้แบบก่อสร้าง

กระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว สามารถเข้าสู่กระบวนการยั่งยืนได้ตามแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานไว้

๒.๒ การสร้างโครงการวิจัยการพัฒนาที่ดินแบบผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยประยุกต์เทคโนโลยีใหม่

โครงการนี้เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๕ ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พื้นที่ ๔๘ ไร่ วางผังการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ตามแนวทฤษฎีใหม่ ประกอบด้วย แหล่งน้ำ พื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย พื้นที่เพาะปลูก ได้แก่ นาข้าว พืชผัก และไม้ผล ซึ่งโครงการนี้ได้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ

๒.๒.๑ แนวทางการออกแบบที่ดิน โดยใช้ความสูงต่ำของพื้นที่เป็นเกณฑ์ที่ต่ำที่สุดควรเป็นแหล่งน้ำและจะต้องมีการคำนวณการใช้ น้ำ เพื่อให้พอเพียงในฤดูแล้ง

๒.๒.๒ การวางแผนการผลิตพืช ให้มีรายได้ตลอดเวลา เป็นรายได้ประจำวัน ประจำเดือน และประจำปี

๒.๒.๓ เมื่อมีแหล่งน้ำแล้วและปลูกพืชแล้ว ได้สร้างองค์ความรู้ในการจัดการน้ำ ว่าเมื่อใดควรจะให้น้ำ ให้ครั้งละเท่าใด และให้กี่วัน/ครั้ง ให้อย่างไรพืชจึงจะได้น้ำอย่างทั่วถึง สม่าเสมอพอเพียง

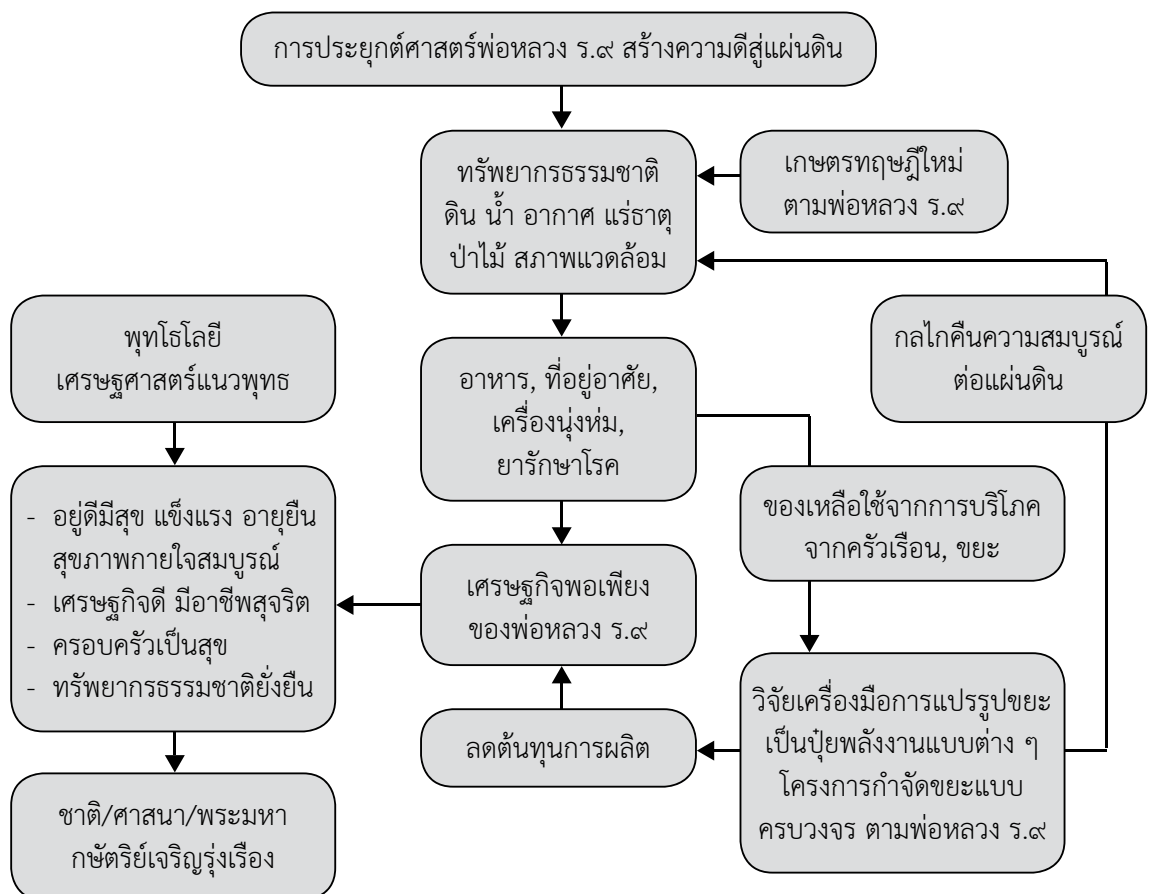
ให้มนุษย์เรามีสุขภาพแข็งแรง อายุยืน ตามอายุไข มีเศรษฐกิจพอเพียงต่อตนเอง ครอบครัว มีความสุข และสุดท้ายเป็นที่ยอมรับของมนุษย์และเทวา

๓. การผสมผสานศาสตร์แห่งแผ่นดิน
เพื่อสร้างความดีบุชาถวายเป็นพ้อหลวง ร.๙

ตามที่ได้มีโอกาสถวายรายงานและ
ศึกษาด้านวิศวกรรม จึงได้อัษฎาธิบายศาสตร์
ต่าง ๆ มาผสมผสาน โดยมุ่งเน้นให้การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์เจริญรุ่งเรือง ตามแผนภูมิรูป
ดังนี้

พระมหากษัตริย์เจริญรุ่งเรือง ตามแผนภูมิรูป
ดังนี้

สรุป โครงการนี้เป็นการวิจัยแนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ส่งผล

ภาพรวมแนวทางการผสมผสานศาสตร์แห่งพ่อหลวง ร.๙ เพื่อสร้างชาติ

และได้นำมาสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้จำนวน ๓ ศูนย์ เพื่อถ่ายทอดสู่ชุมชน สร้างความดีสู่แผ่นดิน ดังนี้

๓.๑ ศูนย์เรียนรู้ด้านวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม ณ บริเวณศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อมคณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดและจัดทำเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับปริมาณและองค์ประกอบของขยะ ทำให้เกิดการพัฒนาและยกระดับเทคโนโลยี การสร้างเครื่องจักรในประเทศให้เหมาะสมกับการใช้งาน เป็นศูนย์เรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชน ในการนำของเหลือใช้ทางด้านการเกษตรมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ต่างๆ มีฐานเรียนรู้ในลักษณะห้องประชุมกลางแจ้ง (Open House) ขนาดจุ ๑๐๐ คน ๖ ฐานใหญ่ๆ ได้แก่

๓.๑.๑ ฐานเรียนรู้การผลิตถ่านและถ่านอัดแท่งคุณภาพสูง

๓.๑.๒ ฐานเรียนรู้การผลิตก๊าซสังเคราะห์ป้อนด้วยเชื้อเพลิงถ่านด้วยระบบ Gasification

๓.๑.๓ ฐานเรียนรู้การแปรรูปสารอินทรีย์ที่เน่าเสียง่ายเป็นก๊าซชีวภาพ

๓.๑.๔ ฐานเรียนรู้การแปรรูปน้ำมันพืชใช้แล้วเป็นไบโอดีเซล แบบไร้ของเสีย

๓.๑.๕ ฐานเรียนรู้การแปรรูปใบไม้กิ่งไม้ เป็นปุ๋ยอินทรีย์

๓.๑.๖ ฐานเรียนรู้การแปรรูปพลาสติกเป็นน้ำมัน ก๊าซสังเคราะห์ และถ่านด้วยระบบ Pyrolysis แบบ Batch Type

๓.๒ อุทยานการเรียนรู้การบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะตามแนวพระราชดำริ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน โดยศูนย์ฯ ได้ขอความอนุเคราะห์ จาก บริษัทกลุ่ม 79 จำกัด ขอใช้พื้นที่ จำนวน ๕ ไร่ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่จัดตั้งโรงไฟฟ้า จัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน ภายใต้ชื่อ “อุทยานการเรียนรู้การบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะตามแนวพระราชดำริ” ตั้งอยู่ที่ ๖๐ หมู่ ๒๑ ต.สระสีมูม อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม มีฐานเรียนรู้ดังนี้

๓.๒.๑ ฐานเรียนรู้ที่ ๑ บริเวณต้อนรับและห้องบรรยายสรุป ขนาด ๑๐๐ คน ซึ่งในบริเวณนี้จะจัดทำแผนภาพลำดับขั้นตอนของโครงการบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะตามแนวพระราชดำริ ตลอดจนกระบวนการออกแบบก่อสร้าง และการเดินระบบการฝังกลบขยะให้ได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ ๑ ของกระบวนการการบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะ

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ บริเวณต้อนรับและห้องบรรยายสรุป ขนาด ๑๐๐ คน

๓.๒.๒ ฐานเรียนรู้ที่ ๒ โรงไฟฟ้าต้นแบบจากก๊าซขยะ ขนาดกำลังการผลิต ๒๓๐ กิโลวัตต์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากบริษัท มินเซน แมชีนเนอรี จำกัด โดยแสดงวิธี

การขุดเจาะรวบรวมก๊าซจากขยะให้ได้ปริมาณ และคุณภาพ การทำความสะอาดก๊าซให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของเครื่องยนต์ วิธีการ ขั้นตอนการขออนุญาตผลิตไฟฟ้าจากหน่วย ราชการที่เกี่ยวข้องและผลในการเดินระบบ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ ๒ ของกระบวนการบำบัดและใช้ ประโยชน์จากขยะ

๓.๒.๓ ฐานเรียนรู้ที่ ๓ วิธีการนำ ขยะที่ใช้ก๊าซผลิตไฟฟ้าเสร็จเรียบร้อยแล้วมาคัด ร่อนแยกและแปรรูปเป็นวัสดุก่อสร้างและ พลังงาน โดยได้รับความร่วมมือจาก บริษัท อีแพ็ค จำกัด หจก. พีพี แมคคาไนค และบริษัท เมืองสะอาด จำกัด จัดทำเครื่องร่อนขยะ เครื่องล้างขยะ การผลิตไม้เทียมจากพลาสติก การแปรรูปพลาสติกเป็นน้ำมัน ก๊าซสังเคราะห์ แท่งเชื้อเพลิงอัดแน่น (RDF5) และโรงกลั่น น้ำมัน ขนาด ๑,๐๐๐ ลิตร/วัน

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ วิธีการนำขยะที่ใช้ก๊าซผลิตไฟฟ้า เสร็จเรียบร้อยแล้วมาคัดร่อนแยก และแปรรูปเป็นวัสดุก่อสร้างและพลังงาน

๓.๓ ศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการ อยู่รอดอย่างยั่งยืน ณ แปลงทดลองภาควิชา วิศวกรรมชลประทาน

คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน ภาย ได้บูรณาการการเรียนการสอนการวิจัยระหว่าง

ภาควิชาวิศวกรรมชลประทาน และศูนย์ปฏิบัติ การวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะ วิศวกรรมศาสตร์กำแพงแสน มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เพื่อพัฒนาและขยายผล เทคโนโลยีสู่การปฏิบัติ เป็นต้นแบบสู่ชุมชน ในลักษณะการดำเนินเหมือนชีวิตประจำวัน มี องค์ความรู้แบบยั่งยืน สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างเหมาะสม ตามหลักสากล โดยนำคำ จำกัดความเกี่ยวกับความสบาย ความสุข มาเป็นผังแม่บท อาศัยพื้นฐานการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพนำมา ผลิตปัจจัย ๔ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่อง นุ่งห่ม และยารักษาโรค ด้วยวิธีการผลิตแบบ ยั่งยืน การจัดระบบเศรษฐกิจตามพุทธวิธี มี ระบบการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นพลังงานและปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิตและ เป็นกลไกคืนความสมบูรณ์สู่แผ่นดิน การสร้าง พลังองค์กรให้เข้มแข็งเพื่อการอยู่ดีมีสุข สุขภาพ กายใจสมบูรณ์ เศรษฐกิจดี ทรัพยากรธรรมชาติ ยั่งยืน ส่งผลให้สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เจริญรุ่งเรือง วัฒนาถาวร ซึ่งรายละเอียด ประกอบด้วย

๓.๓.๑ การวางแผนพื้นที่ ๑๕ ไร่ ประกอบด้วยแหล่งน้ำ แปลงไม้ผล พืชผัก อาคารถ่ายทอดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ อย่างยั่งยืน

๓.๓.๒ สถานีคำนวณการใช้น้ำของ พืช เพื่อใช้ประกอบการให้น้ำ

๓.๓.๓ สถานีสาธิตการให้น้ำ ด้วยระบบชลประทานแบบเฉพาะที่ (Micro Irrigation)

๓.๓.๔ สถานีผสมปุ๋ยร่วมกับระบบ ชลประทาน (Fertigation)

๓.๓.๕ สถานีบริหารจัดการกำหนดการ
ให้น้ำแก่พืช

๓.๓.๖ สถานีผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และ
การผลิตผักอินทรีย์

๓.๓.๗ สถานีผลิตสารสกัดชีวภาพ
และสมุนไพรป้องกันศัตรูพืช

๓.๓.๘ สถานีสาธิตหัวจ่ายน้ำแบบ
ต่างๆ

รูปที่ ๓.๓.๘ สถานีสาธิตหัวจ่ายน้ำแบบต่างๆ

๓.๓.๙ สถานีต้นแบบพลังงาน
ทดแทนในไร่นา

๔. พุทโธลีย์

ความทุกข์ของเราทุกคนนั้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่า มีทุกข์ทั้งทางร่างกาย ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ก็เป็นทุกข์ ส่วนทุกข์ทางใจ ได้แก่ ความเศร้าโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ความประสพกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รักที่พอใจ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักที่พอใจ มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น ก็เป็นทุกข์ ดังนั้นเพื่อให้การสร้างความเป็นไปอย่างราบรื่น จึงได้นำเอาองค์ความรู้ทางพุทธศาสนามาใช้ บำบัดทางใจ ควบคู่กับบำบัดทุกข์ทางร่างกาย

๕. หัวข้อส่งท้าย

จากที่ตั้งหัวข้อว่า “หยดน้ำหนึ่งหยด เพื่อแผ่นดินสร้างชาติบุชาถวายพ่อหลวง ร.๙” ก็เพราะประการที่ ๑ ข้าพเจ้าเชื่อว่า “...ชีวิตที่ลงทุนด้วยความดี แม้ไม่ได้กำไร แต่ก็เชื่อว่าไม่มีวันขาดทุน...” ประการที่ ๒ ก็เพราะข้าพเจ้ามีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านชลประทาน เมื่อเทียบกับผู้รู้ผู้มีความสามารถแล้ว ข้าพเจ้าก็ถือได้ว่าเป็นเพียงหยดน้ำหยดหนึ่งเท่านั้น แต่ที่ทำได้ก็เพราะพระราชดำรัสที่ว่า

“เมื่อมีโอกาสและมีงานทำ ควรเต็มใจทำ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อแม้หรือเงื่อนไขอันใด ไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง คนที่ทำงานได้จริง ๆ นั้น ไม่ว่าจะทำงานสิ่งใด ย่อมทำได้เสมอ”

คุณความดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เริ่มต้นจากการดำเนินงานตามพระราชดำริและได้รับการสนับสนุนให้ความร่วมมือ ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ปรากฏในบทความนี้ จะมีมาน้อยเพียงใดก็ตาม ในนามของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม ขอแสดงความปรารถนาให้ทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนในด้านใดก็ตาม จงมีส่วนได้รับคุณความดีนี้อย่างเต็มที่ และขอถวายความดีความงามนี้เป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านที่ได้อ่านบทความบทนี้คงมีกำลังใจและตัดสินใจในการสร้างชาติบุชาถวายพ่อหลวง ร.๙ ในลำดับต่อไป

“...ดูดแก๊สมาทำไฟฟ้า
เราเห็นด้วย แต่ว่าขออีกชั้นหนึ่ง
มีเวลาอีกประมาณสัก ๕ ปี ที่จะมาทำไฟฟ้า
ด้วยขยะที่สลายไบโอแก๊สออกไปแล้ว
นี่ก็ไบโอแก๊ส เอาออกไปแล้วก็เอาออกมาเผา
มาเผาโดยใช้เครื่องสำหรับกรองมลพิษ
ที่ออกมาจากการเผา ตั้งแต่ต้นก็มาฝัง
แล้วเราก็ดูดแก๊สออกมาใช้ แล้วขุด
หลังจากนั้นนำมาเผา ได้ชีเล่าลื่อนำไปอัด
หมดจากหลุมนี้ก็เอาขยะมากลบ
ก็ผลิต ๑๐ ปี ครบวงจรแล้ว...”

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวง ร.๙ ตรัสแก่
คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ คณะเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน เกี่ยวกับ โครงการ
ผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซหลุมขยะ อันเป็นที่มาของ “โครงการบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะ
ตามแนวพระราชดำริ” เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๘ เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น.

สารคดี

ครูต้นแห่งวังไกลกังวล โรงเรียนของพ่อ

เด็กวัง

“..ถ้ามีคนถามว่า จบมาจากโรงเรียนไหน จบบอกเขาเถิดว่า
มาจากโรงเรียนบ้านนอกเล็กๆ ที่ชื่อ วังไกลกังวล..”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙

ด้วยความภูมิใจของเด็กนักเรียนโรงเรียน
วังไกลกังวลคนหนึ่ง ที่เคยได้รับพระมหา
กรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินท
รมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวง รัชกาลที่ ๙
ได้รับพระราชทานทุนเรียนดีจากพระหัตถ์
พระองค์ท่านทุกปี ตั้งแต่ชั้นประถมจนจบชั้น
มัธยม เป็นความภาคภูมิใจที่เป็นแรงบันดาลใจ
อย่างยิ่งใหญ่ ในการสร้างสรรค์ชีวิตที่งดงามอย่าง
ต่อเนื่อง เพื่อแทนพระคุณสองพระหัตถ์ที่เคย
พระราชทานสิ่งดีงามให้แก่ชีวิต และเป็นพลัง
ในการสืบทอดพระราชปณิธานฝากไว้ในแผ่น
ดินของพ่อหลวง จวบจนบัดนี้ แม้ว่าพระองค์
ท่านจะเสด็จสวรรคตไปแล้ว น้ำพระราชหฤทัย
ที่เปี่ยมพระมหากรุณาที่มีต่อปวงพสกนิกรซึ่ง

รวมถึงนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ยังเปี่ยม
ล้น ประทับใจและมีพลังในการสืบทอดความดี
ในสังคมตามรอยพ่อตลอดไป

พระราชวังไกลกังวล.หัวหินคือพระราชวัง
ที่พ่อหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงโปรดปรานที่จะ
เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับแรมทุกปี
เด็กนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล จึงมีบุญมี
โอกาสได้เข้าเฝ้า นักเรียนที่เรียนดีก็มีโอกาสได้
เข้ารับพระราชทานรางวัลเรียนดีจากพระหัตถ์
และได้รับฟังพระบรมราโชวาทในพระราชฐาน
ทุกปีมาโดยตลอด ในช่วงที่ยังทรงมีพระพลานามัยดี
และยังน่าภูมิใจแทนชาววังไกลกังวลยิ่งขึ้น
เมื่อทราบว่า ต่อมาในปี ๒๕๓๘ พระองค์
ท่านได้ทรงเลือกโรงเรียนวังไกลกังวลเป็น

โรงเรียนต้นแบบเครือข่ายการศึกษาทางไกล ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลน การศึกษาของเยาวชนในท้องที่ห่างไกลได้นับ หมื่นโรงเรียน ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่ทรง เปี่ยมล้นด้วยความห่วงใยต่อการศึกษาของ เยาวชน จึงได้เป็นที่มาของพระราชกรณียกิจ ในด้านการพัฒนาการศึกษา ในนามของครูตู้ ครูทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อสิทธิการศึกษา

โดยพระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริว่า การศึกษานั้น หมายถึงการพัฒนาบุคคลโดยตรง ดังพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานไว้เมื่อ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐ ดังนี้

“การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาประเทศย่อมทำได้สะดวก รวดเร็ว ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว”

จากพระราชดำริและปรัชญาแห่งการศึกษาดังกล่าว พระองค์จึงได้ทรงจำแนกแนว วิธีในการพัฒนาการศึกษาออกเป็นการศึกษา ในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย และหนึ่งในนั้น คือ ครูตู้ ครูพระราชทาน โครงการการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ดำเนินงานมาแล้วถึง ๒๑ ปี กับการถ่ายทอดการเรียนการสอนจาก

โรงเรียนวังไกลกังวลให้แก่เด็กนักเรียนในพื้นที่ ห่างไกลขาดแคลนครู ผ่านหน้าจอโทรทัศน์

ต้องยอมรับว่าจนถึงปัจจุบันนี้ มีเด็ก นักเรียนในพื้นที่ชนบทห่างไกลหลายแห่ง ของประเทศไทยยังไร้ซึ่งโอกาสเข้าถึงการ ศึกษา แต่ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลของ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ จึงมีพระราชดำริและ พระราชทานทุนประเดิมจำนวน ๕๐ ล้านบาท นำมาก่อตั้งมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียมขึ้น เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา ทั่วภาคพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันของเด็กและ เยาวชน นำมาซึ่งคำที่เด็กๆ เรียกกันสั้นๆ ว่า **“ครูตู้”** ซึ่งคำนี้เด็กในเมืองอย่างพวกเราอาจ จะไม่ค่อยรู้จัก แต่สำหรับเด็กในชนบท ห่างไกลแล้ว ครูตู้ถือเป็นครูที่มีความสำคัญ มากเลยทีเดียว หลายๆ โรงเรียนที่ห่างไกล ความเจริญหรือชนบท จะได้รับเครื่องรับ สัญญาณผ่านดาวเทียมของมูลนิธิการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวลเพื่อให้ เด็กนักเรียนได้รับการจัดการศึกษาที่ทัดเทียม เท่าเทียมกันทั่วประเทศ

สำหรับ **“โครงการครูตู้”** หรือ **“โครงการ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม”** จัดตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ในปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงครองสิริราช- สมบัติครบ ๕๐ ปี เพื่อถ่ายทอดการเรียน การสอนหลักสูตรขั้นพื้นฐานจากโรงเรียน วังไกลกังวล หัวหิน ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นทาง ไปยัง โรงเรียนในชนบท และขาดแคลนครูผู้สอน โดยในช่วงแรกมีการจัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ ๑ จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ผ่าน **“ครูตู้”** หรือเครื่องรับโทรทัศน์ โดย ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงมีแนวพระราชดำรินามว่า

“การศึกษาของชาติ ถ้ามองโดยรวมแล้วยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ นักเรียนในชนบทที่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดารยังด้อยโอกาส ถ้าหากโรงเรียนวังไกลกังวลจัดการเรียนการสอนในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดการเรียนการสอนจากห้องเรียนไปยังโรงเรียนเครือข่ายต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่าช่วยได้เฉพาะโรงเรียนวังไกลกังวล แต่จะเป็นการแบ่งปันที่เป็นการขยายโอกาสให้โรงเรียนที่เขาขาดแคลนในชนบทได้ประโยชน์ไปด้วย โดยใช้ห้องเรียนโรงเรียนวังไกลกังวลเป็นต้นทางที่ไม่ใช่ต้นแบบ”

ในโครงการนี้ พระองค์ไม่ได้ทรงคัดเลือกครูมาจากที่อื่น พระองค์ท่านไม่ได้ทรงทอดทิ้งครูโรงเรียนวังไกลกังวล ครูทุกท่านต่างตระหนักว่ามีหน้าที่ทำงานสนองพระบรมราโชบายอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระองค์ท่านที่ว่า ‘เราจะช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนปลายทาง’ ดังนั้นโรงเรียนวังไกลกังวลจึงทำหน้าที่เป็นโรงเรียนต้นทางในการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนปลายทางที่ขาดแคลนครูผู้สอนถ่ายทอดความรู้ไปสู่เด็กในชนบทในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนปลายทาง ทำให้เด็กๆ ได้รับความรู้ความสามารถอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกันทั่วทั้งประเทศไทยได้ในวันเวลาเดียวกันหมด

การออกอากาศเป็นปฐมฤกษ์เริ่มในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ หลังจากนั้นไม่นานโรงเรียนวังไกลกังวลก็ต้องยกระดับคุณภาพขึ้นมา โดยครูต้องไปเรียนรู้ คำว่า “โรงเรียนต้นทาง” จึงพัฒนาไปจนกลายเป็น “โรงเรียน

ต้นแบบ” คือกลายเป็นต้นแบบของการเรียนการสอนในระบบทางไกลผ่านดาวเทียม นอกจากประเทศไทยแล้ว ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ก็ได้พระราชทานอุปกรณ์รับสัญญาณให้กับโรงเรียนรัฐชั้นนำของประเทศลาว โดยนำไปติดตั้งในห้องพิเศษหรือห้องเด็กอัจฉริยะ นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาอีกหลายแห่งในเวียงจันทน์ที่แขวงบ่อแก้ว นครจำปาศักดิ์

ครั้งหนึ่งทรงมีกระแสพระราชดำรัสด้วยพระมหากรุณาแก่คณะครูที่เฝ้าส่งเสด็จที่โรงเรียนวังไกลกังวลว่า ‘ให้ดูแลนักเรียนให้ดี และให้ร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะวิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล เนื่องจากโรงเรียนวังไกลกังวล นักเรียนบางคนเขาเรียนไม่เก่งไม่เป็นไร ดังนั้นจะให้เขามุ่งเข้ามาหาวิทยาลัยทั้งหมดก็เป็นไปไม่ได้ ดังนั้น ถ้าเขาไม่สามารถไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้ ก็ให้เขาได้มีโอกาสไปเรียนต่อที่วิทยาลัยการอาชีพให้เขาเรียนทางวิชาชีพ เมื่อจบออกมาแล้วเขาจะได้ช่วยเหลือเลี้ยงดูตนเองได้ มีความรู้ในทางปฏิบัติ’ ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลและมีความลึกซึ้ง จึงเกิด ‘วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล’ ขึ้นในโรงเรียนวังไกลกังวล และอีกรับสั่งที่ครูทุกคนจดจำไม่รู้ลืมคือ “ถ้าครูทุกคนมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ครูก็

จะอบรมบ่มนิสัยของนักเรียนได้ ด้วยความรักความเมตตาของความเป็นครู”

“พระองค์ท่านทรงเน้นย้ำแก่ครูผู้เป็นแกนนำโครงการไว้น่าประทับใจว่า

‘ฝากไว้ด้วย ถ้ามีปัญหาอย่างใดก็อย่าได้ไล่เด็กเขาออกจากโรงเรียน เพราะเขาไม่มีที่ไป จึงบากหน้ามาพึ่งโรงเรียนวังไกลกังวล โดยคิดว่าเป็นโรงเรียนของพระเจ้าอยู่หัว ก็ให้ช่วยเหลือเขา ถ้าไปไล่เขาออกจากโรงเรียน ก็เหมือนกับไปซ้ำเติมชีวิตเหมือนเขาตกนรก’

รูปแบบการถ่ายทอดการเรียนการสอนจะเป็นไปในรูปแบบ “ถ่ายทอดสด ๑ ช่อง ๑ ชั้น” สอนโดยครูคนเดียวกัน วิชาเดียวกัน เวลาเดียวกัน คุณภาพมาตรฐานเช่นเดียวกันกับนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนเล็กๆ ตามต่างจังหวัดที่ขาดแคลนครู โดยเฉพาะบนดอย หรือ แม้แต่โรงเรียนใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้เท่าเทียมกัน ครูผู้จึงมีบทบาทมากขึ้นสำหรับพวกเขา อีกทั้งครูผู้และครูจ่อแก้วนั้นยังทำให้ครูผู้สอนจริงสามารถทบทวนบทเรียนการสอนได้ก่อนอีกด้วย เพราะต้องไม่ลืมว่า

ในโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ครู ๑ คน ต้องสอนแทบทุกวิชา ซึ่งบางครั้งครูที่จบมาอาจสอนในรายวิชาไม่ตรงกับสายวิชาที่เรียน ครูผู้และครูจ่อแก้วจึงเป็นโอกาสในการที่ครูจะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้อีกด้วย

สำหรับเด็กนักเรียน ก็สามารถใช้ครูจ่อแก้วเป็นการทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียนหรือในเวลาว่างก็ได้ ซึ่งทำให้ไม่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียนกวดวิชา เราก็สามารถทบทวนบทเรียนเองได้เช่นกัน แม้แต่ผู้ปกครอง ก็สามารถเข้าไปดูและศึกษาไปเพื่อนำความรู้มาสอนลูกหลานได้เช่นกัน ครูผู้และครูจ่อแก้ว จึงเป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวพ้นการเข้าถึงสิทธิของการศึกษา และการเรียนรู้ที่อยู่ในเฉพาะห้องเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งช่วยให้เด็กนักเรียนในต่างจังหวัดผู้ด้อยโอกาสและยากจนรู้สึกว่าได้ถูกทอดทิ้งแต่ก็ได้รับพระราชทานการศึกษาผ่าน “ครูผู้”

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่แค่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเท่านั้นที่ขาดแคลนครูผู้สอน แต่เด็กๆ ชั้นประถมศึกษาที่ประสบปัญหานี้เช่นกัน ในที่สุดแล้วจึงมีการขยายการเรียนการสอนมายังชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ ด้วย ทำให้ในปัจจุบัน “ครูผู้” มีทั้งหมด ๑๕ ช่อง แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษา ๖ ช่อง ประถมศึกษา ๖ ช่อง ส่วนอีก ๓ ช่อง ประกอบด้วยช่อง ๑๓ เป็นของวิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล ช่อง ๑๔ เป็นช่องสำหรับผู้เรียนในต่างประเทศ และช่อง ๑๕ เป็นช่องมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

แรกเริ่มของการดำเนินโครงการนั้นจะเป็นลักษณะการถ่ายทอดออกไปทางเดียว คือ เด็กนักเรียนไม่สามารถสื่อสารโต้ตอบกับครู

ผู้สอนได้ แม้ภายหลังจะมีการเปิดช่องทางให้นักเรียนส่งแฟกซ์ หรือโทรศัพท์มาสอบถามครูให้ตอบคำถามออกอากาศ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมนัก กระทั่งช่วงไม่ถึงสิบปีหลังจากที่ผ่านมา ระบบอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น เด็กและครูจึงสามารถโต้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กันได้ผ่านทางอีเมล เฟซบุ๊ก รวมทั้งระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ ที่สามารถถาม-ตอบกันได้ทันที ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันทางมูลนิธิยังคงพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ผ่านครูผู้ โดยเริ่มแรกนั้นมี นายขวัญแก้ว วัชโรทัย เป็นประธานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม รวมทั้ง รศ.นราพร จันทร์โอชา ภริยา พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะรองประธานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่รับอาสาเข้ามาช่วยเหลืองานในมูลนิธิแห่งนี้มานานกว่า ๑๐ ปีแล้ว โดย รศ.นราพรระบุว่า จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นที่น่าสนใจ มีผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการนี้สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและประสบความสำเร็จเป็นจำนวนมาก โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี และขณะนี้ก็มีแอปพลิเคชัน DLTV on Mobile และเว็บไซต์ learnonline.dlf.ac.th ที่ช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถชมรายการสด รายการย้อนหลัง ผ่านอุปกรณ์พกพาต่างๆ เป็นการเข้าถึงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนี่ก็คืออีกหนึ่งพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ ที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีต่อระบบการศึกษาไทย ซึ่งปรากฏเห็นได้ชัดจากการดำเนินงานที่ผ่านมาแล้วกว่าสองทศวรรษ

พระปรีชาสามารถในเชิงวิทยาการของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ยากยิ่งที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาการในด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพระองค์ทรงเป็นผู้จุดประกายแห่งการพัฒนาาระบบสื่อสารโทรคมนาคมของไทย นับเนื่องจากการที่ทรงใช้เครื่องมือสื่อสารพกติดพระองค์ในการไปประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ อยู่เป็นนิจ ทั้งยังพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำระบบสื่อสารแบบถ่ายทอดสัญญาณหรือรีพีตเตอร์ (Repeater) ซึ่งเชื่อมต่อกับวงจรทางไกลขององค์การโทรศัพท์ ให้กับมูลนิธิแพथ้อาสาพอ.สว. เพื่อนำไปใช้ในการช่วยเหลือรักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บป่วยในท้องถิ่นห่างไกล และทรงมีพระราชดำริให้มีการศึกษาวิจัย รวมถึงการออกแบบสร้างสายอากาศในย่านความถี่สูงมากๆ หรือที่เรียกว่า VHF โดยมีพระราชประสงค์ในอันที่จะทราบเหตุการณ์ต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของสาธารณภัยที่เกิดขึ้นกับประชาชน เพื่อจะได้ทรงช่วยเหลือได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทั้งยังทรงตั้งสถานีวิทย์ อ.ส. เพื่อเปิดโอกาสให้พสกนิกรได้มีช่องทางในการติดต่อกับพระองค์

พระองค์ทรงชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา วิทยาการ วิชาความรู้ และผลแห่งการใช้วิทยาการความรู้ในเชิงปฏิบัติแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจใน

ด้านการศึกษา วิทยาการ และการสื่อสาร ไตรศตวรรษของพระองค์นั้น นับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าสูงสุดในการพัฒนาประเทศ

วันนี้ การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลผ่านมาถึง ๒๑ ปี ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้โอกาสเยาวชนของชาติมีสิทธิได้เรียนรู้ ได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์

ความประทับใจของ “ครูส้ม” อดีตนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล กับในหลวง รัชกาลที่ ๙

น.ส.ทิพย์วรรณ ศุภกิจถาวร หรือครูส้ม อดีตนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งปัจจุบันเป็นครูสอนวิชาดนตรีสากล โรงเรียนรัชต-วิทยาคม อ.ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถ่ายทอดความรู้สึกแห่งความประทับใจ เมื่อครั้งที่ได้เป็นเด็กนักเรียนของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และมีโอกาสตามเสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาดูงานโครงการในพระราชดำริอย่างใกล้ชิด น.ส.ทิพย์วรรณเล่าว่าพ่อหลวง ไม่เพียงแต่พระราชทานวิชาความรู้เท่านั้น พระองค์ยังสอดแทรกการดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติตัว เป็นอย่างที่ดีสอนนักเรียนให้เข้าใจมากกว่าการท่องจำ ตลอดจนทรงสนพระทัยต่อนักเรียนทุกคนโดยไม่ถือพระองค์

“เหตุการณ์วันนั้นเป็นการที่เรียกว่าได้ตามเสด็จครั้งแรกของส้มนะค่ะ เมื่อปี ๔๔ ตอนนั้นส้มอยู่ ม.๒ ค่ะ จำได้ว่าครั้งนั้น เรา รู้ก่อนล่วงหน้าไม่นานว่าจะมีการตามเสด็จ

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านมีรับสั่งว่าอยากให้รางวัลกับนักเรียน ซึ่งรางวัลที่ท่านให้ไม่ใช่การที่จะให้เป็นเงิน แต่ว่าท่านให้รางวัลพวกเราด้วยการทรงเป็นพระอาจารย์ ทรงอธิบายพวกเราในเรื่องต่างๆ ด้วยความเป็นกันเองของพระองค์ท่าน ถ้าหนูใช้คำธรรมดา คือ ความน่ารักของพระองค์ท่าน ความตลก พระอารมณ์ขันของพระองค์ท่าน หลายๆ อย่าง ทำให้พวกเราหายเกร็งเลย ท่านเล่าเรื่องทุกอย่างได้อย่างสนุกค่ะ ถ้าเปรียบเทียบคือ ท่านเป็นครูที่สามารถสอนพวกเรา โดยพวกเราไม่รู้สึกลike เหมือนกำลังถูกบังคับให้เรียนอยู่ตอนนั้นสามารถสอนได้เป็นธรรมชาติ แล้วสิ่งสำคัญคือพระองค์ท่านสามารถสอนเด็ก ๆ ให้รู้สึกรักและหวงแหนในทรัพยากรของชาติ ซึ่งส้มคิดว่ามันเป็นสิ่งที่สอนกันยากมาก”

แม้ว่าจะผ่านมาแล้วเกือบ ๒๐ ปี แต่ว่าความประทับใจที่เรียนกับคุณครูที่เป็นถึงพระมหากรุณาธิคุณของแผ่นดิน ยังคงประทับใจและปลื้มปิติ และเป็นแรงบันดาลใจให้ครูส้มตั้งปณิธานจะเป็นครูที่ถ่ายทอดความรู้ให้ลูกศิษย์ ให้เหมือนกับที่เคยได้รับจากในหลวงรัชกาลที่ ๙ และเช่นเดียวกับหัวใจไทยทุกดวงที่จะน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณไว้ในดวงใจตราบนานเท่านาน

“...ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ทั้งของชีวิตและส่วนรวม คือ การศึกษา
ซึ่งเป็นรากฐานส่งเสริมความเจริญ ความมั่นคงเกือบทุกอย่าง ในบุคคลและประเทศชาติ
ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาของอนุชนทุกระดับ จึงควรได้ทราบตระหนักในความสำคัญของงานที่ตนทำ
ทั้งต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ผลสมบูรณ์ เต็มความมุ่งหวัง เจตนาของการศึกษานั้น
กล่าวโดยสรุปก็คือ การวางรากฐานที่ถูกต้องในตัวบุคคล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ทั้งปวง
สำคัญที่สุด คือ รากฐานด้านความรู้จักผดชอบชั่วดี รู้จักคิดตัดสินใจตามทางที่ถูกที่เป็นธรรม
ที่สร้างสรรค์ ผู้จัดการศึกษาต้องดำเนินงานให้ได้ประโยชน์พร้อม
ดังนี้ จึงจะเรียกได้ว่าปฏิบัติการถูกต้อง ครบถ้วน เป็นการศึกษาแท้...”

พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ครูใหญ่โรงเรียนและนักเรียน
ที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี การศึกษา ๒๕๑๖
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๘

ตามรอยพ่อ

อาชีพหลักของเกษตรกรชาวไทย คือการเพาะปลูกข้าว ข้าวไทยสร้างชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก และทำรายได้ให้แก่ประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ข้าวยังเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมประจำชาติ และมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนพิธี การเฉลิมฉลอง ภูมิปัญญา และวิถีทางในการดำรงชีวิตของคนไทย

กองบรรณาธิการ

ข้าว ของ พ่อ

ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศนั้น ได้ทรงทอดพระเนตรพบสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการปลูกข้าว และเกิดแรงดลพระราชหฤทัย นำไปสู่ทฤษฎีใหม่ในการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรตามพระราชดำริ ความสมบูรณ์พูนสุขแห่งราชอาณาจักรไทย อุบัติขึ้นในครั้งนี้นี้ด้วยพระปรีชาสามารถอันเฉียบแหลมของพระมหากษัตริย์ไทย ผู้มีเคยทรงหยุดนิ่งที่จะระดมสรรพกำลังทั้งปวงเพื่อความผาสุกของชาวไทย

ข้าวของพ่อ เรื่องราวดีๆ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตไทย

“ข้าพเจ้ามีโอกาสได้ศึกษาการทดลองและทำนาบบ้าง และทราบดีว่าการทำนานั้นมีความยากลำบากอยู่มาก จำเป็นจะต้องอาศัยพันธุ์ข้าวที่ดี และต้องใช้วิชาการต่างๆ ด้วย จึงจะได้ผลเป็นล่ำเป็นสัน อีกประการหนึ่งที่นาบั้น เมื่อสิ้นฤดูทำนาแล้วควรปลูกพืชอื่นๆ บ้าง เพราะจะเพิ่มรายได้ให้อีก ทั้งจะช่วยให้ดินร่วน ช่วยเพิ่มปุ๋ยจากพืช ทำให้ลักษณะเนื้อดินดีขึ้น เหมาะสมสำหรับจะทำนาในฤดูต่อไป” พระราชดำรัสพระราชทานแก่ผู้นำกลุ่มชาวนา เมื่อพฤษภาคม ๒๕๐๔ จากหนังสือ ‘พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาข้าวไทย’

พระราชดำรัสดังกล่าว แสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นต่อพสกนิกรชาวไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้ พระองค์ทรงมีพระเมตตาต่อราษฎรชาวนาไทย ทรงทุ่มเทพระวรกายบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาข้าวไทยและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนา ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ เกี่ยวกับข้าวและชาวนามากมาย ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ดำเนินการทางด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแหล่งความรู้ ทรงทุ่มเทเพื่อการศึกษาวิจัย เพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะการทดลองเกี่ยวกับการผลิตข้าวอย่างครบวงจร ภายในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ทรงทำนาข้าวทดลอง นำพันธุ์ข้าวต่างๆ มาปลูก โดยในครั้งแรกทรงขับรถไถนา เตรียมแปลง หว่านข้าว และทรงเกี่ยวข้าวด้วยพระองค์เอง

และทรงริเริ่มพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เพื่อให้เป็นขวัญและกำลังใจของพสกนิกรชาวนาของพระองค์ ทรงจัดตั้งโรงสีข้าวตัวอย่าง ธนาาคารข้าว

ธนาคารโค-กระบือ ระบบสหกรณ์การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาข้าว โครงการฝนหลวง และเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริที่ยังผลประโยชน์มาสู่พสกนิกรชาวไทย นอกจากนี้ยังทรงจัดตั้งมูลนิธิข้าวไทย และทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเมื่อปี ๒๕๔๗ ซึ่งองค์การสหประชาชาติจัดให้เป็นปีข้าวสากล

ปัจจุบันเรื่องของ ‘วัฒนธรรมข้าว’ หรือการให้ความสำคัญกับ ‘ข้าวไทย’ เริ่มจางหายไปจากสังคมไทย โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ที่เคยโตมากับสังคมบริโภคนิยมตะวันตก จนลืมเลือนคุณค่าของข้าว สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด และผูกพันแนบชิดกับวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาล และข้อมูลที่น่าตกใจอย่างยิ่งนั่นคือคนไทยบริโภคข้าวน้อยลง และไม่ใช่ว่าเฉพาะคนไทยเท่านั้น แต่เป็นการลดลงทั่วโลก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ‘พ่อหลวง’ ได้ดูแลกิจการและพสกนิกรมาโดยตลอด เมื่อใดที่เรากินข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ไม่ว่าจะเป็นข้าวกล้อง ข้าวแดง ข้าวขัดขาว หรือข้าวแปรรูปอย่างใดก็ตามที่ ฟังระลึกถึง

พระมหากรุณาธิคุณ ว่าเราได้กิน ‘ข้าวของพ่อ’ นั่นเอง”

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาเล่าถึงเหตุการณ์เมื่อพระองค์เสด็จประจันบุรี “วันนั้นผมได้กราบบังคมทูลถามพระองค์ท่านว่า ทรงโปรดเสวยอะไร ท่านรับสั่งสั้นๆ ว่า ‘ชอบข้าว’ เพราะมีกลิ่นหอม และมีกระแสรบราชดำรัสว่า ‘ถ้ารับประทานข้าวให้นึกถึงชาวนาด้วย เพราะถ้าไม่มีชาวนา เราก็ไม่มีข้าวกิน’ พระราชดำรัสสั้นๆแต่กระทบจิตใจผมอย่างยิ่งเลย ผมก็ได้กลับมานั่งคิดว่า ข้าวมีความสำคัญต่อชีวิตของเรามากเลย สิ่งไหนหลวงทรงเป็นห่วงคือเรื่อง ‘จิตสำนึกของผู้บริโภค’ จิตสำนึกของผู้บริโภคที่ลดลงบริโภคข้าวเพื่อให้อิ่มเท่านั้น โดยไม่ได้คิดถึงว่า ข้าว คือ จิตวิญญาณที่ผ่านกระบวนการผลิต และมาจากหยาดเหงื่อแรงงานของชาวนา กลิ่นของข้าวถือว่าหอมที่สุด และหอมแบบธรรมชาติ...พวกเรามองข้ามพระคุณเหล่านี้ไปหรือเปล่า”

พ่อหลวง ร.๙ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์จากมูลนิธิชัยพัฒนาให้ไปจัดตั้งมูลนิธิข้าวไทย และรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และมีพระกระแสรับสั่งให้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับเรื่องข้าว ประการแรกให้ประชาชน

ได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของข้าว ให้รู้จักการปกป้องสิทธิต่างๆ ของข้าวไทย เพราะเวลานี้มีการแย่งชิงเรื่องสิทธิบัตร เรื่องอะไรต่ออะไรต่างๆ เราต้องปกป้องสมบัติของเรา เพราะข้าวไม่ใช่แค่เลี้ยงชีวิตเราเท่านั้น หากย้อนกลับไปเมื่อ ๑๐ กว่าปีที่แล้ว พอเกิดวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจขึ้นมา เราได้ข้าวนี้แหละมาช่วยพยุงในขณะที่เราล้มละลายแล้ว เพราะฉะนั้นข้าวเป็นทั้งสมบัติ ทั้งอาหาร และเป็นวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี ทุกสิ่งทุกอย่าง ข้าวไม่เป็นเพียงแค่อาหารอย่างเดียว แต่เป็นของศักดิ์สิทธิ์สำหรับในความรู้สึกของประชาชนชาวไทย” ดร.สุเมธ กล่าว

ในฐานะที่เป็นประธานมูลนิธิข้าวไทยฯ ดร.สุเมธ มองสถานการณ์ข้าวไทยในปัจจุบันว่า “น่าเป็นห่วง สิ่งที่เราพบไม่ใช่เฉพาะคนไทยอย่างเดียวที่บริโภคข้าวน้อยลง แต่เป็นทั่วโลกเลย ประชาชนชาวไทยเองที่เคยกินข้าวมาตอนหลังเปลี่ยนไปเป็นข้าวสาลี เป็นขนมปังหรือเป็นอะไรๆ ต่ออะไรก็ไม่รู้ และลักษณะการกินอาจจะเปลี่ยนพฤติกรรมของคน เพื่อให้ตามโลกทัน เราจึงควรที่จะแปรรูปข้าว เพราะว่าในชีวิตสมัยใหม่มันไม่เอื้อให้มีเวลามาหุงข้าวมาเตรียมกับข้าวแล้ว เวลานี้แม่บ้านก็กลายเป็นแม่บ้านถุงพลาสติกไปหมดแล้ว จะมาประดิษฐ์ประดอยเหมือนสมัยก่อนไม่ค่อยได้ เราต้องคิดกันแบบใหม่”

และกล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวว่า “ท่านทรงกังวลเรื่องสิทธิบัตร เรื่องพันธุ์ข้าวมาก เพราะเวลานี้ประเทศอื่นที่เขามีเทคโนโลยีสูงกว่าเรา เขาจะขโมยข้าวพันธุ์ของเราไป แล้วเราไม่ค่อยรู้จักปกป้องข้าวพันธุ์ของเรา วันหนึ่งเราอาจจะต้องไปซื้อข้าวจากเขาก็ได้ เพราะ

ฉะนั้นตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เป็นสิ่งที่จะต้องร่วมมือกัน ทั้งพ่อค้า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยวิชาการ ต้องรวบรวมกำลังศึกษาและปกป้องข้าวไทย เพราะเกิดเรื่องอยู่ตลอดเวลา ผมเชื่อมั่นว่าข้าวไทยหลายพันธุ์ไม่ได้เจตสิทธิบัตรเอาไว้”

นอกจากนี้ ดร.สุเมธ ยังเล่าว่า “ผมเองนั้นปีหนึ่งจะต้องไปดำนา ต้องไปเกี่ยวข้าว ตามเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ อีกไม่กี่วันก็ต้องไปดำนาอีกแล้ว สัก ๓ - ๔ เดือนข้างหน้าต้องเกี่ยวข้าวอีกแล้ว พอไปเกี่ยวข้าวจริงๆ ไปดำนาจริงๆ เราถึงเห็นว่า กว่าข้าวจะหลุดมาบนจานเรานี้ มันผ่านกระบวนการผ่านหยาดเหงื่อ ความเหน็ดเหนื่อยของชาวนาอย่างมโหฬาร จนกระทั่งไม่กล้าเหลือข้าวไว้ในจานอีกแล้ว เพราะทุกๆ เม็ดนั้นถูกแลกมาด้วยความเหน็ดเหนื่อย ความเสียสละของชาวนาเป็นอย่างมาก ปวดขบไปหมด ทั้งที่เราทำนิดเดียวยังปวดร้าวไปทั้งตัว คุณเคยนึกถึงชาวนาเขาสักครั้งหนึ่งไหม

เพราะฉะนั้นข้าวอยู่ในชีวิตจิตใจ อยู่ในดวงวิญญาณ อยู่ในทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่ใกล้ชิดฝังแน่นแนบแน่น จนกระทั่งเราลืมและมองข้ามการลืมถือเป็นโทษมหันต์ ทำให้คุณค่าของข้าวนั้นหายไป ถึงเวลาแล้วที่เราจะกลับมาคำนึงถึงชีวิต ถึงเศรษฐกิจพอเพียง ถามง่าย ๆ ว่าคุณรู้จักข้าวสักกี่พันธุ์ เราดูข้าวคือข้าว แต่ไม่เคยคิดถึงไปมากกว่านั้น และเป็นสิ่งมหัศจรรย์มาก เพราะแต่ละท้องถิ่นจะมีข้าวจำเพาะของตัวเองหลากหลายอย่างมากมายนี่สุด”

วิมลพรรณ ปิตรวัชชัย เจ้าของงานเขียน “ข้าวของพ่อ” กล่าวถึงที่มาของชื่อหนังสือว่า “เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์ ท่าน

อุปถัมภ์ค้าชูชานามาโดยตลอด โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรี ยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ไม่ใช่แค่ท่านทรงปลูกข้าวอยู่ในสวนจิตรลดาเท่านั้น แต่ท่านทรงเป็นขวัญ กำลังใจให้กับชาวนา ทรงรื้อฟื้นพระราชพิธีแรกนาขวัญสำหรับชาวนา และท่านทำยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์อื่น ไม่มีกษัตริย์ที่ไหนในโลกทำเช่นนี้ คือท่านพัฒนาพันธุ์ข้าว โดยใช้ที่นาในสวนจิตรลดาไปปลูกและพัฒนาพันธุ์ข้าว แล้วพระราชทานพันธุ์ข้าวให้กับราษฎรเอาไปปลูก

นอกจากนั้นแล้วเวลาที่ชาวนาประสบปัญหา พระองค์ก็เข้ามาช่วย อย่างฝนแล้ง พระองค์ก็ทำฝนหลวง ชาวนาไม่มีวัว ไม่มีควายที่จะมาไ้ทำนา พระองค์ก็ทำธนาคารโค-กระบือ ทำสหกรณ์ ทำโรงสี รวมทั้งเกษตรทฤษฎีใหม่ เพราะฉะนั้นหนังสือเล่มนี้จึงได้ให้ชื่อว่า ‘ข้าวของพ่อ’ เพื่อที่จะได้เห็นว่าคุณพระเจ้าอยู่หัวนั้นท่านทรงให้ความสำคัญกับข้าวอย่างไร” และบอกถึงความสำคัญที่นำเอาลายมือรายการพระกระยาหารของท่านผู้หญิงประสานสุข ต้นดิเวชกุล มาแทรกไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วยนั้น

ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงหว่านพันธุ์ข้าวในแปลงนาสาธิต ในพระตำหนักสวนจิตรลดา

“ท่านผู้หญิงเป็นต้นเครื่องไทยของพระเจ้าอยู่หัวมา ๔๐ ปี แล้วจะมีร่างรายการพระกระยาหาร หมายความว่าแต่ละสัปดาห์จะเตรียมอะไรบ้าง เพื่อจะถวายพระเจ้าอยู่หัว เพราะเป็นอาหารที่พระองค์ท่านเสวยกับข้าวยุคเราเห็นว่ามันน่าสนใจ เลยเอามาลงไว้ให้ดูว่าพระเจ้าอยู่หัวท่านเสวยอะไรง่ายๆ และไม่ได้วิจิตรพิสดารอะไรเลย เป็นกับข้าวไทยที่เราๆ ท่านๆ กินนั่นแหละ และอยากจะเอามาเผยแพร่เพื่อให้รู้ว่าพระเจ้าอยู่หัวท่านเสวยอะไรบ้างกับข้าว เครื่องกลางวันพระองค์ท่านเสวยอะไร เครื่องบ่ายพระองค์ท่านเสวยอะไร เครื่องเย็น พระองค์ท่านเสวยอะไร”

ในหนังสือ “ข้าวของพ่อ” ผู้เขียนยังแสดงความรู้สึกเป็นห่วงอนาคตชาวนาไทยว่า “ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย วัฒนธรรมไทย ความก้าวหน้าของโลกยุคนี้ ความจำเป็นของการดำรงชีวิต ค่านิยมของพวกเราเอง น่าห่วงมาก เรามานั่งนึกว่าในชั่วอายุคนของเราตอนนี้ อาจจะยังเห็นชาวนาปลูกข้าวอยู่ แต่รุ่นต่อไปไม่รู้ว่าจะได้เห็นไหม เพราะว่าลูกชาวนาสวนหนึ่งมีโอกาสได้รับการศึกษาดี

จะไปทำงานอื่น จะไม่ทำนาแล้ว แต่ลูกชาวนาที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาดี ก็ไม่คิดจะทำนา เพราะมันเหนื่อย ออกมาหางานทำในเมืองหลวงหรือไม่ว่าไปขายแรงงานที่ต่างชาติดังคอมเปลี่ยนไปมากอย่างนี้ อีกประมาณ ๑๐ – ๒๐ ปีข้างหน้า เราจะมีชาวนาไหม และถ้าเราไม่มีชาวนา อะไรจะเกิดขึ้นกับสังคมไทย

เพราะฉะนั้นเราถึงต้องมานั่งคิดกันว่าให้คนไทยเห็นคุณค่าของข้าว กินข้าว และพัฒนาให้ชีวิตชาวนาดีขึ้น เพราะถ้าเกิดเราไม่รู้จักราก็ไม่รู้ว่าจะจะต้องทำอะไร ดังนั้นอยากให้คนเข้าใจ อยากให้คนได้หวนกลับมาคิดว่าสิ่งที่ใกล้ตัวเราคือข้าว มันมีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร เราอย่าลืมว่าปัจจุบันข้าวยังเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้เรามากที่สุด และอยากให้รัฐบาลชุดนี้นำโครงการตามแนวพระราชดำริไปศึกษาและปฏิบัติ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนชาวนาไทยเป็นอย่างมาก อย่างเช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ หรือธนาคารโค-กระบือ พระองค์ทรงริเริ่มมานานแล้ว ก่อนที่รัฐบาลจะมีโครงการวัวล้านตัวเสียอีก” คุณวิมลพรรณ ปิตธวัชชัย กล่าวทิ้งท้าย

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงสนพระทัยเรื่องการบริหารจัดการธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงเรื่องข้าวด้วย โดยการให้ความสำคัญเรื่องข้าวควบคู่ไปกับเรื่องดินและชาวนา ต้องคำนึงถึงบุญคุณของชาวนาที่ลำบากปลูกข้าวให้เรากิน และแม้ว่าเราจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดแต่ชาวนาก็ไม่รวยขึ้น ทนอยู่ในสภาพนี้มามากกว่า ๔๐ ปีแล้ว

พ่อหลวงรัชกาลที่ ๙ ท่านผู้ศึกษาการบริหารจัดการดินและน้ำ แม้ที่ดินที่ทิ้งแล้วระบบทุนนิยมอาจมองว่าไม่คุ้มค่าที่จะลงทุน

แต่พระองค์ท่านก็นำมาฟื้นฟูสภาพโดยใช้
ธรรมชาติมาทำให้เกิดความสมดุลขึ้นได้ เช่น
เรื่องหญ้าแฝก ตลอดจนการสละพระราชทรัพย์
เงินและที่ดินส่วนพระองค์ในสวนจิตรลดา เพื่อ
ทำการทดลองเพาะพันธุ์ข้าว เพื่อประโยชน์
ของชาวนา

เราต้องอย่าคิดเรื่องเงินก่อน ควรคิด
แค่พอมีพอกิน เพราะถึงแม้ว่าเราจะมีเงิน
ทรัพย์สินมากมาย แต่เรากินสิ่งเหล่านี้เพื่อ
ความอยู่รอดไม่ได้ ดังนั้น ต้องสร้างความสมดุล
ระหว่างดิน น้ำ และธรรมชาติตามหลักของ
“ทฤษฎีใหม่” ของพระองค์ท่าน ต้องบริหาร
จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในบ้าน ไม่ว่าจะ
เป็นการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการ
พลังงาน อย่างเป็นระบบแบบแผน และหาก
มีผลผลิตเหลือก็นำไปขาย หรือรวมกลุ่มในรูป
สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน เพื่อยกระดับความเป็น
อยู่จนมีธุรกิจเป็นของตนเอง

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ล้วนแต่นำมาซึ่ง
ประโยชน์สุขแก่มวลพสกนิกร และแผ่ขจรขยาย
พระเกียรติคุณกว้างไกลไปถึงนานาชาตินานา
ประเทศ ต่างได้ตระหนักถึงพระอัจฉริยภาพ

ดังที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชา-
ชาติ (FAO) น้อมเกล้าฯ ถวายเหรียญเอกริโคลา
(AGRICOLA) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เพื่อเป็นการ
ยกย่องพระองค์ ในฐานะที่ได้ปฏิบัติงานพัฒนา
อันยั่งยืน สร้างสรรค์ประโยชน์ในอนาคต และ
ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ สถาบันวิจัยข้าว
นานาชาติ (IRRI) ได้น้อมเกล้าฯ ถวายเหรียญ-
ทอง (Royal Plaque) “International Rice
Award” ซึ่งนับเป็นครั้งแรก และครั้งเดียว
ในประวัติศาสตร์ที่ IRRI ให้เกียรติบุคคล
ที่ทำคุณประโยชน์แก่วงการพัฒนาข้าว ตลอด
ระยะเวลากว่าครึ่งทศวรรษ

เจ้าฟ้าพระมหากษัตริย์ยังทรงเห็นความ
สำคัญของข้าวถึงปานนี้ ชีวิตชาวนาและราษฎร
ก็ดีขึ้นตามลำดับ ข้าวจึงเป็นทั้งรากฐานและ
หลักชัยแห่งแผ่นดิน ข้าว คือชีวิตของคนไทย
ทุกคน และเราจะหลงลืมข้าวได้อย่างไร
ข้าวของแผ่นดิน ข้าวของคนไทย ข้าวของ
พระเจ้าอยู่หัว ... “ข้าวของพ่อ”

"...พระพุทธรักษา
บริบูรณ์ด้วยอัฐธรรมที่เป็นสาระ
และเป็นประโยชน์ในทุกระดับ
แต่จะต้องศึกษาให้มีคความรู้ความเข้าใจ
และปฏิบัติ ให้เหมาะสมแก่ภาวะปัจจุบัน
ด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
จึงจะเกิดเป็นประโยชน์ขึ้นได้..."

พระบรมราชาธิราช

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙
ในการเปิดประชุมใหญ่ สมัชคมพุทธรักษาที่วัดราชโอรสารามจักร
ณ จังหวัดกาฬสินธุ์ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๒

- ❖ วิสัยทัศน์ :
เราจะเป็นชาวพุทธอย่างแท้จริงได้อย่างไร
- ❖ สารบัญ :
กฤษฎีกา : สัญลักษณ์ของพระราชา
- ❖ กศน :
เส้นทางสายสมเด็จพระเจ้า ที่แปลกและแตกต่าง
ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)
- ❖ บันทึกธรรม :
สันนิบาตนิยคทา ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

- ❖ รักษ์สิ่งแวดลอม : ขุดทองจากทองขะ
- ❖ วิเคราะห์ธรรม : วิเคราะห์ วิจัย วิจารณ
“ปียวาจา – เปยยวิชชะ”
- ❖ คนต้นแบบ :
พศ.บุญมา ปานประดิษฐ์ กับศาสตร์ของพระราชา
- ❖ บุญวิชาการ : หยดน้ำหนึ่งหยดเพื่อแผ่นดิน
สร้างความดีบูชาถวายพ่อหลวง ร. ๙
- ❖ สารคดี :
“ครุฑ” แห้ววังไกลกังวล “โรงเรียนของพ่อ”
- ❖ ตามรอยพ่อ : ข้าวของพ่อ